

Itä-Suomen hovioikeus

Tuomio

Nro 844

Antamispäivä
31.12.2015

Diaarinumero
S 14/1471

Osittain salainen

Ratkaisu, johon on haettu muutosta

Pohjois-Savon käräjäoikeus 19.6.2014 nro 14/10389
(liitteenä)

Asia

Vahingonkorvaus

Valittaja

TeliaSonera Finland Oyj

Vastavalittajat ja
vastapuolet

Istekki Oy
Kevama Oy
Kuopion kaupunki
Leppävirran kunta
Maaningan kunta, nyk. Kuopion kaupunki
Nilsian kaupunki, nyk. Kuopion kaupunki
Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
Savon koulutuskuntayhtymä
Savonia-ammattikorkeakoulun kuntayhtymä
Siilinjärven kunta
Suonenjoen kaupunki
Tuusniemen kunta
Vesannon kunta

Väliintulijat

Istekki Oy
Jätekukko Oy
Karttulan kunta, nyk. Kuopion kaupunki
Kevama Oy
Kiuruveden kaupungin perusturvalautakunta
Kuopion kaupunki
Kuopion Matkailupalvelu Oy
Kuopion seudun päihdepalvelusäätiö
Kuhilas Oy
Leppävirran kunta
Leppävirran virkistysuimala Leppäkerttu Oy
Maaaningan kunta, nyk. Kuopion kaupunki

Nilsin kaupunki, nyk. Kuopion kaupunki
 Nilsin vuokratalot Oy
 Pohjois-Savon liitto
 Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
 Sakupe Oy
 Siilinjärven kunta
 Siilinjärven ja Maaningan terveydenhuollon kuntayhtymä, myöh.Siiliset
 Sisä-Savon terveyshuollon kuntayhtymä
 Itä-Suomen laboratorokeskus ISLAB
 Savon koulutuskuntayhtymä
 Savonia-ammattikorkeakoulun kuntayhtymä
 Tervon kunta
 Tuusniemen kunta
 Vesannon kunta

Asian aikaisemmat vaiheet

TeliaSonera Finland Oyj (yhtiö) ja 39 yhteisön edustama Kuopion seudun hankintatoimi (hankintatoimi) olivat 11.9.2009 solmineet telepalveluita koskevan hankintasopimuksen ja sen jälkeen yksittäiset yhteisöt olivat solmineet yhtiön kanssa palvelusopimukset. Hankintatoimi oli 30.3.2010 purkanut hankintasopimuksen.

Yhtiö vaati Suomenjoen kaupunkia vastaan ajamassaan kanteessa kaupungin velvoittamista suorittamaan yhtiölle vahingonkorvausta palvelusopimuksen oikeudettoman purkamisen johdosta saamatta jääneestä taloudellisesta edusta. Kaupungin vastatessa kanteeseen 26 HALO-yhteisöä (väliintulijat) vaati saada osallistua oikeudenkäyntiin kaupungin puolella. Suomenjoen kaupunki pani viireille vastakanteen ja Istekki Oy, Kevama Oy, Kuopion kaupunki, Leppävirran kunta, Maaningan kunta, Nilsin kaupunki, Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä, Savon koulutuskuntayhtymä, Savonia-ammattikorkeakoulun kuntayhtymä sekä Siilinjärven, Tuusniemen ja Vesannon kunnat (yhteisöt) nostivat kanteet, joissa ne vaativat yhtiöltä vahingonkorvausta sopimusrikkomuksen johdosta. Käräjäoikeus hyväksyi väliintulovaatimuksen ja yhdisti 15.1.2013 kaikki kanteet käsiteltäväksi samassa oikeudenkäynnissä. Käräjäoikeus hylkäsi yhtiön kanteen sekä hyväksyi vastakanteen ja yhteisöjen kanteet. Yhtiö veloitettiin palveluiden viivästymisen ja virheiden vuoksi suorittamaan yhteisöille korvauksia ylimääräisistä henkilöstökustannuksista ja perusteettomasti maksetuista kiinteiden ja mobiililiittymien kuukausimaksuista sekä Kuopion kaupungille ylimääräisistä ilmoituskuluista. Korvausten määrä on yhteensä 454.870,41 euroa. Lisäksi yhtiö veloitettiin suorittamaan kullekin yhteisölle korvausta oikeudenkäyntikuluista 50.000 euroa eli yhteensä 650.000 euroa.

Salassapito

Käräjäoikeudessa kertyneen oikeudenkäyntiaineiston ja käräjäoikeuden ratkaisun osalta käräjäoikeuden antamat salassapitomääräykset ovat voimassa.

Hovioikeus on 25.1.2015 antamallaan ratkaisulla määrännyt, että yhtiön 19.9.2014 päivätyn valituskirjelmän sisältö on pidettävä salassa seuraavilta osin: sivuilla 7, 15, 19 - 22, 61 ja 62 harmaalla merkityt kohdat. Salassapitoaika on 25 vuotta ja se on alkanut asian vireille tulosta 3.9.2010 ja päättyy 3.9.2035. Hovioikeuden tuomiota koskevia salassapitovaatimuksia asianosaiset eivät ole esittäneet.

Sisällys

Vaatimukset hovioikeudessa	4
YHTEISÖJEN KANTEET	4
1. Sopimusten luonne ja purkaminen	4
2. Reklamaatio	6
3. Suorituksen viivästyminen	7
3.1 Valmistelutoimet	7
3.2 Palveluiden toimittamisen sovittu aika	8
3.3. Toimitusten ajankohta	10
3.4 Viivästysten syyt	10
4. Suorituksen virheet	12
4.1 Lankaverkon puheliikenne	14
4.2 Matkapuhelinverkon liikenne	16
4.3 Matkapuhelinverkon datapalvelut	17
4.4. Vaihdepalvelut ja liittymät	17
4.5 Puhelunvälitys	20
4.6 Laskutus	21
4.7 Raportointi	23
4.8 Vasteajat	24
4.9 Koulutus	24
5. Sopimusten purkamisen edellytykset	25
6. Korvausvelvollisuus	27
6.1 Vastuunrajoitusehto	27
6.2 Törkeä huolimattomuus	28
6.3 Henkilöstökustannukset	29
6.4 Muutuskustannukset	32
6.5 Lehti-ilmoituskustannukset	33
YHTIÖN KANNE	33
OIKEUDENKÄYNTIKULUT	34
Pääkäsittely	36
Hovioikeuden ratkaisu	44
Käsittelyratkaisut	44
Pääasiaratkaisun perustelut	46
YHTEISÖJEN KANTEET	46
1. Sopimusten luonne ja purkaminen	46
2. Reklamaatio	46
3. Suorituksen viivästyminen	48
3.1 Valmistelutoimet	48
3.2 Palveluiden toimittamisen sovittu aika	51
3.3. Toimitusten ajankohta	52
3.4 Viivästysten syyt	55
4. Suorituksen virheet	57
4.1 Lankaverkon puheliikenne	57
4.2-3 Matkapuhelinverkon liikenne ja datapalvelut	60
4.4. Vaihdepalvelut ja liittymät	62
4.5 Puhelunvälitys	65
4.6 Laskutus	66
4.7 Raportointi	68
5. Sopimusten purkamisen edellytykset	69
YHTIÖN KANNE	72
OIKEUDENKÄYNTIKULUT	73
Suonenjoen kaupungin ja yhteisöjen vastavalitus	75
Tuomiolauselma	75

Vaatimukset hovioikeudessa

Valitus	TeliaSonera Finland Oyj on vaatinut, että Suonenjoen kaupunki veloitetaan suorittamaan yhtiölle korvaukseksi palvelusopimuksen oikeudettoman purkamisen johdosta saamatta jääneestä taloudellisesta edusta 14.446 euroa viivästyskorkoineen 26.5.2010 lukien sekä että yhtiön sopimusrikkomuksiin perustuneet kaupungin vastakanne ja yhteisöjen kanteet hylätään. Lisäksi yhtiö on vaatinut, että Suonenjoen kaupunki veloitetaan suorittamaan yhtiölle korvaukseksi käräjäoikeudessa 17.11.2011 mennessä aiheutuneista arvonlisäverottomista oikeudenkäyntikuluista 96.268,30 euroa sekä että kaupunki ja yhteisöt veloitetaan yhteisvastuullisesti suorittamaan korvaukseksi 17.11.2011 alkaen aiheutuneista arvonlisäverottomista oikeudenkäyntikuluista 995.865,46 euroa sekä että kaupunki ja yhteisöt veloitetaan yhteisvastuullisesti korvaamaan yhtiölle hovioikeudessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut 385.593,36 eurolla, kaikki määrät viivästyskorkoineen.
Vastavalitus	Suonenjoen kaupunki ja muut yhteisöt ovat vaatineet, että yhtiön kullekin yhteisön jäsenelle maksettavaksi määrätty korvaus käräjäoikeudessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista korotetaan 61.375,07 euroon viivästyskorkoineen 19.7.2014 lukien.
Vastaukset	Suonenjoen kaupunki, muut yhteisöt ja väliintulijat ovat vastustaneet muutוסvaatimuksia. Yhtiö on vastustanut vastavalituksessa esitettyä vaatimusta. Yhteisöt ovat vaatineet, että yhtiö veloitetaan suorittamaan korvaukseksi hovioikeudessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista kullekin 20.234,37 euroa viivästyskorkoineen. Asianosaiset ovat eri kysymysten osalta perustelleet vaatimuksiaan seuraavasti.

YHTEISÖJEN KANTEET

1. Sopimusten luonne ja purkaminen

Käräjäoikeus

Kysymys on ollut yhteishankintana toteutettavasta monenkeskisestä sopimuksesta. Palvelusopimukset ovat olleet alisteisia hankintasopimukselle. Hankintasopimusta ja palvelusopimuksia on arvioitava kokonaisuutena. Palvelusopimukset eivät ole olleet toisistaan riippumattomia, erillisiä tai itsenäisiä. Palvelusopimusten solmimisen jälkeen hankintasopimus on jäänyt voimaan.

Yhtiön valitus

Hankintasopimuksen perusteella yhteisöt olivat oikeutettuja hankkimaan palveluja yhtiöltä. Sen perusteella yhtiö ei ollut toimitusvelvollinen, koska palvelun sisältö ja toimitusaika sekä toimittamiseen liittyvät käytännön seikat oli jätetty avoimeksi. Kunkin yhteisön kanssa oli ollut välttämätöntä solmia erillinen palvelusopimus telepalveluiden toimittamisesta. Hankintasopimus oli tehty puitesopimuksen muotoon, jotta palvelusopimuksia ei tarvinnut kilpailuttaa.

Hankintasopimus ja palvelusopimus muodostavat yhdessä kutakin yhteisöä koskevat sopimusehdot ja palvelut.

Palvelusopimusten velvoitteet olivat olleet erilaisia. Palvelusopimuksissakaan toimitettavan palvelun sisältöä ei ollut määritelty lopullisesti, vaan yksityiskohtainen toimitettava kokonaisuus oli määritelty asiakasdatassa. Palvelusopimukset eivät olleet olleet toisiinsa nähden liitännäisiä vaan toisistaan irrallisia sopimuksia. Hankintasopimuksen mukaan niitä tulkitaan itsenäisesti suhteessa muihin palvelusopimuksiin. Julkisia hankintoja koskevat säännökset eivät vaikuta tähän arvioon, mutta hankintatausta voi vaikuttaa tulkintaan. Hankintasopimuksen purkamisen ei ollut purkanut palvelusopimuksia. Tosiasiassa palvelusopimukset olivat kysymyksessä olevalta osalta kuitenkin päättyneet 30.3.2010.

Koska palvelusopimukset olivat olleet erillisiä, väitettyjen virheiden olemassa olo on arvioitava erikseen kunkin yhteisön osalta. Yhden palvelussa ilmenneillä virheillä ei voida perustella muiden sopimusten purkamista. Jos purkuperusteita arvioidaan yhteisesti, rikkomusten on oltava olennaisia ja toistuvia koko hankintasopimuksen ja kaikkien palvelusopimusten osalta.

Vastaus

Toimituksen sisältönä oli ollut, että yhtiön tuli toteuttaa yhteisöille yhteinen infrastruktuuri, yhteinen vaihdeympäristö, ilmaiset yhteisöjen väliset puhelut ja sisäpuhelut, yhteinen välitysympäristö ja yhteinen numeroavaruus projektisuunnitelman mukaisesti. Yhtiöllä ei ollut ollut oikeutta osatoimituksiin. Kysymys on ollut suuresta ja vaativasta kokonaisprojektista.

Hankintasopimus oli koostunut hankintatoimikunnan päätöksestä ja tarjouspyynnöstä, yhtiön tarjouksesta palvelukuvauksineen ja palveluiden yleisistä ehdoista. Palvelusopimuksia koskevat sopimusehdot ja voimassaolo olivat määräytyneet hankintasopimuksen perusteella.

Hankintasopimus oli ollut monenkeskinen sopimus. Ristiriitatilanteessa hankintasopimus oli ollut ensisijainen suhteessa palvelusopimukseen ja se oli määrittänyt sopimussuhteen perustan ja velvoitteet. Hankintasopimuksen purkauttua myös palvelusopimukset olivat purkautuneet.

Palvelusopimukset olivat olleet hankintasopimuksen liitteitä. Sopimussuhteen ehdot olivat määräytyneet hankintasopimuksen nojalla. Palvelusopimuksilla ei ollut ollut itsenäistä merkitystä ilman hankintasopimusta. Ne eivät olleet olleet myöskään toisistaan riippumattomia. Niiden jatkamisesta päättäminen oli kuulunut hankintatoimen päätösvaltaan.

Sopimuksen tarkoituksena oli ollut saada maakunnallisen järjestelmän luomisella määrä-, hinta- ja synergiaetuja. Tavoitteena oli ollut luopua yhteisöjen omista välitysympäristöistä ja luoda yhtenäinen viestintäinfrastruktuuri. Tavoite ei olisi voinut toteutua, jos hankintasopimus ja osa palvelusopimuksista olisi purettu. Yhtiö oli tarjonnut yhteistä kokonaisuutta yhdelle asiakkaalle.

Sopimusta ja purkuperustetta on arvioitava kokonaisuutena, koska yhteisöjen laaja osallistuminen sopimukseen oli ollut sopimuksen tavoitteiden toteutumisen edellytyksenä. Yhteinen välitysympäristö, numeroavaruus, ilmaiset sisäpu-

helut ja määrälliset edut eivät olisi voineet toteutua, jos sopimus olisi jäänyt voimaan vain jonkun yhteisön osalta. Yhtiö olisi lisäksi saanut vastoin kilpailutuksen ehtoja oikeuden osatoimituksiin.

Yhtiö oli laiminlyönyt hankintasopimuksen täytäntöönpanon valmistelutoimet ennen sopimuskauden alkamista, jolloin palveluiden tuottaminen ei ollut ollut mahdollista sopimuskauden alkaessa. Yhtiö ei ollut pystynyt toimittamaan palveluita sopimuksen päättymiseen mennessä lainkaan tai toimitetut palvelut eivät olleet toimineet asianmukaisesti. Sopimusrikkomukset olivat olleet olennaisia ja toistuvia koko hankintasopimuksen alalla. Hankinnan keskeinen sisältö oli jäänyt toteutumatta. Purkuperusteita on arvioitava sen pohjalta, olivatko sopimusrikkomukset olleet olennaisia kokonaishankinnan ja hankintasopimuksen sisällön kannalta. Virheet ja viivästyminen olivat kuitenkin koskeneet kaikkia yhteisöjä.

2. Reklamaatio

Käräjäoikeus

Yhteisöt olivat tehneet asianmukaisen reklamaation.

Yhtiön valitus

Hankintatoimi oli 4.3.2010 tehnyt reklamaation hankintasopimuksen mukaisen telepalveluiden käyttönotosta ja puutteista. Siinä ei ollut yksilöity, mitä yhteisöjä mikäkin virheväite koski. Reklamaatio on olennaisesti suppeampi kuin esimerkiksi 27.3.2010 päivätty Istekki Oy:n lausunto.

Reklamaatiossa ei ollut hankintasopimuksen purku-uhkaa eikä siinä ollut asetettu määräaika virheiden korjaamiselle, vaan pyydettiin kirjallista selvitystä. Yhtiö oli antanut selvityksen määräajassa. Reklamaatio ei vastaa sovittuja purkamisen edellytyksiä. Asianmukaista ja hankintasopimuksessa edellytettyä purkamiseen oikeuttavaa reklamaatiota ei ole siten tehty. Tähän oli vedottu jo käräjäoikeudessa.

Vastaus

Yhtiö ei ole käräjäoikeudessa vedonnut siihen, että reklamaatio ei ollut sisältänyt purku-uhkaa. Väite on jätettävä vasta hovioikeudessa tehtynä tutkimatta.

Yhtiölle oli annettu riittävästi aikaa puutteiden korjaamiseen, mutta se ei ollut kyennyt saattamaan palveluja sopimuksenmukaisiksi. Yhteisöt olivat reklamoineet virheistä ja viivästyksistä suoraan yhtiölle. Lisäksi Istekki Oy oli hoi-
tanut yhteisesti yhteisöjen reklamointeja yhtiölle keskitetysti. Se oli sisältänyt purku-uhan, vaikka tarjouspyynnön mukaan reklamaatiolta ei sitä edellytetty. Reklamaatio oli yksilöity asianmukaisesti ja se oli täyttänyt muutoinkin kirjallisen huomautuksen määritelmän. Siinä oli asetettu 30.3.2010 virheiden korjaamisen määräajaksi ja 12.3.2010 määräajaksi, johon mennessä yhtiön oli annettava vastine ja kuvaus siitä, miten yhtiö tuli saattamaan palvelut sopimuksen mukaisiksi määräajassa. Yhtiön vastine ei ollut sitä selvittänyt.

3. Suorituksen viivästyminen

3.1 Valmistelutoimet

Käräjäoikeus

Yhtiö oli laiminlyönyt valmistelutoimet, koska infrastruktuuria ei ollut rakennettu vuonna 2009 eikä kuuluvuuskartoituksia ollut tehty.

Yhtiön valitus

Tarjouksessa yhtiö oli sitoutunut infrastruktuurin rakentamiseen syksyn 2009 aikana. Sillä tarkoitetaan yleisiä valmistelevia toimenpiteitä palveluiden käyttöönottoa varten. Yhtiö ei ollut sitoutunut minkään tietyn teknisen toimenpiteen suorittamiseen. Yhtiöllä ei ollut ollut velvollisuutta tehdä mitään valmistelutoimia, esimerkiksi investointeja, käyttöönottovaiheen toteuttamista varten ennen kuin hankintapäätös oli tullut lainvoimaiseksi. Yhteisöt eivät ole esittäneet, miltä osin ja missä yhtiö olisi sitoutunut tietyn infrastruktuurin tekniseen rakentamiseen.

Syksyn 2009 aikana oli valmisteltu hanketta. Valmistelutoimia ei ollut voitu viedä loppuun saakka, koska toimitettavan palvelun laajuus ja muoto ei olleet olleet tiedossa. Yhtiö oli järjestänyt projektiryhmän palaverreja, pitänyt tiedotustilaisuuksia ja laatinut projektitiedotteita. Lisäksi oli solmittu palvelusopimuksia ja valmisteltu infrastruktuuria ja tekniikkaa sekä tehty riskikartoitus ja viestintäsuunnitelma.

Yhtiö ei ollut sitoutunut parantamaan matkapuhelinverkon kuuluvuutta syksyn 2009 aikana mihinkään määriteltyyn tasoon. Kuuluvuuden parantaminen oli pitkän tähtäimen investointi. Tarjouspyynnössä ei ollut edellytetty kuuluvuuskartoituksen tekemistä vaan selvitystä kuuluvuudesta. Yhtiö oli täyttänyt tarjouspyynnössä tarjoukselta edellytetyt vaatimukset. Yhtiön tarjouksen liitteenä oli ollut selvitys kuuluvuudesta. Lisäksi yhtiö oli tehnyt kuuluvuuskartoituksia syksyllä ja loppuvuonna 2009 ennen puitesopimuksen voimaantuloa ja se oli jatkanut kuuluvuuden kehittämistä tämän jälkeenkin. Yhtiö oli lisäksi käynnistänyt kuuluvuuden parantamiseksi tarpeelliset rakentamiset.

Ratkaisusuunnitelmien osalta valmistelussa ei ollut viivästyksiä. Ratkaisusuunnitelma voitiin viimeistellä vasta, kun asiakasdataan perustuva toimituskokonaisuus oli selvillä. Viimeisteleminen ei estänyt käyttöönottovaiheen etenemistä.

Yhtiö oli työskennellyt yhteistyössä DNA:n kanssa ja sopinut, ettei operaattoreiden välistä sopimusta tarvittu, että palvelua ei purettu ilman irtisanomista ja että DNA säilytti mahdollisuuden liikenteen palauttamiseen seuraavaan arkipäivään asti, jotta telepalvelut tulivat turvatuiksi ylimenokaudella. Yhtiö ja yhteisöt sopivat, että yhtiö vastasi DNA:n kuluista ja veloitti niistä yhteisöjä hankintasopimuksen hinnoittelun mukaisesti.

Ratkaisujen tekeminen Centrex-liittymien osalta edellytti tiedon saamista DNA:lta. Ongelmat eivät johtuneet yhtiön valmistelutoimista, vaan siitä, että asiakas oli laiminlyönyt asiakastiedon tuottamisen tältä osin.

Yhtiö oli sopinut DNA:n kanssa, että vuokrajohtojen ja -laitteiden osalta noudatettiin viestintäviraston säännöksiä eikä olemassa olevaa palvelua pureta ilman irtisanomista. Yhtiön on hoitanut valmistelutoimet myös suhteessa DNA:han.

Yhtiö oli tehnyt syksyn 2009 aikana sisäisiä valmistelutoimia. Se oli muun muassa rakentanut konesalin palvelimille, välitysympäristön, puhelinvaihteen ja yhteydet asiakkaan toimipaikkoihin. Nämä valmistelutoimet eivät ole näkyneet yhteisöille. Valmistelutoimet oli suoritettu asianmukaisesti, koska palvelujen siirto oli aloitettu sovitun mukaisesti 4.1.2010. Yhteisöt eivät ole väittäneet, että palveluissa olisi ollut käyttökatkoksia. Palvelut olivat toimineet ilman käyttökatkoksia koko käyttöönottovaiheen ajan.

Vastaus

Projektisuunnitelman ja tarjouksen mukaan yhtiön tuli valmistelutoimena rakentaa syksyn 2009 aikana infrastruktuuri eli liittymä- ja välitysympäristö kuntoon muun muassa matkapuhelinverkon kuuluvuuden parantamisen ja VoIP-ympäristön rakentamisen osalta. Yhtiö laiminlöi nämä toimet.

Yhtiö oli laiminlyönyt hankkia riittävät resurssit infrastruktuurin rakentamiseen elokuusta 2009 joulukuuhun 2009. Lisäksi yhtiö oli laiminlyönyt solmia tarvittavat sopimukset johtojen ja laitetilojen vuokrauksesta DNA:n kanssa. Yhtiön olisi tullut aloittaa neuvottelut DNA:n kanssa viimeistään hankintasopimuksen allekirjoittamisen jälkeen saadakseen DNA:n tiloissa sijaitsevan kapasiteetin käyttöönsä. Yhtiö ei ollut huolehtinut VoIP-puheluissa käytettävän palvelimen siirrosta tiloihinsa, vaan se oli ollut DNA:n tiloissa ja vastuulla hankintasopimuksen purkamiseen asti ilman, että yhtiö olisi sopinut asiasta DNA:n kanssa. Yhtiö oli vasta 17.3.2010 toimittanut hankintatoimelle ja suurimmille yhteisöille selvityksen DNA:lta tilattavista palveluista. Yhtiön olisi tullut sopia vaihdeverkkoyhteyksien siirrosta ja tehdä varaukset puhelinvaihteiden välisten johtojen ja kaapeleiden varaamisesta käyttöön jo syksyllä 2009.

Puutteet osoittavat, että infrastruktuurin rakentamisen laiminlyönnit johtivat osaltaan varsinaisen palvelutoimituksen epäonnistumiseen.

Ratkaisusuunnitelmat olisi tullut hyväksyä ohjausryhmässä 4.12.2009. Yhtiö toimitti alustavat ratkaisusuunnitelmat 24.2.2010. Lopullisia suunnitelmia ei toimitettu lainkaan tai niitä ei hyväksytty missään vaiheessa. Hankintapäätös sai lainvoiman 10.8.2009.

3.2 Palveluiden toimittamisen sovittu aika

Käräjäoikeus

Vastuu palveluista oli siirtynyt yhtiölle 1.1.2010. Ohjausryhmä ei ollut hyväksynyt aikatauluun muutoksia.

Yhtiön valitus

Osapuolet eivät olleet sopineet, että palveluiden olisi tullut olla toimitettuina 1.1.2010, vaan että ne otettiin käyttöön vaiheistettusti alkuvuoden ja kevään 2010 aikana. Tarjouksen liitteenä olleen alustavan projektisuunnitelman mu-

kaan kaikkia palveluita ei ollut ollut tarkoitus siirtää kerralla. Esimerkiksi vuoden 2010 alusta tuli suorittaa matkapuhelinten numeronsiirrot ja liittymäsiirrot, lankaliikennelaskutus sekä matkapuhelinpalveluiden ja vaihdeverkkojen käyttöönotot. Projektisuunnitelman tarkemman aikataulun mukaan ensimmäinen toimituspäivä oli ollut 14.9.2009 ja käyttöönottovaihe päättyi 18.3 - 14.4.2010. Alkuperäisen suunnitelman (tO 26.8.2009) mukaan vastaanottotarkastuksen oli määrä tapahtua 25.3. - 9.4.2010. Tarkennetun aikataulun mukaan projektin tuli olla päätöksessä 30.4.2010 (tO 11.9.2009). Projektissa oli siten ollut käyttöönottovaihe. Käyttöönoton aikataulun muutoksia oli käsitelty ohjausryhmässä.

Lähtökohdaksi ei voida ottaa tarjouksen alustavaa aikataulua. Hankintasopimusta allekirjoitettaessa aikataulu oli myöhässä yhteisöistä johtuvista syistä. Tarjousten edellytettiin olevan voimassa 31.12.2009 asti. Tarjoajat eivät kuitenkaan olleet tienneet päätöksentekoaikataulua. Tarjousten tekijät eivät siten olleet voineet esittää sitovaa aikataulua. Tarjouksissa esitetty käyttöönottoaikataulu ja palvelujen toimittamisaika olivat näin ollen olleet alustavia.

Toimitusaika oli 140 työpäivää. Koska projektin toiminta oli päästy aloittamaan vasta 14.9.2009, toimituksen määräpäivä oli siirtynyt kaksi viikkoa. Loppullinen toimitusaika eli vastaanottotarkastuksen ajankohta oli siten ollut vasta huhtikuun puolivälin jälkeen. Kokonaisuikataulu oli 160 työpäivää sopimuksen allekirjoitushetkestä.

Vastaus

Hankintasopimuksen ja tarjouspyynnön ehtojen mukaan palveluiden tuli olla käytössä 1.1.2010. Koska edellisen palveluntuottajan sopimussuhde päättyi 31.12.2009, yhtiön sopimusvelvoitteena oli toimia vastuullisena palveluntuottajana 1.1.2010 alkaen. Asianmukaisesti valmisteltuna käyttöönotto olisi voinut tapahtua sopimuksen mukaisella tavalla. Kiinteiden liittymien numeronsiirrot olisi voitu tehdä yhdessä yössä. Koska infrastruktuurin rakentaminen ja valmistelutoimet oli laiminlyöty, palveluiden toteuttaminen sovituksessa aikataulussa ei ollut mahdollista.

Kokonaisuikataulu oli 160 päivää sopimuksen allekirjoituspäivästä. Infrastruktuurin rakentamisen, projektisuunnittelun ja uusien matkapuhelinliittymien toimituksen tuli kuitenkin olla suoritettuna ja käytössä jo 1.1.2010 mennessä. Vaikka huomioon otettaisiin hankintasopimuksen allekirjoittamisen viivästyminen, suoritusten tuli olla valmiina 22.1.2010. Useiden osa-alueiden tuli olla valmiina ennen maaliskuun 2010 loppua. Koko projektin lopetushetki ei ole ratkaiseva.

Osapuolet eivät olleet sopineet siirtymäkaudesta. Hankintasopimuksen mukaan muutokset projekti aikatauluun tuli tehdä ohjausryhmässä. Tällaisia muutoksia ei ollut ohjausryhmän kokouksissa tehty eikä 18.12.2009 ei ollut kirjattu vaiheistetun käyttöönoton aikataulua. Projektin päättämis- ja vastaanottotarkastusajankohdiksi määriteltiin tarjouksen liitteenä olleen suunnitelman ajankohdat. Lisäksi oli käsitelty sitä, miten menetellään, jos yhtiö ei pystynyt käyttöönottamaan sopimustaan 1.1.2010. Aikataulun muuttamisesta ei siten ollut sovittu hankintasopimuksen allekirjoittamisen jälkeen.

Hankintasopimuksen projektisuunnitelman mukaan toteutusvaiheen tuli olla valmis 15.3.2010 ja vastaanottotarkastuksen tapahtua 25.3.2010. Tällöin palveluiden olisi tullut olla kokonaisuudessaan toimitettuina ja käyttöön otettuina. Tammi-maaliskuun aikana yhtiön olisi tullut toteuttaa koulutus ja opastus sekä virheiden tarkastus ja korjaus.

3.3 Toimitusten ajankohta

Käräjäoikeus

Yhtiön toimitus oli viivästynyt olennaisesti. Se ei ollut pitänyt kiinni sovitusta aikatauluista, vaan aikataulut oli muuttunut ja siirtynyt.

Yhtiön valitus

Matkapuhelinliittymien siirrot olivat alkaneet uudenvuoden jälkeen ja maaliskuun loppuun mennessä kaikki muut paitsi Maaningan ja Nilsiään liittymät oli siirretty. Viimeksi mainittujen kanssa oli sovittu siirtojen ajoittamisesta myöhempään. Tammikuussa 2010 oli aloitettu myös kiinteän verkon siirtäminen.

Yhtiö ei ollut ollut myöhässä 160 päivän toteutusaikataulusta. Lähes kaikki toimenpiteet oli jo toteutettu 24.3.2010. Välitysjärjestelmän käyttöönotto oli aikataulutettu tapahtuvan 19. -23.4.2010.

Vastaus

Infrastruktuuri oli ollut rakentamatta 1.1.2010. Hankintatoimen purkaessa sopimuksen toimitukset olivat viivästyneet olennaisesti. Yhtiö ei ollut toimittanut kuin osan palveluista ja jo toimitettujen palveluiden toimivuudessa ja laskutuksessa oli ollut virheitä. Koska kysymys on kokonaishankinnasta, yhteisökohdainen yksilöinti ei ole välttämätöntä. Siinä vaiheessa, kun hankintasopimus oli purettu, välitysympäristöt olivat toteuttamatta ja liittymätoimitukset olivat olleet merkittävilta osin kesken. Yhtiö oli viivästynyt olennaisesti kaikkien sopimusvelvoitteidensa täyttämisen eli valmistelun, toteutuksen ja palvelun tuottamisen osalta.

3.4 Viivästysten syyt

Käräjäoikeus

Yhtiö ei ollut näyttänyt, että viivästys tai virheet olisivat johtuneet hankintatoimesta, yhteisöistä tai DNA:sta. Yhtiö olisi voinut hoitaa muiden yhteisöjen palvelujen toimitukset, vaikka Kuopion kaupungin asiakasdatassa olisi ollut ongelmia. Asiakasdatan merkitys oli ollut vähäinen. Yhtiö ei ollut näyttänyt, että mahdolliset asiakasdatan puutteellisuudet ja virheet erityisesti Kuopion kaupungin osalta olisivat vaikeuttaneet ja viivästyttäneet palvelujen toimitusta.

Yhtiön valitus

Hankintasopimus oli määrä allekirjoittaa elokuussa 2009, mutta se voitiin allekirjoittaa vasta hankintapäätöksen tultua lainvoimaiseksi 11.9.2009. Alustavan aikataulun mukaan sopimus piti allekirjoittaa 26.8.2009. Koko aikataulu oli

Yhteisöiltä oli lisäksi tullut lukuisia *muutospyyntöjä*. Esimerkiksi Savonia-amattikorkeakoulun kuntayhtymä ja Savon koulutuskuntayhtymä olivat 2.3.2010 ilmoittaneet haluavansa muuttaa puheratkaisun mobiiliin perustuvaksi. Lisäksi oli tapahtunut kuntien yhdistymisiä.

Asiakasdatan virheillä ja toimittamisen viivästyksillä on olennainen merkitys sopimusrikkomuksen arvioinnissa. Kullekin yhteisölle toimitettava kokonaisuus määriteltiin yhteisökohtaisesti asiakasdatassa. Asiakasdatalla tarkoitetaan kaikkea sellaista tietoa, mitä palvelujen tuottamiseksi ja toteuttamiseksi tarvitaan. Sellaisia ovat esimerkiksi numero-, palvelun kuvaus-, laajuus-, välitysjärjestelmä-, vaihde- ja laskutustiedot sekä erilaiset tekniset määrittelyt. Oikea asiakasdata on laskutuksen edellytys. Asiakasdatojen pohjalta oli tarkoitus tehdä käyttöönottojen tarkempi aikatauluja toteutuksen tekninen ratkaisu. Asiakasdatan toimittamisvastuu oli hankintayksiköillä. Asiakasdatojen kerääminen oli aloitettu syksyllä 2009. Niiden tuli olla valmiina 16.11.2009. Ehdoton takaraja asiakasdatan toimittamiselle oli ollut 30.11.2009. Yhteisöt eivät toimittaneet asiakasdataa sovitussa aikataulussa. Asiakasdatan toimittamisessa oli yhteisöistä johtuvia viivästyksiä ja virheitä. Yhtiö oli painottanut yhteisöille asiakasdatan toimittamisen ja oikeellisuuden tärkeyttä.

Kuopion kaupungin Centrex-liittymien siirrossa oli ilmennyt teknisiä vaikeuksia, jotka eivät olleet johtuneet yhtiöstä. Niistä tarjouspyynnössä annetut tiedot olivat olleet puutteellisia eikä niistä ollut saatu riittäviä tietoja palvelusopimuksen solmimisen jälkeenkään.

Palvelut oli sovittu toimitettavaksi ensin suuriin yhteisöihin etenkin vaihdeverkkojen osalta. Niiden asiakasdatan viivästyminen oli johtanut koko aikataulun siirtymiseen.

DNAdta saadut tiedot eivät olleet olleet virheettömät.

Kaikki edellä mainitut seikat olivat yhdessä vaikuttaneet aikatauluun.

Vastaus

Yhteisöt eivät olleet viivyttäneet hankintasopimuksen allekirjoitusta. Sopimusta ei ollut voitu allekirjoittaa vielä 30.6.2009, koska tarjousaika oli päättynyt vasta tuolloin.

Yhtiö oli tullut tietoisiksi hankinnan aikataulusta, laajuudesta ja teknisistä vaatimuksista jo vuonna 2008 hankintaa valmisteltaessa ja yhtiön kanssa neuvoteltaessa.

Hankintasopimuksen allekirjoittamisen viivästyksellä ei ole merkitystä, koska yhtiön olisi tullut tuolloin esittää aikataulun muutosta. Hankintasopimuksen ehtojen mukaan aikatauluun vaikuttavat päätökset voitiin tehdä vain ohjausryhmässä. Ohjausryhmään ei tuotu ehdotuksia uudeksi aikatauluksi.

Yhteisöjen *muutospyynnöt* eivät olleet viivästyttäneet toimitusta. Mainittu pyyntö siirtyä mobiiliratkaisuun on esitetty 24.3.2010, jolloin toimitus oli jo joka tapauksessa myöhästynyt.

Asiakasdata oli ollut virheetöntä. Asiakasdatat eivät olleet kytkettyinä toisiinsa, joten yhtiö olisi voinut hoitaa toimitukset muiden yhteisöjen osalta, vaikka Kuopion kaupungin asiakasdatassa olisi ollut ongelmia. Asiakasdatan merkitys toimituksen etenemisen epäonnistumiseen oli ollut vähäinen. Asiakasdatan puutteet eivät olisi estäneet infrastruktuurin rakentamista ja muiden valmistelevien toimien tekemistä. Asiakasdata ei voinut vaikuttaa yhtiön DNA:lta tekemiin tilauksiin. Vastuu asiakasdatan keräämisestä oli ollut toimittajalla. Yhteisöt olivat asianmukaisesti avustaneet tietojen keräämisessä. Tarjouspyynnön liitteet olivat sisältäneet huomattavan määrän asiakasdataa. Yhtiö oli hallinnoinut sille toimitettua asiakasdataa virheellisesti ja sekoittanut yhteisöjen tietoja toisiinsa. Vaikka joidenkin yhteisöjen tiedoissa olisi ollut virheitä, yhtiö olisi voinut toimittaa palvelut muiden yhteisöjen osalta. Yhtiö ei ollut ilmoittanut asiakasdatan virheistä eikä esittänyt aikataulun muuttamista.

Yhtiöllä oli ollut jo marraskuussa vapaa pääsy Kuopion kaupungin asiakasdataan. Centrex-liittymiä koskeva asiakasdata oli lisäksi toimitettu yhtiölle erikseen marraskuussa 2009, vaikka yhtiöllä oli ollut vastuu sen keruusta. Asiakasdata olisi ollut avoimesti saatavissa DNA:lta.

Viivästyksen keskeinen syy oli ollut valmistelutoimien ja infrastruktuurin rakentamisen laiminlyönti.

4. Suorituksen virheet

Käräjäoikeus

Yhteisöt ovat käräjäoikeudessa katsooneet, että yhtiön suorituksissa oli ollut jäljempänä selostetut virheet. Yhtiö on todennut, että väitetyt virheet eivät koskeneet kysymyksessä olleelle yhteisölle toimitettua palvelua, vaan yhteisöt olivat vedonneet yhtiön ja kolmansien sopimuspuolten välisissä sopimussuhteissa mahdollisesti olleisiin virheisiin. Käräjäoikeus on katsonut, että yhteisöt olivat näyttäneet virheet ja että yhteen sopijakumppaniin kohdistunut rikkomus oli koskenut kaikkia.

Yhteisöt

Telepalvelutoimituksen virheet ja viiveet olivat koskeneet kaikkia yhteisöjä. Hankintasopimukseen perustuvat yhtiön keskeiset sopimusveloitteet ja hankintalain mukaan pakottavat vähimmäisvaatimukset olivat jääneet toteutumatta toimituksen virheiden ja viivästysten vuoksi. Vähimmäisvaatimukset ilmenevät tarjouspyynnöstä. Tarjouksen tekemällä yhtiö oli sitoutunut toimittamaan tarjouspyynnössä edellytetyt asiat.

Sopimusrikkomuksista aiheutuvat telepalvelujen ongelmat olivat vaikuttaneet myös hankintasopimuksen osapuolina olleiden muiden kuntayhteisöjen lakisääteisten tehtävien hoitoon. Tällaisia olivat olleet Kuopion kaupungin puhelin- ja muiden viestiyhteyksien toimimattomuus alueen muulle pelastustoimelle ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin vastaavat ongelmat maakunnan terveyden- ja sairaanhoidolle sekä Savon koulutuskuntayhtymän palvelujen toimimattomuus opetustoimelle.

Yhtiö

Yhteisöt eivät ole kyenneet näyttämään, miltä osin yhtiön velvoitteiden täyttäminen ei olisi ollut hankintasopimuksen tai palvelusopimusten mukaista. Sopimusvelvoitteita ei ollut määritelty yksiselitteisesti hankintasopimuksessa, projektisuunnitelmassa, palvelusopimuksissa eikä tarjouspyynnössä tai tarjouksessa. Toimitettavien palveluiden lopullinen sisältö oli ollut avoin vielä palvelusopimuksia solmittaessa ja joidenkin yhteisöjen osalta vielä maaliskuussa 2010. Jotta yhtiön suoritusta voitaisiin pitää virheellisenä suhteessa sopimusvelvoitteisiin, yhteisöjen on näytettävä yksityiskohtaisesti ensin sopimusvelvoitteen määrittelyjä sisältö ja vasta tämän jälkeen on arvioitava sitä, onko suoritus vastannut sopimusvelvoitteita.

Yhteisöt ja yhtiö

Hovioikeudessa yhtiö ja yhteisöt ovat ilmoittaneet toistavansa käräjäoikeuden tuomioon merkityt suorituksen virheitä koskevat lausumansa. Lisäksi ne ovat lausuneet, mitä eri kohtiin on jäljempänä merkitty. Osapuolten käräjäoikeudessa esittämät lausumat eri virheistä ja niiden esiintymisestä eri yhteisöissä ilmevät tiivistetysti jäljempänä olevista taulukoista, joihin on merkitty ylemmälle riville yhteisön kantaja alemmalle yhtiön kanta. Käräjäoikeuden tuomiossa lausumat ovat seuraavilla sivuilla.

virhe	Istekki	Kevama	Kuopio Karttula	Nilsia	Leppä- virta	Maa- ninka	p-s shp	Savon koulky	Savonia amk	Sii- järvi	Suonen- joki	Tuus- niemi	Vesanto
4.1 Lankaver- kon puheli- kenne	354	370	386	402	417	433	448	468	487	505	338	519	534
	144	160	174	221	193	208	236	254	270	287	131	302	316
4.2 Matkapu- helinverkon liikenne	356	372	388	404	419	435	451	470	489	507	340	521	537
	145	161	177	223	194	209	238	255	272	289	132	303	317
4.3 Matkapu- helinverkon datapalvelut	357	373	389	405	420	436	452	472	490	508	341	522	538
	147	162	180	224	196	210	240	257	273	290	134	304	318
4.4.Vaihde- palvelut ja liit- tyvät	358	374	390	406	421	436	453	472	491	508	342	523	538
	147	162	180	224	196	210	241	257	273	290	134	304	318
4.5 Puhelun- välitys	364	379	396	411	426	442	460	479	498	514	347	528	544
	153	168	186	230	201	215	247	263	280	296	138	310	323
4.6 Laskutus	365	381	397	413	428	444	463	481	500	515	349	530	546
	155	170	188	232	203	217	249	265	282	298	140	311	325
4.7 Raportointi	368	384	401	416	431	447	466	485	503	518	352	533	549
	158	172	191	234	206	219	252	269	285	300	143	314	328
4.8 Vasteajat	369	385	401	416	432	447	466	485	503	518	353	533	549
	159	173	192	235	206	220	253	269	286	300	143	314	329
4.9 Koulutus.	369	385	401	416	432	447	467	486	504	518	353	534	550
	159	173	192	235	207	220	253	269	286	300	143	315	329

4.1 Lankaverkon puheliikenne

Yhteisöt

- a) Osa lankaverkon liikenteestä on ollut reititettyä DNA:n verkossa.
- b) Centrex-liittymien ja suorien puhelinliittymien liikenne on ollut DNA:n verkossa.
- c) Yhteisön oma sisäinen liikenne ei ole ollut kaikilta osin veloitusetonta.
- d) Hankintatoimen yhteisöjen välinen liikenne ei ole ollut veloitusetonta.
- e) Yhteisöjen numeroavaruus on ollut jaettuna kahden eri operaattorin verkossa.
- f) Privatel-palvelu ja sen liikenne eli soitto lanka-alaliittymän ja matkapuhelimen välillä alanumeroilla ei ole toiminut Centrex-liittymissä.
- g) Centrex-liittymissä on ollut käytettävä sisäpuheluissa nelinumeroista soittotapaa, kun muissa alaliittymissä on ollut käytettävä viisinumeroista soittotapaa eikä asiasta ollut ilmoitettu asiakkaalle.
- h) Puheluiden reitityksessä on ollut ongelmia siten, että puhelut ovat ohjautuneet väärin numeroihin.

Asiakkaan tietojen siirtäminen uuteen järjestelmään oli ollut toimittajan vastuulla. Yhteisöt olivat toimittaneet yhtiölle ajoissa kaiken tarpeellisen asiakasdatan myös Centrex-liittymien osalta. Yhtiöllä oli ollut marraskuusta 2009 lähtien vapaa pääsy Kuopion järjestelmiin. Yhtiö ei ollut pystynyt teknisesti toteuttamaan Centrex-liittymiä. Tarjouksessa yhtiö oli kuitenkin ilmoittanut toimittavansa niitä. Hankinnan toteutusvaiheessa yhtiö oli pyrkinyt tarjoamaan niiden tilalle muita ratkaisuja, jotka eivät kuitenkaan olleet vastanneet Centrex-liittymiä ominaisuuksiltaan eikä hinnoittelultaan. Vaikka yhtiö ei ollut pystynyt toimittamaan liittymiä, se ei ollut tehnyt DNA:n kanssa sopimusta niiden toimittamisesta. Yhtiön 5.1.2010 tekemä siirtopyyntö oli hylätty, koska numerot eivät olleet kuuluneet DNA:n verkkoon.

Hankintalainsäädäntö oli estänyt yhteisöjä poikkeamasta tarjouksesta ja hankintapäätöksestä. Yhtiö oli omavaltaisesti korvannut Centrex-liittymät muilla liittymillä, mistä oli aiheutunut sekaannusta. Järjestelmiä olivat käyttäneet monet lakisääteisten hengen ja terveyden kannalta tarpeellisten palvelujen tuottajat. Joidenkin yhteisöjen lankanumeroiden siirtäminen oli viivästynyt huhtikuulle.

Yhtiö

Palvelun toimituksessa ei ole ollut väitettyjä virheitä.

Asiakkaan lähtötietojen oikeellisuudesta vastuu oli ollut yhteisöillä. Lisäksi yhteisöillä oli ollut velvollisuus tarkistaa asiakasdata. Yhteisöt eivät olleet toimittaneet tarpeellista asiakasdataa. Yhtiön pääsy esimerkiksi Kuopion järjestelmiin ei ollut ollut riittävä kattavan asiakasdatan saamiseksi.

Yhtiö ei ollut sitoutunut toimittamaan Centrex-liittymiä. Tarjouspyyntö ei ollut edellyttänyt niiden toimittamista eikä yhtiö ollut sitoutunut toimittamaan niitä. Centrex-tuotenimi ei ole yhtiön käytössä, joten se ei voinut tuottaa palveluita Centrex-tuotenimellä.

Yhtiöllä oli ollut tekninen valmius toteuttaa samat ominaisuudet Opal-nimellä. Tämä ei kuitenkaan ollut riittänyt ratkaisuksi yhteisöille vaan ne olivat vaatineet Centrex-nimistä liittymää.

Kaikilla yhteisöillä ei edes ollut ollut Centrex-liittymiä ja niiden kokonaisvo-lyymi oli ollut hyvin pieni.

Yhtiö oli pyrkinyt tekemään sopimuksen DNA:n kanssa Centrex-liittymistä, mutta DNA oli kieltäytynyt yhteistyöstä.

Yhteisöt ja yhtiö käräjäoikeudessa

virhe	Istekki	Kevama	Kuopio Karttula	Nilsia	Leppä- virta	Maa- ninka	P-S sai- saanhp	Savon koul.ky	Savonia amk	Siilin- järvi	Suonen- joki	Tuus- niemi	Vesanto
1.a	? e	? e	- om	V e	V e	V e	Vm e	V e	V e	V e	Vm e	V e	Vm e
1.b	? e	Vm e	? om	V e	Vm e	Vm e	V om	Vm e	V e	V e	Vm e	Vm e	Vm e
1.c	? -	V -	? -	Ve -	V -	V -	V -	V -	V -	Ve -	V -	V -	V -
1.d	V -	V -	V -	Ve -	V -	V -	V -	V -	V -	Ve -	V -	V -	V -
1.e	? e	? e	- om	? e	? e	Vm e	Vm e	V e	Vm e	Ve e	Vm e	Vm e	Vm e
1.f	? e	Vm e	? e	Ve e	Vm e	Vm e	Ve e	Vm e	Vm e	Ve e	Vm e	Vm e	Vm e
1.g	? e	Vm e	- om	Ve e	Vm e	Vm e	V om	Vm e	Vm e	Ve e	Vm e	Vm e	Vm e
1.h	? e	Vk e	? ok	Vk e	Vk e	Vm e	V om,ok	V om,ok	Ve e	Ve e	Vk e	Vk e	Vm e

vm=yhteisön osalta palvelussa ei ollut virhettä, mutta virhe oli esiintynyt muiden yhteisöjen kohdalla ja tällä oli olennainen vaikutus asianomaisen yhteisön sopimussuhteessa

v=yhtiö oli ilmoittanut oikaisusta purkamisen jälkeen, mutta oli siitä huolimatta jatkanut ve-loittamista; virheen oikaisua ei voi todentaa; suoritus yhteisön osalta virheellinen

vk=virhe yhden palvelussa koski kaikkia sinne soittavia

?=yhteisön mukaan yhtiö on menetellyt virheellisesti, mutta yhteisö ei ole ilmoittanut, onko sen saamassa palvelussa ollut kysymyksessä oleva virhe

ve=muun virheen vuoksi tämä virhe ei tullut esiin yhteisön kohdalla

e=palvelussa ei ole ollut virhettä

om=väite pitää osittain paikkansa, mutta tilanne oli aiheutunut muusta kuin yhtiöstä riippuvas-ta syystä

ok=virhe on ollut olemassa, mutta se on korjattu

- = väitteeseen vastataan kohdassa 4.6, jossa on esitetty sama väite

4.2 Matkapuhelinverkon liikenne

Yhteisöt

- a) Heikko kuuluvuus ja huono puheenlaatu
- b) Puhelut katkeilivat, vaikka peittoalue on päätelaitteen mukaan hyvä.
- c) MMS-viestin lähetys vaati datapaketin kytkennän, mitä ei tarjoudesssa kerrottu.
- d) SMS-viestien toimituksessa pitkiä, jopa neljän päivän viiveitä

Toimitettujen matkapuhelinliittymien kuuluvuudessa oli ollut olennaisia puutteita. Kuuluvuusongelmiin olivat vaikuttaneet kapasiteetin riittämättömyys ja sen taustalla olleet puutteet infrastruktuurin valmistelussa. SIM-korttien toimituksissa oli ollut virheitä, viivästyksiä ja puutteita. Monien yhteisöjen käyttöönottilanne oli ollut auki 2.3.2010 ja liittymien siirtoja oli tarkoitus tehdä vielä huhtikuussa. Puuttuvien valmistelutoimien vuoksi yhtiö ei ollut kyennyt ottamaan palveluita vastaan vuoden vaihteessa.

Yhtiö

Toimituksissa ei ollut ollut puutteita palvelusopimuksiin nähden. Matkapuhelinveron siirtäminen oli alkanut välittömästi alkuvuodesta 2010 ja se oli edennyt hyvin. Näin ollen myös valmistelutoimenpiteet oli hoidettu asianmukaisesti. Yhteisöjen väitteet ovat olleet yksilöimättömiä, joten niihin ei voida ottaa yksityiskohtaisesti kantaa.

Yhteisöt ja yhtiö käräjäoikeudessa

virhe	Istekki	Kevama	Kuopio Karttula	Nilsii	Leppävirta	Maa-ninka	P-S sairaanhp	Savon koul. ky	Savonia amk	Siilin-järvi	Suonen-joki	Tuus-niemi	Vesanto
2.a	Vt	Vt	Vt	Vt	Vt	Vt	Vt	Vt	Vt	Vt	Vt	vt	Vt
	vs	er	vs,om	ok	vs,ok	er	vs	vs	V\$,	er	ee	er	er
2.b	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
	vs	er	vs	ok	vs	er	vs	vs	vs	er	ee	er	er
2.c	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
	er	er	e	er	er	er	er	er	er	er	er	er	er
2.d	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
	er	er	om,ok	er	er	er	om	er	er	er	er	er	er

vt=virheen olemassa olo yhteisössä on todettu tilannekartoituksessa

v=yhteisön palvelussa oli virhe

ee=virhe oli todettu, mutta sitä ei ollut vielä ehditty korjata

er=palvelussa ei ollut virhettä – koska yhteisö ei ole reklamoinut virheestä, se on menettänyt oikeuden vedota siihen

vs=palvelussa saattoi olla puute, mutta palvelusopimuksissa oli varauduttu siihen

om=väite pitää osittain paikkansa, mutta tilanne oli aiheutunut muusta kuin yhtiöstä riippuvasta syystä

e= virhettä ei ole

ok=virhe on ollut olemassa, mutta sitä on ryhdytty korjaamaan

4.3 Matkapuhelinverkon datapalvelut

Yhteisöt

- a) Datasiirtonopeudet olivat huomattavan hitaita ostettuun palveluun verrattuna.
b) Kaikki TCP/IP-portit eivät olleet dataliittymissä auki ilman erillistä maksua.

Yhtiö

Palvelussa ei ollut ollut väitettyä virhettä. Yhteisöjen väitteet ovat yksilöimättömiä, joten niihin ei voida ottaa kantaa.

Yhteisöt ja yhtiö käräjäoikeudessa

virhe	Istekki	Kevama	Kuopio Karttula	Nilsiiä	Leppävirta	Maa-ninka	P-S saianhp	Savon koul.ky	Savonia amk	Siilinjärvi	Suonenjoki	Tuusniemi	Vesanto
3.a	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
	er	er	ev, vs	er	er	er	ev,vs	er	er	er	er	er	er
3.b	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
	ev	ev	ev	ev	ev	ev	ev	ev	ev	ev	ev	ev	ev

v=yhteisön palvelussa oli virhe

er=palvelussa ei ollut virhettä – koska yhteisö ei ole reklamoinut virheestä, se on menettänyt oikeuden vedota siihen

ev=parvelussa ei ole virhettä, koska toimintoa ei tarjouspyynnössä edellytetty maksuttomana

vs=palvelussa saattoi olla puute, mutta palvelusopimuksissa oli varauduttu siihen

4.4 Vaihdepalvelut ja liittymät

Yhteisöt

- a) Kaikkia ratkaisusuunnitelmia ei ollut tehty ja hyväksytetty asiakkaalla.
b) Palvelut olivat monissa yhteisöissä kokonaan toteuttamatta.
c) Osalla yhteisöistä alavaihteiden väliset yhteydet olivat edelleen DNA:n MPLS-verkossa tai muuten DNA:n toteuttamina.
d) Centrex-liittymät olivat edelleen pääosin DNA:n verkossa.
e) Suorat puhelinliittymät olivat edelleen DNA:n verkossa.
f) VoiP-liittymien mukana toimitettavissa päätelaitteissa oli vakavia laatuongelmia. Useita puhelinkoneita oli vikaantunut ja niitä oli jouduttu vaihtamaan.
g) VoiP-puhelinten ohjelmistolataukseen käyttämä palvelin oli edelleen DNA:n laitetoissa ilman TeliaSoneran ylläpitosopimusta.
h) TeliaSonera oli ilmoittanut, että alaliittymien lisäämisessä tarvittavat lisenssit joutui asiakas maksamaan itse, vaikka tarjouspyynnön mukaan alaliittymien kuukausimaksut sisälsivät tarvittavat lisenssit.
i) TeliaSonera oli ilmoittanut, että vaihdetoimittajan perimät tukimaksut vaihteen ylläpitämiseen joutui asiakas maksamaan itse, vaikka tarjouspyynnön mukaan kuukausimaksu sisälsi kaikki asiakkaalle koituvat kustannukset vaihdeverkon palvelujen saamiseksi.
j) TeliaSonera ilmoitti perivänsä Privatelistä erillistä 1,04 €suuruista kuukausimaksua, vaikka tarjouspyynnön mukaan sitä ei tullut periä. Tarjouksesta ei

ilmennyt, että veloituksettomat sisäpuhelut vaativat Privatel-palvelun käyttöönoton.

k) TeliaSonera ei ollut tilannut palvelujen tuottamiseksi tarvitsemiaan MPLS-yhteyksiä DNA:lta.

l) TeliaSonera ei ollut tehnyt DNA:n kanssa sopimusta Centrex-palvelujen tuottamisesta niiltä osin kuin se ei itse niitä pystynyt tuottamaan.

m) TeliaSonera oli esittänyt Centrex-liittymien korvaamista suorilla liittymillä, mobiilialaliittymillä, Opal-palvelulla ja audio-codec-palveluilla. Asiakkaalle ei ole toimitettu kuvausta audio-codec-palvelusta, joten sen soveltavuuden arvioimista Centrex-palvelun korvaamiseksi ei ole ollut mahdollista tehdä.

Muuttuva tekniikka ja soittotapa olisivat edellyttäneet kiinteistön hälytys- ja valvontajärjestelmän uudelleen ohjelmoinnin.

n) TeliaSonera oli ilmoittanut, että se korvasi muut kuin puhekäytössä olleet Centrex-liittymät omilla ratkaisuillaan, esimerkiksi suorilla puhelinliittymillä. Tarjouspyynnössä ei ollut otettu kantaa liittymän käyttötarkoitukseen. Centrex-liittymän kuukausihinnaksi oli ilmoitettu 0 €

o) KYSSssä potilaspuhelinjärjestelmien käyttöönotto 5-numeroisena ja päivystäjien käytössä olevien matkapuhelinliittymien päivystysringin luominen ei ollut onnistunut.

p) Tarjouspyynnön mukaan toimittaja vastasi kaikista vaihteiden liittymistä yleiseen puhelinverkkoon. Osa keskusjohtoliittymistä oli kuitenkin edelleen DNA:n liittymiä.

q) Kuopion kaupungin vaihdeverkossa ei ollut voitu välittäjien toimesta yhdistää kaikkia puheluita, vaihteeseen ei ollut päästy läpi vaihteen ulkopuolelta soittaessa ja palautuvat puhelut olivat jääneet roikkumaan vaihteeseen varaten puhekapasiteetin.

r) Tarjouspyynnössä toimittaja oli velvoitettu tekemään kunkin yhteisön yhdyshenkilön kanssa suunnitelma puhelinliikenteen hoitamisesta normaalisti poikkeavissa tilanteissa. Suunnitelmia ei ollut tehty.

s) Toimittajan tuli veloituksetta vastata asiakkaan matkapuhelinliittymien SIM-korttien vaihdosta. TeliaSonera oli perinyt laskuillaan korttien vaihtomaksuja.

t) Osalle henkilöistä oli toimitettu useita SIM-kortteja samoilla numeroilla, osaa korteista ei toimitettu lainkaan.

u) Korttien toimitusten yhteydessä aiemmin korteilla olleet datapalvelut olivat usealta kadonneet.

v) Kaksoiskortteja ei toimitettu tilauksen mukaisesti.

x) TeliaSonera ei ollut tilannut palvelujen tuottamiseen tarvitsemiaan vuokrajohtoja.

Tarjouspyynnön mukaan toimittajan tuli vastata vaihteiden liittämisestä yleiseen puhelinverkkoon. DNA:n sopimus oli päätynyt 31.12.2009 ja yhtiön olisi tullut tehdä tuolloin sen kanssa sopimus. Yhtiö ei ollut toimittanut Centrex-liittymiä, joita palotoimi ja muut riskipalvelut tarvitsivat. DNA oli 5.3.2010 ilmoittanut, että se ei jatkanut toimituksia enää 22.3.2010. Yhtiö oli tehnyt ensimmäisen palvelupyynnön DNA:lle 22.3.2010 ja sen kanssa oli tehty hätäsopimus, joka oli ollut voimassa 23.3.2010 alkaen. Palvelut oli siten toimittanut DNA eikä yhtiö.

Koko sopimuskauden palveluja oli ollut molempien operaattoreiden verkossa. Tilanne ei ollut suunniteltu eikä tavanomainen, vaan oli hankintasopimuksen vastainen. Tarjouspyynnössä oli edellytetty, että kuukausimaksu sisälsi kaikki palvelut. DNA:lle oli kuitenkin jouduttu maksamaan kiinteitä maksuja.

Yhtiö

Palvelun toimittamisessa ei ollut ollut väitetyjä virheitä. Osa yhteisöjen väitteistä on yksilöimättömiä, joten niihin ei voida ottaa kantaa yksityiskohtaisesti.

DNA:n kanssa ei ollut jouduttu solmimaan hätäsopimusta. DNA ja yhtiö olivat 15.12.2009 sopineet noudattavansa viestintäviraston suositusta telepalvelujen siirrosta. Centrex-liittymien siirto oli aloitettu 5.1.2010, DNA:han oli siten otettu yhteyttä. Suosituksen mukaisesta menettelystä ei ollut tehty sopimusta, koska se ei ollut ollut tarpeen. Suosituksen mukaan luovuttava operaattori vastaa omien palveluidensa toimivuudesta irtikytöntähetken saakka. Luovuttava operaattori vastaa myös luovuttamiensa tietojen oikeellisuudesta irtikytöntähetkellä. Maksut oli peritty yhtiön hinnaston mukaan.

Yhteisöt ja yhtiö käräjäoikeudessa

virhe	Istekki	Kevama	Kuopio Karttula	Nilsia	Leppävirta	Maa-ninka	P-S saianhp	Savon koulky	Savonia amk	Silinjärvi	Suonen-joki	Tuus-niemi	Vesanto
4.a	V e	V e	V e	V e	V e	V e	V e, em	V e	V e	V e	V e	V e	V e
4.b	V e	V e	V e	V em	V e	V em	V e	V e	V e	V em	V e	V e	V e
4.c	V e	V e	V e	V em	V ek	V ek	V em	V em	V em	V em	V ek	V ek	V ek
4.d	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
4.e	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
4.f	V ok,ey	V ek	V e	V ek	V ek	V ek	V ek	V ek	V ek	V ek	V ek	V ek	V ek
4.g	V ok	V ek	V e	V ek	V ek	V ek	V ek	V ek	V ek	V ek	V ek	V ek	V ek
4.h	V e	V e	V e	V e	V e	V e	V e	V e	V e	V e	V e	V e	V e
4.i	V e	V e	V e	V e	V e	V ek	V e	V ek	V ek	V e	V ek	V ek	V ek
4.j	V -,e	V -,e	V -,e	V e	V -,e	V e	V -,e	V -,e	V -,e	V e	V -e	V -,e	V -,e
4.k	V e	V e	V ek	V em	V ek	V ek	V em	V em	V ek	V em	V ek	V ek	V ek
4.l	V ek	V ek	V vm	V -	V ek	V ek	V -	V ek	V -	V ek	V ek	V ek	V ek
4.m	V ek	V ek	V ey,ep	V ep	V ek	V ek	V ey,ep	V ek	V ey,ep	V ek	V ek	V ek	V ek

4.n	V ek	V ek	V ey	V ey	V ek	V ek	V ey	V ek	V ey	V ek	V ek	V ek	V ek
4.o	V e	V e	V e	V e	V e	V e	V et	V e	V e	V e	V e	V e	V e
4.p	V ek	V ek	V e	V em	V em	V em	V e	V e	V e	V em	V ek	V em	V em
4.q	V e	V e	V w,ey	V e	V e	V e	V e	V e	V e	V e	V e	V e	V e
4.r	V ek,em	V em	V em	V em	V em	V em	V e	V em	V em	V em	V em	V em	V em
4.s	V e,vv, ok	V e,vv, ok	V e,vv, ok	V e	V e,vv, ok	V e	V e,vv, ok	V e,vv, ok	V e,vv, ok	V e	V e,vv, ok	V e	V e,vv, ok
4.t	V e,er	V er	V w,ey	V e	V er	V e	V vy,ok	V vy,w	V er	V e	V e,er	V e,er	V e,er
4.u	V e,er	V e,er	V e,er	V e	V er	V e	V e,er	V w,vy	V er	V e	V e, er	V e,er	V e,er
4.v	V e,er	V er	V vey	V vv,	V e	V e	V e	V vy,ok	V w,vy	V w,vy	V e	V er	V er
4.x	V ey	V ey	V ey	V em	V ek	V ek	V ey	V ek	V ek	V em	V ek	V ek	V ek

e=virhettä ei ole ollut

-^väitteeseen vastaan kohdassa 4.b, jossa on esitetty sama väite

—=väitteeseen vastataan kohdassa 6.a, jossa on esitetty sama väite

ek=virhettä ei ole ollut, koska asia ei ole koskenut asianomaista yhteisöä

em=virhettä ei ole ollut, koska palvelun toimittamiselle ei ollut asetettu määräaika tai se oli sovittu toimitettavaksi myöhemmin

w=virhe on vähäinen

ok=virhe on korjattu

er=virheestä ei ole reklamoitu

ey=yhtiön toimituksessa ei ole virhettä, vaan ongelma on johtunut yhteisöstä

vm=palvelun tuottaminen oli viivästynyt yhtiöstä riippumattomasta syystä

ep=palvelua ei ole toimitettu, koska sitä ei ole pyydetty

et=virhettä ei ole, koska palvelu ei kuulunut tarjouspyynnön nojalla toimitettaviin palveluihin

4.5 Puhelunvälitys

Yhteisöt

- Puhelunvälitystä Netwise-palveluna oli toteutettu vain Kuopion osalta. Välytystietokanta oli merkittävältä osin puutteellinen. Tarjouspyynnön mukaan toimittaja vastasi tietojen siirtämisestä uuteen välitysympäristöön.
- Salaisiksi ilmoitettujen numerot olivat julkisesti nähtävissä.
- Välytystietokannassa olevat tiedot olivat sekaisin. Vanha DNA:n välitysympäristö virheettömänä tietokantoinen oli jouduttu jättämään välittäjille uuden järjestelmän rinnalle käyttöön.
- Puheluiden välitys yhteisöiden välillä viisinumeroisena ei onnistunut.
- Kulunvalvonnan liitäntä oli kytkemättä.
- Välytisympäristöt työasemineen ja niiden liitännät oli toimitettu vain osaan yhteisöistä.

Kuopion kaupungin vaihteessa oli ollut toimintaongelmia. Välitysympäristön ja numeroavaruuden rakentaminen olivat viivästyneet ja numeroavaruus oli ollut jaettuna yhtiön ja DNA:n verkkoihin. Yhtiö olisi itse voinut päästä Kuopion kaupungin asiakasdatatietoihin. Palvelujen toimittajan asiana oli ollut asiakasdatan kerääminen.

Yhtiö

Palvelun toimittamisessa ei ollut ollut väitettyjä virheitä. Kuopion kaupungin virheellinen ja viivästynyt asiakasdata oli vaikeuttanut kaupungin välitysympäristön rakentamista. Yhteisöt olivat vaatineet, että suuret yksiköt oli siirretty ensin. Kuopion kaupungin ongelmat olivat viivästyttäneet pienempien yhteisöjen toimituksia. Nämä virheet ja viivästykset olivat johtuneet pääosin asiakkaasta.

Osa yhteisöjen väitteistä on hyvin yksilöimättömiä, joten niihin ei voida ottaa yksityiskohtaisesti kantaa.

Yhteisöt ja yhtiö käräjäoikeudessa

virhe	Istekki	Kevama	Kuopio Karttula	Nilsia	Leppävirta	Maa-ninka	P-S sairaanhp	Savon koulKy	Savonia amk	Siilinjärvi	Suonenjoki	Tuusniemi	Vesanto
5.a	V ej	V ej	V ey,ok	V em,er	V em,er	V em,er	V em,er	V em,er	V em,er	V em,er	V em,er	V em,er	V em,er
5.b	V er	V er	V ey,ok	V er	V er	V er	V er	V er	V er	V er	V er	V er	V er
5.c	V ey	V er	V ey,ok	V er	V er	V er	V er	V er	V er	V er	V er	V er	V er
5.d	V ey	V ey	V ey,ev	V ev,em	V ev	V em,ev	V ev,em	V ev,em	V ev,em	V ev,em	V ev	V ev,em	V ev,em
5.e	V ey	V e	V ey	V em	V em	V em	V ey,em	V em	V em	V em	V em	V em	V em
5.f	V ev	V ev	V ej	V em	V em	V em	V ej,em	V em	V em	V em	V em	V em	V em

em=virhettä ei ole, palvelu oli sovittu toimitettavaksi myöhemmin

er=palvelussa ei ollut virhettä – koska yhteisö ei ole reklamoinut virheestä, se on menettänyt oikeuden vedota siihen

ev=virhettä ei ollut, koska palvelun toimittamisesta ei ollut sovittu

ej=virhettä ei ole, koska palvelu oli toimitettu

ey=virhettä ei ole, koska ongelma johtui yhteisöstä

e=virhettä ei ole

ok=virhe on korjattu

4.6 Laskutus

Yhteisöt

TeliaSoneran laskutus oli merkittävältä olin ollut sopimuksen vastaista muun muassa seuraavasti:

6.i	V ey,ok	V er	V ey,ok	V er	V er	V er	V ok	V er	V er	V er	V er	V er	V er
6.j	V vv	V vv	V vv	V vv	V vv	V vv	V vv	V vv	V vv	V e	V vv	V vv	V vv
6.k	V e	V e	V e	V e	V e	V e	V e	V e	V e	V e	V e	V e	V e
6.l	V ey,ok	V er	V ey,ok	V er	V er	V er	V ok	V er	V er	V er	V er	V er	V er

ev=palvelussa ei ole virhettä, koska toimintoa ei tarjouspyynnössä edellytetty maksuttomana
ok=virhe on ollut olemassa, mutta se oli korjattu
es=palvelussa ei ole virhettä, koska sen suorittamisesta ei ollut sovittu
er=koska yhteisö ei ollut reklamoinut virheestä, se on menettänyt oikeuden vedota virheeseen
ey=tilanne on johtunut yhteisöstä johtuvasta syystä
w=virhe ei ollut ollut merkittävä
e=virhettä ei ole ollut

4.7 Raportointi

Yhteisöt

- Raportointi oli kokonaisuudessaan toteuttamatta.
- Liitännät vaihteista raportointijärjestelmään olivat tekemättä.

Tarjouspyynnön kohdassa 3.8 oli edellytetty jatkuvan seurantajärjestelmän luomista. Koska seurannan edellyttämiä tietokantoja ei ollut tehty, laatua ei ollut voitu seurata eikä virheistä ollut voitu raportoida.

Yhtiö

Palvelussa ei ollut ollut väitettyä virhettä. Yhtiöllä ei ollut ollut velvollisuutta jatkuvaan seurantaan. Tarjouspyynnön mukaan raportointia tuli tehdä kuuden kuukauden välein ja lisäksi kalenterivuositain. Koska tämä aika ei ollut vielä ollut kulunut, raportointia ei ollut vielä tehty.

Yhteisöt ja yhtiö käräjäoikeudessa

virhe	Istekki	Kevama	Kuopio Karttula	Nilsia	Leppä-virta	Maa-ninka	P-S sai-aanhp	Savon koulky	Savonia amk	Siilin-järvi	Suonen-joki	Tuus-niemi	Vesanto
7.a	v em	v em	v em	v em	v em	v em	v em	v em	v em	v em	v em	v em	v em
7.b	V e	v e	v e	v em	v em	v ek	v ek	v ek	v e	v em	v ek	v ek	v ek

em=virhettä ei ollut, koska määräaika palvelun tuottamiselle ei ollut vielä kulunut tai palvelua ei voitu muusta syystä vielä toimittaa
ek=asia ei koske asianomaista yhteisöä
e=virhettä ei ole

e=virhettä ei ole
 em=palvelun toimittamisen määräaika ei vielä ollut käsillä
 ek=virhe ei koske yhteisöä
 w=virhe oli vähäinen
 es=virhettä ei ole ollut, koska yhteisö ei ollut sopinut koulutuksen ajankohdasta

5. Sopimusten purkamisen edellytykset

Käräjäoikeus

Viivästyminen ja virheet ovat koskeneet kaikkia yhteisöjä, koska yhteishankinnan keskeinen sisältö eli yhteinen infrastruktuuri, ilmaiset sisäpuhelut, yhteinen välitysympäristö ja numeroavaruus eivät olleet toteutuneet. Viivästyminen ja virheillä on ollut olennainen merkitys yhteisöille niiden ylläpitämien palvelujen kannalta. Sopimusrikkomuksen olennaisuutta arvioidaan kokonaistoi- mituksen kannalta. Hankintatoimella on ollut oikeus purkaa sopimus yhteisö- jen puolesta. Hankintasopimusta ja palvelusopimuksia on tarkasteltava koko- naisuutena. Hankintasopimuksen purkautuessa myös palvelusopimukset ovat purkautuneet.

Yhtiön valitus

Purkaminen tulee kysymykseen vain, kun sopimusrikkomus on niin olennai- nen ja vakava, ettei voida vaatia *virheen* oikaisua tai vahingonkorvausta. Pur- kuperusteen täytyminen edellyttää lisäksi kirjallista huomautusta. Kirjallisen huomautuksen on oltava niin yksilöity, että toimittaja voi ryhtyä sen perusteel- la korjaustoimenpiteisiin. Toimittajalle olisi tullut varata tilaisuus varata mää- rääika laatutason korjaamiseksi tavoitetasoon.

Hankintasopimuksen ja puitesopimusten purkuoikeutta on arvioitava purka- mista koskevien sopimusehtojen perusteella. Arviointi on suoritettava erikseen virheiden ja viivästysten osalta. Sopimusehdoista on sovittu hankintasopimuk- sen liitteessä. Osapuolet ovat rajoittaneet purkuoikeuden virheiden osalta laa- tuvaatimusten toistuvaan ja olennaiseen alittamiseen. Lisäksi edellytetään, että annetaan kirjallinen riittävän yksilöity huomautus ja varataan määräaika laatu- tason korjaamiseksi.

Palvelun laadussa ei ollut ollut toistuvasti olennaisia virheitä eikä niistä ollut annettu hyväksyttävää kirjallista huomautusta. Alle kolmen kuukauden aikana ilmeneviä puutteita ei voida pitää toistuvina ja olennaisina. Kysymys ei ollut kertaluonteisesta palvelusta, vaan pitkäkestoisesta yhteistyöstä. Yhteisöjen väittämät virheet eivät ole purkamiseen oikeuttavia sopimusrikkomuksia, vaan normaaleja käyttöönottovaiheen aikana ilmeneviä ongelmia, jotka eivät ylitä purkukynnystä. Aikataulun muuttuminen on tavallista tilanteissa, joissa toimi- tusta ei allekirjoitustilanteessa ole täsmällisesti määritelty. Projektisuunnitel- man muutokset eivät ole sopimusrikkomuksia. Laskutuksessa ilmenevät vir- heet eivät ole purkamiseen oikeuttavia sopimusrikkomuksia. Yhteisöt olisivat voineet jättää laskut maksamatta riitaisilta osin.

Palvelusopimuksia ja purkuperusteita tulee arvioida erikseen. Yhteisöt eivät ole esittäneet väitteitä sopimusrikkomuksista ja purkuperusteesta yhteisökoh- taisesti eivätkä siten täyttäneet näyttötaakkaansa. Laatu koskevat väitteet ovat yleisluonteisia ja yksilöimättömiä. Kaikki väitetyt virheet eivät koske kaikkia

yhteisöjä. Sopimusrikkomus ei ole olennainen, jos se vaikuttaa vain pieneen osaan palvelua. Yksilöimättömät virhevälitteet eivät voi täyttää olennaisen sopimusrikkomuksen vaatimuksia eivätkä siten ylitä purkukynnystä.

Vaikka hankintasopimusta ja palvelusopimuksia tulkittaisiin yhdessä, yhteisöillä ei ole ollut purkuperustetta, koska häiriöt eivät ole sopimusrikkomuksia ja koska ne eivät ylitä purkukynnystä. Palvelun laatua ei voida arvioida, koska toimitusta ei ollut saatettu loppuun hankintasopimuksen purkuhetkellä. Palvelujen laatu ei ole poikennut sopimuksissa edellytetystä. Jos viivästystä ja virheitä todetaan esiintyneen, se on johtunut siitä, että yhteisöt ja DNA eivät toimittaneet virheetöntä tietoa.

Jotta yhteisöt olisivat olleet oikeutettuja purkamaan sopimukset JIT 2007 -sopimusehtojen *viivästystä* koskevien ehtojen perusteella, viivästystä olisi tullut kestää enemmän kuin kolmannes toimitusajasta, sillä olisi tullut olla oleellinen merkitys yhteisöille ja yhtiön olisi tullut olla siitä tietoinen.

Toimitusaika on vastaanottotarkastuksen sovittu hetki. Toimitusaika olisi ollut huhtikuun lopussa. Purkamishetkellä toimituksen määräaika ei ollut vielä kulunut umpeen. Aikataulumuutokset eivät täytä JIT 2007 -sopimusehtojen purku-edellytystä viivästyksen osalta. Osa aikataulumuutoksista oli johtunut asiakkaan toiminnasta. Yhtiön toimitus ei siten ollut viivästynyt.

Koska viivästystä ei ollut mainittu sopimuksissa tai tarjouspyynnössä erillisenä purkuperusteena, toimituksen aikataululla ei ollut ollut yhteisöille oleellista merkitystä.

Väitetyt *virheet ja viivästykset* yhtiön suorituksessa eivät ylitä toleranssirajaa. Puitesopimuksen ja palvelusopimusten osalta tulee sallia tavanomaisia suoritushäiriöitä, virheitä ja viivästyksiä erityisesti käyttöönottovaiheen aikana. Täysin virheetöntä suoritusta ei tämän kokoluokan telepalveluhankinnassa voida edes edellyttää. Menossa oli ollut käyttöönottovaihe eli siirtymäkausi. Käyttöönoton aikana tehtävät projektisuunnitelman muutokset ja toimitusten suoritushäiriöt eivät ole sellaisia sopimusrikkomuksia, joihin voidaan vedota sopimuksen purkamisen tai vahingonkorvauksen perusteena. Purkamisen kynnys on tällöin korkeampi.

Yhteisöillä ei ole ollut purkuperustetta.

Vastaus

Yhtiö oli laiminlyönyt valmistelutoimet, palveluiden laatu oli toistuvasti ja olennaisesti alittanut sovitun tason, toimitukset olivat viivästyneet olennaisesti ja viivästyksillä sekä virheillä oli ollut yhteisöille olennainen merkitys. Sopimusrikkomukset ovat ylittäneet purkukynnyksen. Kokonaishankinnan olennaisin sisältö eli yhteisöjen välinen infrastruktuuri, yhteinen välitysympäristö ja synergiaa tuottavat ratkaisut jäivät toteutumatta.

Hankintasopimuksen liitteiden etusijajärjestyksen mukaan ensisijainen purkuoikeuden määrittäjä on tarjouspyynnön kohta 8.3. Purkuehto oli sisällytetty hankintasopimuksen liitteenä olleisiin JIT 2007 -sopimusehtoihin. JIT 2007 -ehtojen kohdan 22 alakohdan 2 mukaan sopimus saadaan purkaa määräajoista riippumatta, jos viivästyksellä on oleellinen merkitys ja toimittaja on ollut tästä

tietoinen. Yhtiö on ollut tietoinen aikataulun merkityksestä yhteisöille. Purkamisen edellytysten täytyessä vahingonkorvauksen suorittaminen ei ole ensisijainen keino suhteessa purkuun, vaan niitä voidaan soveltaa rinnakkain. Sopimusrikkomus oli olennainen siksi, että viivästys oli huomattava ja ilmeni lakisääteisten tehtävien kannalta toimituksen alkumetreillä. Lisäksi oli ilmeistä, että viivästykset ja virheet jatkuvat.

Koska yhteisöt olivat tehneet hankkeeseen investointeja, ne joutuivat sopimusrikkomusten johdosta kohtuuttomaan asemaan. Virheet ja viivästykset ovat olleet merkittäviä. Kysymys on ollut kokonaishankinnan suoritusrikkomuksista, joiden osalta yhteisökohtainen yksilöinti ei ole välttämätöntä. Yhteisöt ovat yksilöineet sekä niihin yhteisesti että yhteisökohtaisesti kohdistuneet sopimusrikkomukset.

Suoritusten tuli olla valmiina 22.1.2010, jolloin allekirjoittamisesta oli kulunut 90 työpäivää. Purkuhetkellä suoritukset olivat edelleen viivästyneitä ja niissä oli virheitä, mikä oli johtunut laiminlyödyistä infrastruktuurin valmistelusta. Sitä ei ollut luotu vielä 30.3.2010. Viivästys ylitti jopa yli puolet toimitusajasta. Yhtiö ei ollut kyennyt parantamaan suoritustaan sille annetusta mahdollisuudesta ja ajasta huolimatta. Vielä 30.3.2010 ennen sopimuksen purkamista yhtiölle oli annettu mahdollisuus antaa selvitys palvelun saattamisesta vähimmäisvaatimusten mukaiseksi eli hankintasopimuksen olennaisia ehtoja vastaavaksi, mihin yhtiö ei ollut kyennyt.

6. Korvausvelvollisuus

6.1 Vastamrajoitusehto

Käräjäoikeus

Vastuunrajoitusehtoa ei sovelleta, koska yhtiö oli aiheuttanut vahingon törkeällä huolimattomuudella.

Yhtiön valitus

Hankintasopimuksen mukaan vastuu vahingosta rajoittuu tuottamuksen kohteena olevaan palvelun osaan kohdistuvaan kuukauden laskutusta vastaavaan määrään. Yhtiön vastuun määrä on siten rajoitettu sopimuksen voimassaoloajan kuukausilaskutusten keskiarvon mukaisesti laskettuna kuukauden laskutusta vastaavaan määrään. Tällöin yhtiö olisi velvollinen suorittamaan korvausta Istekki Oy:lle 7.078 euroa, Kuopion kaupungille 15.043 euroa, Leppävirran kunnalle 8.902 euroa, Maaningan kunnalle 3.810 euroa, Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle 9.615 euroa, Savon koulutuskuntayhtymälle 5.328 euroa, Savonia-ammattikorkeakoulun kuntayhtymälle 4.019 euroa, Siilinjärven kunnalle 433 euroa, Suonenjoen kaupungille 6.666 euroa, Tuusniemen kunnalle 1.785 euroa ja Vesannon kunnalle 702 euroa. Kevama Oy:llä ja Nilsian kaupungilla ei olisi oikeutta korvaukseen.

Vastaus

Vastuunrajoitusehtoa ei sovelleta, koska yhtiö oli aiheuttanut vahingon törkeällä huolimattomuudella. Korvauksen enimmäismäärä koko sopimuskaudelta ei ole yksittäisen kuukauden enimmäiskorvauksen määrä. Enimmäiskor-

vausmäärä on suoritettava jokaiselta sopimuskuukaudelta.

6.2 Törkeä huolimattomuus

Käräjäoikeus

Koska yhtiö on ollut tietoinen palveluiden tärkeydestä julkisille palveluille, sen on täytynyt ymmärtää, että projekti olisi edellyttänyt huolellista suunnittelua ja valmistautumista. Yhtiö on syyllistynyt lukuisiin viivästyksiin ja virheisiin. Yhtiön menettely on kokonaisuutena arvostellen niin moitittavaa, että se on törkeän huolimattomasti laiminlyönyt sopimusvelvoitteitaan.

Yhtiön valitus

Tuottamuksen arvioinnissa sovelletaan pääsääntöisesti käännettyä todistustaakkaa. Sitä ei kuitenkaan sovelleta törkeän huolimattomuuden arvioinnissa, vaan yhteisöjen on näytettävä, että yhtiö on toiminut törkeän huolimattomasti. Törkeän huolimattomuuden arviointiperusteena ei ole se, pidetäänkö menettelyä kokonaisuutena arvioiden moitittavana, vaan se, onko toiminta ollut lähellä tahallista menettelyä ja siten häikäilemätöntä.

Yhteisöt eivät ole näyttäneet, että yhtiö oli tietoinen virheellisestä toiminnasta ja oli välinpitämätön sen seurauksista. Se, että osa yhteisöistä on toiminut terveydenhuollon, sairaanhoidon ja pelastustoimen alalla, ei liity tuottamuksen arviointiin eikä sen arviointiin törkeäksi. Yhtiö oli noudattanut huolellisia toimintatapoja ja tehnyt muun ohella asianmukaiset riskikartoitukset ja varautumistoimenpiteet häiriöiden varalta. Yhteisöt eivät ole väittäneet, että palveluisa olisi ollut katkoksia. Mainitut palvelut eivät ole vaarantuneet. Vaikka näin olisi ollut, sillä ei ole merkitystä. Arvioitavana ei ole mahdollisten seuraamusten vakavuus vaan tuottamuksen aste. Yhtiö ei ole myöskään laiminlyönyt valmistelutoimia. Se oli huolehtinut DNA:n kanssa viranomaissuositusten mukaisesti, ettei palveluja katkaistu.

Vastaus

Käräjäoikeus ei ole soveltanut todistustaakkaa väärin. Yhteisöt ovat näyttäneet, että yhtiö oli toiminut törkeän huolimattomasti. Yhtiö oli tiennyt, että hanke käsitti terveydenhuollon sekä palo- ja pelastustoimen telepalveluita. Terveys-, sairaanhoito- ja pelastuspalvelut olivat vaarantuneet merkittävästi, koska palvelut olivat toimineet epävarmasti.

Tuottamuksellinen menettely luokitellaan törkeän tuottamukselliseksi kokonaisarvioinnilla, jossa voidaan ottaa huomioon useita tekijöitä. Yhtiön menettely on lisännyt seurausten vaaraa ja vakavuutta. Erityisasiantuntijana yhtiö on tiennyt riskit. Näissä olosuhteissa sen menettely osoittaa välinpitämättömyyttä. Yhtiön toiminta on merkittävästi poikennut siitä, miten operaattorit toimivat vastaavissa projekteissa. Ammattimaisena operaattorina se on ymmärtänyt, mitä hanke on edellyttänyt. Törkeä tuottamus voi koskea myös sitä, miten hanke on suunniteltu ja varmistettu. Kynnys on ylittynyt helpommin, koska toiminta on edellyttänyt poikkeuksellista asiantuntemusta. Yhteisöt ovat näyttäneet yhtiön tietoisuuden virheellisestä toiminnasta ja välinpitämättömyyden seurauksista.

Yhtiön olisi tullut sopia DNA:n laitteiden käytöstä pian hankintasopimuksen allekirjoittamisen jälkeen. Se oli kuitenkin laiminlyönyt yhteydenpidon DNA:han. Yhteisöt olivat joutuneet solmimaan hätäsopimuksen suoraan DNA:n kanssa.

6.3 Henkilöstökustannukset

Käräjäoikeus

Yhteisöt ovat käräjäoikeudessa vaatineet, että yhtiö veloitetaan korvaamaan niille yhtiön sopimusrikkomuksen johdosta aiheutuneet turhat henkilöstökulut. Yhtiö oli viestintämarkkinalain 51 §:n vastaisesti kieltäytynyt seitsemän viikon ajan siirtämästä numeroita DNA:lle. Yhteisöjen työntekijät olivat käyttäneet työaikaansa valmistelutoimiin ja virheiden selvittämiseen sekä sopimuksen purkaututtua numeroiden takaisin siirron selvittämiseen. Käräjäoikeus katsoi, että sopimusten purkaututtua työntekijöille oli aiheutunut ylimääräistä työtä, jota ei voitu hyödyntää myöhemmin. Yhtiö veloitettiin korvaamaan vaaditut määrät.

Yhteisöjen vaatimukset olivat tiivistetysti seuraavat.

yhteisö	henkilö	työt	tunnit	tunti-hinta	henkilö yhteensä	yhteisö yhteensä
Suonenjoki	kaupunginsihteeri	Valmistelu virheet	172,5	34,93	6.025,43	
	talousjohtaja	»	124	35,29	4.375,96	
	yhteyshenkilö		41	16,88	692,08	
	Puhelinvaihteen hoitaja		63	14,76	929,88	
	ATK-asiantuntija	»	46	27,14	1.248,44	13.271,79
Istekki Oy	tietoliikennepäällikkö	Virheet takaisinsiirto	126 1.1.-30.3	42,39	5.341,14	
	järjestelmäasiantuntija	Asennus, virheet, koulutus	60	22,35	1.341,00	2.493,91
)		47	24,53	1.152,91	7.835,16
Kevama Oy	tuoteryhmäpäällikkö	Yhteyshenkilö, kokoukset, tiedon välitys	60	25,85	1.550,75	
	toimistonhoitaja	Laskut, reklamaatio	18	19,73	355,22	
	toimitusjohtaja	Sopimusneuvottelut, päätöksenteko	18	38,32	689,74	2.595,71
Kuopio	tietoliikennepäällikkö	Virheet, takaisinsiirto	504 1.1.-30.3	42,39	21.364,56	
	puhelinvaihteenhoitaja	Asiakasdata, laskut, häiriöt, tiedotteet	528	15,17	8.009,76	
	teknologia-asiantuntija	Asiakasdata, neuvottelut, häiriöt	48	31	1.488,00	
	hankintajohtaja	Neuvottelut, virheet, purkamisen	94	34,94	3.284,36	
	laskuttaja	laskutus	372,5	23,42	8.725,07	
Karttula (=Kuopio)	järjestelmäasiantuntija	Virheet, takaisinsiirto	71,5	17,91	1.280,63	
	hallintojohtaja	Vaatimukset, neuvottelut	20	34,2	684,05	

	puhelinvaihteenhoitaja	Asiakasdata, laskutus, virheet, tiedotteet	75	17,1	1.282,59	46.119,02 Kuopio+ Karttula
Leppävirta	palvelusihteeri	Asiakasdata, virheet	20	16,76	335,2	
	laskentasihteeri	laskutus	35	18,93	662,41	
	ATK-asiantuntija	Yhteyshenkilö, asiakasdata, laskut, neuvottelut	72	34,78	2.504,32	
	SIM-korttien vaihtaminen	251x2x0,5		Ka 22,62	5.677,62	9.179,55
Maaninka	Talous- ja elinkeinojohtaja	Asiakasdata, vastaaminen, neuvottelut, laskut, liittymät	49	37,7	1.847,38	
	talonmies	liittymät	8	16,88	135,03	
	taloussihteeri	Asiakasdata, vastaaminen, kokoukset	15	29,15	437,29	
Nilsinä	keskusarkistonhoitaja	Laskut, selvitykset	6	18,28	109,68	2.529,38
	asiakaspalvelusihteeri	asiakasdata	20	17,06	341,14	
	asiakaspalvelusihteeri	Laskutus, tiedotteet	20	17,7	354,01	
	toimistosihiteeri	laskutus	2	18,39	36,78	
	toimistosihiteeri	laskutus	2	16,49	32,98	
	toimistosihiteeri	laskutus	2	16,57	33,14	
	yhteyshenkilö	Laskutus, asiakasdata, neuvottelut	30	19,19	575,58?	
	hallintojohtaja	Neuvottelut, laskutus	28	35,72	1.000,24	2.373,56
Pohjois-Savon shp ky	Projektiryhmän jäsen	Tarjouspyyntö, tarjousten vertailu, valmistelu, purku	302	26,87	8.114,74	
	Puhelinvaihteen hoitaja	Laskutus, häiriöt, tiedotteet	320	21,66	6.931,20	
	99	99	80	19,14	1.531,20	
	Kirjanpitoapäällikkö	laskut	17	23,53	400,01	
	99	99	20,5	19,95	408,97	
	99	99	19,5	19,95	389,02	
	99	99	28	19,95	558,6	
	yhdyshenkilö	Asiakasdata, valmistelu, neuvottelut	186	22,64	4.211,04	
	97	99	24	21,58	517,92	
	99	99	26	21,58	561,08	
	SIM-korttien vaihtaminen	1200x2x0,5x22,62		22,62	27.144,00	50.758,33
Savon koulutusky	projektipäällikkö	Taijouspyyntö, valmistelu, purku, muutostyöt, viat	216	48,07	10.383,12	
	toimistosihiteeri	Asiakasdata, virheet, laskutus, tiedotus	300	18,73	5.619,00	
	toimistopäällikkö	Koordinointi, virheet,	150	44,44	6.666,00	
	SIM-korttien vaihtaminen	900x2x0,5x22,62		22,62	20.358,00	43.026,12
Savonia-Amattikorkeakoulun	99	600x2x0,5x22,62		99	13.572,00	

	Vaihteenhoitajan sijainen	Asiakasdata, laskutus			24.086,00	37.658,00
Siilinjärvi	virastomestari	Yhteyshenkilö, suunnittelu, virheet	60	17,18	1.030,80	
	tietojärjestelmäpäällikkö	Suunnittelu, virheet	25	36,28	907,06	
	toimistosiihteeri	Neuvottelut, virheet	10	15,04	150,4	
	taluspäällikkö	¹¹	10	28,33	283,3	
	toimistosiihteeri	¹¹	15	17,28	259,2	2.630,76
Tuusniemi	Puhelinvaihteen hoitaja	Häiriöt, tiedotteet, asiakasdata	2	18,37	36,74	
	¹¹	⁹⁹	2	17,82	35,64	
	⁹¹	¹⁹	2	17,95	35,9	
	¹¹	¹¹	2	17,89	35,78	
	¹¹	¹¹	2	18,4	36,8	
	arkistonhoitaja	laskut	32	18,4	588,8	
	hallintojohtaja	Virheet, neuvottelut	42	36,4	1.528,64	
	SIM-korttien vaihtaminen	27x2x0,5x22,62		22,62	610,74	2.909,04
Vesanto	palveluneuvoja	Valmistelu, toteutus, virheet	20	15,71	314,2	
	hallintosihteeri	⁹⁹	20	22,48	449,6	
	SIM-korttien vaihtaminen	32x2x0,5x22,62		22,62	723,84	

Yhtiön valitus

Yhtiö on viitannut käräjäoikeuden tuomion sivuilta 62 – 66 ja 113 – 129 ilmeviin lausumiinsa ja todennut lisäksi, että se ei ole rikkonut hankintasopimusta eikä palvelusopimuksia. Yhteisöillä ei ollut ollut oikeutta purkaa sopimuksia eikä yhtiöllä ole korvausvelvollisuutta. Kustannukset eivät ole syy-yhteydessä väitettyihin sopimusrikkomuksiin. Kustannukset olisivat aiheutuneet yhteisöille joka tapauksessa. Yhteisöt eivät ole näyttäneet, paljonko työtä virheistä ja viivästyksistä on aiheutunut. Yhtiö ei ole korvausvelvollinen normaalin sopimuksenmukaisen käyttöönottovaiheen edellyttämistä työtunneista eikä hankintasopimuksen valmisteluun käytetyistä tunneista.

Vastaus

Yhteisöt ovat hovioikeudessa toistaneet käräjäoikeuden tuomion sivuilta 34 – 43 ja 79 - 89 ilmenevät ja yllä olevaan taulukkoon merkityt korvausvaatimukset perusteineen. Henkilöstökustannukset ovat aiheutuneet virheiden ja puutteiden selvittelystä sekä telepalveluhankinnan valmistelu- ja toteutustyöstä, jotka ovat menneet hukkaan. Henkilöstöä ei ole voitu käyttää muihin työtehtäviin. Julkisyhteisön kiinteät palkkakustannukset ovat korvattavaa vahinkoa. Puhdas varallisuusvahinko korvataan rajoituksitta.

6.4 Muutoskustannukset

Käräjäoikeus

Yhteisöt vaativat muutoskustannuksista korvauksia, jotka ilmenevät tiivistetyssä alla olevasta taulukosta. Ne katsoivat, että tarjouksen mukaan muutoskustannusten tuli olla maksuttomia. Kysymys oli uuden ja vanhan palveluntarjoajan käyttökustannusten välisestä erosta yhteisöjen jouduttua maksamaan DNA:lle kuukausimaksuja tammi- ja toukokuun väliseltä ajalta. Käräjäoikeus velvoitti yhtiön suorittamaan yhteisöille vaaditut määrät.

yhteisö	mobiililiittymät	kiinteät liittymät	yhteensä
Suonenjoki	270,79	915	1.185,00
Istekki Oy			
Kevama Oy	320,07		320
Kuopio	37.150,42	120.827,00	162.216,77
Karttula (=Kuopio)	541,53	3.697,82	Kuopio+Karttula
Leppävirta	1.319,33	1.464,00	2.783,33
Maaninka	104,47	1.641,40	1.745,87
Nilsia	11.866,94	785,29	12.652,23
Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin ky	9.125,78	1.044,56	10.170,34
Savon koulutusky	3.603,56	13.877,50	17.481,00
Savonia-ammattikorkeakoulun ky	954,88	4.377,36	5.332,24
Sillinjärvi	575,67	13.742,61	14.318,28
Tuusniemi	355,2	1.089,00	1.444,20
Vesanto	304,51		304,51

Valitus

Yhteisöjen vaatimat korvaukset niistä liittymien kuukausimaksuista, jotka ne väitetyn sopimusrikkomuksen johdosta olivat joutuneet tilaamaan DNA:lta, eivät ole osapuolten ohjausryhmän kokouksessa 18.12.2009 sopiman ja 18.1.2010 pidetyn kokouksen pöytäkirjaan otetun liitteen määritelmän mukaisia muutoskustannuksia. Kustannuksia ja niiden perusteita ei ole yksilöityjä vaadittuja kustannuksia ei voida todentaa. Yhtiö ei ole velvollinen korvaamaan niitä. Korvausvelvollisuus perustuu joka tapauksessa hankintasopimukseen. Jos hankintasopimuksen ja palvelusopimusten katsotaan purkautuneen 30.3.2010, korvausvelvollisuus ei ole voimassa purkautumisen jälkeisenä aikana. Vaatimus on hylättävä ainakin huhti- ja toukokuulta 2010.

Vastaus

Yhteisöt ovat hovioikeudessa toistaneet edellä olevasta taulukosta ja käräjäoikeuden tuomion sivuilta 43 – 45 ja 89 – 90 ilmenevät vaatimukset. Yhteisöt vaativat korvattavaksi DNA:lle maksetut matkapuhelinliittymien ja lankaverkon alaliittymien kiinteät kuukausimaksut tammikuulta toukokuulle. Tarjouksen mukaan näistä ei pitänyt mennä maksuja. Kun telepalvelut oli jouduttu tilaamaan DNA:lta, tämä oli kuitenkin perinyt maksut. DNA oli laskuttanut

muutuskustannukset yhteisöiltä eikä TeliaSonera ole hyvittänyt niitä. Kysymys on uuden ja vanhan palveluntarjoajan käyttökustannusten välisestä erosta.

Vaatimukset täyttävät yhtiön muutuskustannusten määritelmän. Yhteisöt eivät ole sitoutuneet 18.1.2010 pidetyn ohjausryhmän kokouksen pöytäkirjan liitteeseen kirjattuun yhtiön muutuskustannusten määritelmään. Yhtiön ja yhteisöjen välisessä sopimuksessa määritelmä on laajempi. Kaikki vaaditut kustannukset täyttävät kuitenkin yhtiön määritelmän.

Maksut on korvattava toukokuulle asti, koska yhtiö ei ollut aluksi suostunut vapauttamaan numeroita. Vapauttamisen jälkeen siirtäminen oli kestänyt vähintään toukokuun loppuun.

Yhteisöjen vaatimukset ovat yksilöityjä ja ne perustuvat yhtiön omaan muutuskulutulkintaan ja hankintasopimukseen.

6.5 Lehti-ilmoituskustannukset

Käräjäoikeus

Kuopion kaupunki on vaatinut, että yhtiö veloitetaan korvaamaan sille sopimusrikkomuksen johdosta aiheutuneet ilmoituskulut 2.482,18 euroa. Kaupunki oli 12.2., 18.3 ja 20.3.2010 ilmoittanut Savon Sanomissa katkoksista telepalveluissa. Yhtiö on vastustanut vaatimusta.

Käräjäoikeus on katsonut, että kulut olivat aiheellisia ja ylimääräisiä. Yhtiö oli velvollinen korvaamaan ne, vaikka niistä ei ollut etukäteen ilmoitettu kuten oli sovittu.

Valitus

Ilmoituskuluilla ei ole syy-yhteyttä väitettyihin sopimusrikkomuksiin. Koska kaupunkilehdessä oli jo julkaistu ilmoitus, lehti-ilmoitukset eivät olleet olleet tarpeellisia.

Vastaus

Ilmoituksilla on tiedotettu Savon Sanomien levikkialueen asukkaita katkoista, joita palveluissa on esiintynyt suoritusvirheiden vuoksi. Vaikka kysymys ei olisi ollut suoritusvirheistä, ilmoitukset ovat tulleet hyödyttömiksi yhteisöjen jouduttua purkamaan sopimuksen. Kaupunkilehden ilmoitukset liittyvät eri katkoihin ja julkaistiin tammikuussa. Savon Sanomien ilmoitukset julkaistiin helmi- ja maaliskuussa 2010.

YHTIÖN KANNE

Yhtiön valitus

Suonenjoen kaupunki on purkanut palvelusopimuksen perusteetta. Yhtiö oli edellä esitetyillä perusteilla täyttänyt velvollisuutensa kaupunkia kohtaan. Kaupunki ei ole esittänyt reklamaatiota tai kirjallista huomautusta yhtiölle. Yhteisöjen esittämistä virheistä suurin osa ei ole koskenut Suonenjoen kaupunkia. Reklamaatiossa, joka on tehty 4.3.2010, esitetyistä virheistä yksikään ei

ole koskenut Suonenjoen kaupunkia. Laskutusvirhe oli 171,44 euron määräinen. Yhtiö oli etukäteen ilmoittanut hyvittävänsä virheelliset laskutukset.

Suonenjoen kaupunki on rikkonut palvelusopimuksen ehtoja. Se on velvollinen korvaamaan sopimuksen ennaikaisesta lakkaamisesta aiheutuneen vahingon. Kaupungin purkaessa sopimuksen yhtiö oli jo tehnyt sen edellyttämät investoinnit. Yhtiöltä on jäänyt saamatta 28 kuukauden kate. Vaatimus perustuu toteutuneen laskutuksen keskiarvoon, jossa on huomioitu saamatta jääneet yhdysliikennemaksut.

Vastaus

Yhtiö oli syyllistynyt olennaisiin sopimusrikkomuksiin ja yhteisöillä on ollut oikeus purkaa hankintasopimus. Tämä koskee myös Suonenjoen kaupunkia, jonka palvelusopimus on purkautunut samassa yhteydessä. Useat sopimusrikkomukset olivat kohdistuneet erityisesti Suonenjokeen. Tällaisia olivat olleet virheet kuuluvuudessa ja laskutuksessa. Yhtiö ei ollut ryhtynyt valmistelutoimiin kaupungin välitysympäristön, numeroavaruuden tai vaihejärjestelmän suhteen. Toimituksessa oli siten myös olennaisia viivästyksiä. Kaupunki ei ole syyllistynyt sopimusrikkomukseen.

Vaatimus on määrältään liiallinen. Yhtiö oli kieltäytynyt vapauttamasta numeroita ja oli jatkanut palvelutoimitusta purkamisen jälkeen toukokuun lopulle asti. Yhtiön ei tule päästä menettelynsä johdosta parempaan asemaan kuin ilman sitä. Korvausta ei tule perustaa laskutuskeskiarvoon tammikuun ja toukokuun väliltä vaan tammikuun ja maaliskuun väliltä. Laskelman perusteeksi ei tule ottaa palveluita, jotka oli sovittu maksuttomiksi. Kustannuksina on otettava huomioon kiinteät kustannukset, vuokrattavat televerkkotuotteet ja matkapuhelinverkon investoinnit.

Asiaan on joka tapauksessa sovellettava hankintasopimuksen vastuunrajoitusehtoa. Sitä, että yhteisöt ovat purkaneet sopimuksen, ei voida pitää törkeän tuottamuksellisena, kun otetaan huomioon suoritushäiriöt ja yhteisöjen viranomaistehtävät.

OIKEUDENKÄYNTIKULUT

Yhtiön valitus

Suonenjoen kaupungin on korvattava yhtiön kulut yhtiön kanteen osalta. Yhteisöt ovat velvolliset yhteisvastuullisesti korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut vastakanteen ja yhteisöjen kanteiden osalta. Yhteisvastuu perustuu siihen, että yhteisöt ovat katsoneet vaateensa kuuluvan niille jakamattomasti ja siihen, että käräjäoikeus on yhdistänyt kanteet. Tällaisessa kumulaatiotilanteessa myötäpuolet ovat suoraan lain nojalla yhteisvastuussa oikeudenkäyntikuluista. Kullakin yhteisöllä on lisäksi yksinään vastuu kuluista, koska jokainen on vedonnut kaikkiin virheisiin siitä riippumatta, missä yhteisössä virhe on esiintynyt.

Siinä tapauksessa, että yhtiö häviäisi asian, oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta on kohtuullistettava. Asia on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8a §:ssä tarkoitettulla tavalla oikeudellisesti epäselvä hankintasopimuksen ja palvelusopimusten suhteen ja sen merkityksen kannalta. Jos sopimuksia on ar-

vioidaan kokonaisuutena, asiaa on pidettävä oikeudellisesti epäselvänä. Yhtiölle on ollut perusteltu syy oikeudenkäyntiin ja asianosaisten on vastattava itse oikeudenkäyntikuluistaan.

Yhteisöjen vastavalitus

Yhteisöjen oikeudenkäyntikulut ovat johtuneet tarpeellisista toimenpiteistä ja olleet kohtuullisia. Ne ovat voittaneet jutun ja niillä on ollut perusteltu syy oikeudenkäyntiin. Kysymys on ollut laajasta ja monimutkaisesta asiasta. Yhteisöille on aiheutunut lisätyötä, kun yhtiö on käsitellyt asiaa yhteisökohtaisesti. Asian valmistelu on kestänyt pitkään ja edellyttänyt laajaa selvitystyötä. Pääkäsittely käräjäoikeudessa on kestänyt 14 päivää. Sen jälkeen yhteisöille on aiheutunut työtä 1.350 euron edestä yhteisöä kohti oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeviin väitteisiin vastaamisesta. Yhteensä 42.973,36 euron kuluista merkittävä osa on muodostunut todistelukustannuksista.

Oikeudellisen asiantuntijalausannon kustannukset on korvattava. Lausunto on ollut tarpeellinen yhteishankintasopimuksen luonnetta ja hankintalainsäädännön merkitystä arvioitaessa, koska oikeuskäytäntöä tai -kirjallisuutta ei ole.

Asiassa ei ole edellytyksiä kulujen kohtuullistamiselle. Yhteisöt ovat kooltaan ja taloudellisilta resursseiltaan pienempiä kuin yhtiö. Hankintasopimus käsitti lähes koko Pohjois-Savon maakunnan telepalvelut. Alueen kunnat, kuten kunnat yleensä, ovat suurissa taloudellisissa vaikeuksissa. Hankinta oli sisältänyt palveluja, joiden tarkoituksena oli varmistaa lakisääteisten palvelujen toimivuus. Niiden toimivuudella on ollut olennainen merkitys yhteisöille. Yhtiölle hankinnan merkitys on ollut vähäinen.

Yhteisöjen vastaus

Vaatus yhteisvastuullisesta korvausvelvollisuudesta on hylättävä, koska asioiden yhdessä käsittelystä riippumatta kukin kanne on edellyttänyt yhteisten perusteiden ja näytön lisäksi yhteisökohtaisesti erikseen esitettävät perusteet ja näytön.

Jos palvelusopimusten katsotaan olevan erillisiä sopimuksia, asioiden yhdessä käsittelylle ei olisi ollut edellytyksiä. Tällöin ei olisi myöskään perusteita yhteisöjen yhteisvastuulliselle oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudelle. Yhdessä käsitteleminen on kuitenkin ollut joka tapauksessa perusteltua.

Asia ei ole ollut oikeudellisesti epäselvä siten, että olisi perustetta oikeudenkäyntikulujen kohtuullistamiselle.

Hovioikeusvaiheessa käytettyjen työtuntien määrään on vaikuttanut päämies-ten suuri määrä.

Yhtiön vastaus

Käräjäoikeuden tuomitsemien oikeudenkäyntikulujen määrä on kohtuuton. Vaaditut vahingonkorvaukset ovat pienempiä kuin kulut. Yhteisöille ei ole aiheutunut lisäkuluja siitä, että yhtiön mukaan asia tuli käsitellä yhteisökohtaisesti. Yhteisöt eivät ole käräjäoikeudessa yksilöineet virheitä yhteisökohtaisesti. Niiden kanteiden perusteet ovat olleet keskenään yhtenevät. Valmistelussa

yhtiö esitti yhteisökohtaisen analyysin virheistä. Yhteisöt ovat vastanneet niihin keskenään yhdenmukaisilla perusteilla. Ne eivät ole eritelleet näyttöään yhteisökohtaisesti vaan vedonneet samaan näyttöön kaikkien osalta. Yhtiön yhteisökohtaisista väitteistä ei ole aiheutunut lisätyötä yhteisöille. Yhtiön oikeudenkäyntikulujen määrällä ei ole merkitystä arvioitaessa oikeudenkäyntikulujen kohtuullisuutta. Yhtiön joutuessa suorittamaan omat ja vastapuolten kulut sen kulujen määrä on yhteensä 1,7 miljoonaa euroa. Yhteisöille jää maksettavaksi 11.375 euroa yhteisöä kohti.

Oikeudellisesta asiantuntijalausunnosta aiheutuneita kuluja ei pääsääntöisesti määrätä vastapuolen korvattavaksi, koska tuomioistuimen on tunnettava laki viran puolesta. Yhteisöjen toimittaman lausunnon merkitys on ollut hyvin pieni.

Hovioikeuskulujen osalta yhtiö on pitänyt yhteisöjen oikeudenkäyntikuluvaatimuksen perusteena olevaa viiden lakimiehen käyttämistä ja siitä johtuvaa työtuntimäärää sekä professori Karin todistajanpalkkiota liian suurena.

Pääkäsittely

Hovioikeus on toimittanut asiassa pääkäsittelyn 1. - 3., 8. - 10. ja 15. - 17.9.2015. Pääkäsittelyssä on kuultu todistelutarkoituksessa Sampo Vesa Henrik Saramäkeä, Pasi Veikko Johannes Lievosta, Veli Juha Petteri Piiroista, Timo Kiviluomaa, Marko Holmavuota ja Martti Juhani Kähköstä sekä todistajina Reijo Kontkasta, Leena Inkeri Petäjää, Jarmo Antero Voutilaista, Hannu Harald Karia, Kaisa Anna Hedlundia, Reija Kirsi Katariina Huttusta, Jukka Lauri Airaksista, Pentti Heimo Henrik Kerästä, Riitta Marjatta Kokkosta, Heikki Seppo Juhani Savolaista, Pirjo Anne Helena Halttusta, Sulo Matti Kolehmainen, Aila Marjatta Kallunkia, Päivi Marketta Diovia, Jouko Ilmari Ahntiaista, Erkki Tapani Elovirtaa, Lasse Petteri Koskivuorta, Erkki Pekka Uolevi Kerästä, Harri Juhani Korkkaa, Jarmo Johannes Virtasta, Reijo Ari Mäntylää, Heikki Juhani Wikströmiä, Risto Ville Petteri Tuovista, Hannu Kalevi Ruhasa, Harri Heikki Juhani Kontturia, Merja Kaarina Koivustaja Juho Pertti Henricki Härmettä. Lisäksi pääkäsittelyssä on esitetty seuraavat kirjalliset todisteet.

Yhteisöjen kanteet

1. Sopimusten luonne ja purkaminen

Yhtiö

- T1. Tarjouspyyntö 29.4.2009 dno 44/2009 (ilman liitteitä)
- T2. TeliaSoneran tarjous, 30.6.2009
- T3. Hankintasopimus/Puitesopimus PA4401/2009, 11.9.2009 (ilman liitteitä)
- T6. Julkisten hankintojen yleiset sopimusehdot (JYSE 1994)
- T7. Julkisen hallinnon IT-hankintojen sopimusehdot, yleiset ehdot 2007 (JIT 2007)
- T12. Ohjausryhmässä 18.12.2009 hyväksytty projektisuunnitelma aikataulu-liitteineen, 14.12.2009 (salainen)
- T13. Lapinlahden kunnan kunnansihteeri Matti Solion sähköpostiviesti 4.5.2010 TeliaSoneralle
- T14. Lapinlahden kunnansihteeri Matti Sollon sähköpostiviesti 17.5.2010
- T17. Leena Petäjän ja Petri Niittymäen sähköpostikirjeenvaihtoa, 1.4.2010
- T18. Leena Petäjän sähköpostiviesti, 22.4.2010
- T37. Palvelusopimus 427351/36 17.11.2009 (ilman liitteitä)
- T41. Palvelusopimus 427351/8 16.10.2009 (ilman liitteitä)

T44. Palvelusopimus 427351/12 21.10.2009 (ilman liitteitä)
 T45. Palvelusopimus 427351/13 21.10.2009 (ilman liitteitä)
 T61. Palvelusopimus 427351/4 11.2.2009 (ilman liitteitä)
 T65. Palvelusopimus 427351/1 12.10.2009 (ilman liitteitä)
 T68. Palvelusopimus 427351/20 25.11.2009 (ilman liitteitä)
 T73. Palvelusopimus 427351/22 28.10.2009 (ilman liitteitä)
 T77. Palvelusopimus 427351/7 16.10.2009 (ilman liitteitä)
 T81. Palvelusopimus 427351/18, 23.10.2009 (ilman liitteitä)
 T84. Palvelusopimus 427351/25, 29.10.2009 (ilman liitteitä)
 T86. palvelusopimus 427351/6, 29.10.2010 (ilman liitteitä)
 T89. Suonenjoen kaupungin valtakirja 29.3.2010
 T90. TeliaSoneran kirje 8.4.2010
 T92. Palvelusopimus 427351/1, 8.10.2009 (ilman liitteitä)
 T95. Palvelusopimus 427351/12, 20.10.2009 (ilman liitteitä)
 H2. Hankintatoimikunnan hankintapäätös 10.8.2009 § 73
 (Hankintasopimuksen liite 2)

Yhteisöt

H1. Hankintasopimus 11.9.2009 PA4401/2009
 H2. Hankintatoimikunnan hankintapäätös 10.8.2009 § 73
 (Hankintasopimuksen liite 2)
 H3. Hankintatoimen tarjouspyyntö 29.4.2009, dno 44/2009
 (Hankintasopimuksen liite 3)
 H4. TeliaSoneran tarjous liitteet 6 ja 7 (salainen) (Hankintasopimuksen liite 5)
 H5. JIT 2007-ehdot
 H6=T37-86, 92, 95. Palvelusopimukset 29.10.2009, 42735116 (Suonenjoen kaupunki), 17.11.2009, 427351/36 (Istekki Oy), 16.10.2009, 427351/8 (Keväinä Oy), 21.10.2009, 427351/12 (Kuopion kaupunki), 2.11.2009, 427351/4 (Leppävirran kunta), 12.10.2009, 427351/1 (Maaningan kunta), 26.10.2009, 427351/20 (Nilsian kaupunki), 28.10.2009, 427351/22 (Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä), 16.10.2009, 427351/7 (Savon koulutuskuntayhtymä), 23.10.2009, 427351/18 (Savonia-ammattikorkeakoulun kuntayhtymä), 29.10.2009, 427351/25 (Siilinjärven kunta), 8.10.2009, 427351/ (Tuusniemen kunta), 20.10.2009, 427351/ (Vesannon kunta)
 H9. Hankintatoimikunnan kokouspöytäkirja 30.3.2010
 H10. Purkuilmoitus 30.3.2010 liitteineen
 H13. Viestintäviraston kannanotto 12.5.2010 ja tiedote 10.5.2010
 H15. Viestintäviraston suositus 316/2008
 H24. TeliaSoneran tarjouksen 30.6.2009 liite 3, tekninen ratkaisukuvaus
 H33. Ylä-Savon sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän yhden lankaliittymän palveluerittely ajalta 1.5. - 31.5.2012
 H36. OTT Kari Hopun oikeudellinen asiantuntijalausunto 21.10.2012
 H44. Ratkaisusuunnitelma (esimerkkinä Leppävirran kunta)

2. Reklamaatio

Yhtiö

T1. Tarjouspyyntö 29.4.2009 dno 44/2009 (ilman liitteitä)
 T2. TeliaSoneran tarjous, 30.6.2009
 T7. Julkisen hallinnon IT-hankintojen sopimusehdot, yleiset ehdot 2007 (JIT 2007)

Yhteisöt

H3. Hankintatoimen tarjouspyyntö 29.4.2009, dno 44/2009
 (Hankintasopimuksen liite 3)
 H5. JIT 2007-ehdot

- H8. Kuopion seudun hankintatoimen reklamaatio 4.3.2010
 H9. Hankintatoimikunnan kokouspöytäkirja 30.3.2010
 H11. Ohjausryhmän kokouspöytäkirjat 9.12.2009 ja 18.12.2009
 H16. Sähköposti Reijo Kontkanen-Harri Korkka ym. 24.12.2009
 H17. Sähköpostit Leena Petäjä-Erkki Keränen 7.3.2010 ja Erkki Keränen-Lee-
 na Petäjä 7.3.2010 ja 8.3.2010 sekä liiteasiakirja 2.3.2010
 H27. Sähköposti Reijo Kontkanen-Harri Korkka 28.10.2009
 H37. Sähköposti Kontkanen - Korkka 17.2.2010-19.2.2010
 H39. Sähköposti Kontkanen-Ruhanen 2.2.2010
 H40. Sähköposti HALO-Virtanen 25.12.2009
 H42. Palvelupyynnöt (9 kpl) Istekki Oy:n toiminnanohjausjärjestelmästä
 H46. Sähköposti Kontkanen-Väänänen, Keränen, Ahtiainen 25.12.2009

3. Suorituksen viivästyminen

3.1 Valmistelutoimet

Yhtiö

- T1. Tarjouspyyntö 29.4.2009 dno 44/2009 (ilman liitteitä)
 T2. TeliaSoneran tarjous, 30.6.2009
 T8. Ohjausryhmän pöytäkirja, 18.12.2009
 T9. Pöytäkirja HALO-ohjausryhmän kokouksesta 18.1.2010 liitteineen
 T10. Ohjausryhmän pöytäkirja 3.2.2010
 T11. Viikkoraportti ohjausryhmälle sekä sen liite "Aikataulu merkittävimmistä
 tapahtumista", 24.3.2010
 T12. Ohjausryhmässä 18.12.2010 hyväksytty projektisuunnitelma aikataulu-
 liitteineen, 14.12.2010 (salainen)
 T15. TeliaSoneran sähköpostiviesti DNA:lle, 23.3.2010.
 T16. HALO-yhteisöjen ja TeliaSoneran välistä sähköpostikirjeenvaihtoa,
 23. - 25.3.2010 liitteineen
 T27. Hankintajohtaja Leena Petäjän sähköpostiviesti HALO-yhteisöille,
20.1.2010
 T33. Taulukko TeliaSoneran matkapuhelinverkon kuuluvuusparannuksista
 HALO-yhteisöissä, 7.4.2010
 T35. Viestintäviraston suositus 316/2008
 T46. Muistio DNA Oy:n ja TeliaSoneran välisestä palaverista 15.12.2009
 T59. Taulukko Kuopion kaupungin poikkeustilanumeroista yliheittossa.
 T76. Varatoimitussuunnitelma Pohjois-Savon Sairaanhoidopiirin kuntayhty-
 män puhepalvelimen vikaantumiseen, 27.1.2010

Yhteisöt

- H1. Hankintasopimus 11.9.2009 PA4401/2009
 H3. Hankintatoimen tarjouspyyntö 29.4.2009, dno 44/2009
 (Hankintasopimuksen liite 3)
 H4. TeliaSoneran tarjous liitteineen 2,6 ja 7 (salainen) (Hankintasopimuksen
 liite 5)
 H6. Palvelusopimukset 29.10.2009, 427351/16 (Suonenjoen kaupunki),
 17.11.2009, 427351/36 (Istekki Oy), 16.10.2009, 427351/8 (Kevama Oy),
 21.10.2009, 427351/12 (Kuopion kaupunki), 2.11.2009, 427351/4 (Leppävir-
 ran kunta), 12.10.2009, 427351/1 (Maaningan kunta), 26.10.2009, 427351/20
 (Nilsian kaupunki), 28.10.2009, 427351/22 (Pohjois-Savon sairaanhoidopiirin
 kuntayhtymä), 16.10.2009, 427351/7 (Savon koulutuskuntayhtymä),
 23.10.2009, 427351/18 (Savonia-ammattikorkeakoulun kuntayhtymä),
 29.10.2009, 427351/25 (Siilinjärven kunta), 8.10.2009, 427351/ (Tuusniemen
 kunta), 20.10.2009, 427351/ (Vesannon kunta)

H8. Kuopion seudun hankintatoimen reklamaatio 4.3.2010
 H9. Hankintatoimikunnan kokouspöytäkirja 30.3.2010
 H11. Ohjausryhmän kokouspöytäkirjat 9.12.2009 ja 18.12.2009
 H12. Hankintatoimen Reijo Kontkanen sähköpostiviesti tarjouskilpailuun osallistuneille operaattoreille 12.11.2008 sekä TeliaSoneran vastaus viestiin
 H16. Sähköposti Reijo Kontkanen-Harri Korkka ym. 24.12.2009
 H18. Sähköposti 8.12.2009 Erkki Elovirta-Koskivuori Lasse
 H19. DNA:n yhteenveto 2.2.2010
 H27. Sähköposti Reijo Kontkanen-Harri Korkka 28.10.2009
 H29. TeliaSoneran alustavan projektisuunnitelman 2.12.2009 kohdan 8.1 Aikaperusteiset tapahtumat aikataulukaavio
 H41. HALO-käyttönottoprojektin riskienhallintakaavio (TSE)
 H43. Ilmoitus ratkaisusuunnitelmasta (esimerkkinä Leppävirran kunta)
 H44. Ratkaisusuunnitelma (esimerkkinä Leppävirran kunta)
 H46. Sähköposti Kontkanen/Väänänen, Keränen, Ahtiainen 25.12.2009
 H47. TeliaSoneran Ilari Niemipellon 23.2.2010 toimittama luonnos ratkaisusuunnitelmasta

3.2 Palveluiden toimittamisen sovittu aika

Yhtiö T8. Ohjausryhmän pöytäkirja, 18.12.2009
 T9. Pöytäkirja HALO-ohjausryhmän kokouksesta 18.1.2010 liitteineen
 T10. Ohjausryhmän pöytäkirja, 3.2.2010
 T12. Ohjausryhmässä 18.12.2010 hyväksytty projektisuunnitelma aikataulu-liitteineen, 14.12.2010 (salainen)
 T71. Siilinjärven kunnan sähköpostiviesti
 H4. TeliaSoneran tarjous liitteineen 2,6 ja 7 (salainen)
 (Hankintasopimuksen liite 5)

Yhteisöt H1. Hankintasopimus 11.9.2009 PA4401/2009
 H3. Hankintatoimen tarjouspyyntö 29.4.2009, dno 44/2009
 (Hankintasopimuksen liite 3)
 H4. TeliaSoneran tarjous liitteineen 2,6 ja 7 (salainen)
 (Hankintasopimuksen liite 5)
 H11. Ohjausryhmän kokouspöytäkirjat 9.12.2009 ja 18.12.2009

3.3. Toimitusten tosiasiallinen ajankohta

Yhtiö T9. Pöytäkirja HALO-ohjausryhmän kokouksesta 18.1.2010 liitteineen
 T10. Ohjausryhmän pöytäkirja, 3.2.2010
 T11. Viikkoraportti ohjausryhmälle sekä sen liite "Aikataulu merkittävimmistä tapahtumista", 24.3.2010
 T25. Viikkoraportti ohjausryhmälle, 3.3.2010
 T51. TeliaSoneran sähköposti DNA Oy:lle 5.1.2010

Yhteisöt H7. Istekki Oy: n lausunto 27.3.2010
 H8. Kuopion seudun hankintatoimen reklamaatio 4.3.2010
 H9. Hankintatoimikunnan kokouspöytäkirja 30.3.2010
 H11. Ohjausryhmän kokouspöytäkirjat 9.12.2009 ja 18.12.2009
 H14. Harri Korkkanen sähköpostiviesti 17.3.2010
 H19. DNA:n yhteenveto 2.2.2010
 H17. Sähköpostit Leena Petäjä-Erkki Keränen 7.3.2010 ja Erkki Keränen-Leena Petäjä 7.3.2010 ja 8.3.2010 sekä liiteasiakirja 2.3.2010

- H35. Tutkimusjohtaja, tekniikan tohtori Hannu Karin tekninen asiantuntijalausunto 11.10.2012
 H38. Sähköposti Kontkanen -HALO-projektiryhmä 4.1.2010
 H40. Sähköposti HALO-Virtanen 25.12.2009
 H41. HALO-käyttöönottoprojektin riskienhallintakaavio (TSF)
 H48. Sähköpostit kaksi kappaletta; DNA:n Lasse Koskivuoren sähköpostivastaus 22.3.2010 kello 20.05 TeliaSoneran Erkki Keräsen sähköpostiin 22.3.3010 kello 16.10.

3.4 Viivästysten syyt

Yhtiö

- T9. Pöytäkirja HALO-ohjausryhmän kokouksesta 18.1.2010 liitteineen
 T11. Viikkoraportti ohjausryhmälle sekä sen liite "Aikataulu merkittävimmistä tapahtumista", 24.3.2010
 T12. Ohjausryhmässä 18.12.2010 hyväksytty projektisuunnitelma aikataulu-liitteineen, 14.12.2010 (salainen)
 T19. Jarmo Voutilaisen sähköpostiviesti 15.3.2010
 T25. Viikkoraportti ohjausryhmälle, 3.3.2010
 T26. Heikki Wikström in ja Marja-Leena Iivanaisen välistä sähköpostikirjeenvaihtoa 1.4.2010.
 T27. Hankintajohtaja Leena Petäjän sähköpostiviesti HALO-yhteisöille, **20.1.2010**
 T52. TeliaSoneran Hannu Ruhasen sähköpostiviesti Kuopion kaupungin Pirkko Pellille 3.2.2010
 T55. Hannu Ruhasen sähköpostiviesti Reijo Kontkaselle sekä ote sen liitteestä (salainen), 19.3.2010
 T71. Siilinjärven kunnan Jouko Ahtiaisen sähköpostiviesti TeliaSoneran Harri Korkalle 25.1.2010 sekä viestin liitteenä oleva ote Siilinjärven kunnan kunnanhallituksen pöytäkirjasta 18.1.2010
 T72. Siilinjärven kunnan Jouko Ahtiaisen sähköpostiviesti 18.11.2009
 T80. Muistio Savon koulutus kuntayhtymän, Savonia-ammattikorkeakoulun kuntayhtymän ja TeliaSoneran palaverista 24.3.2010
 H3. Hankintatoimen tarjouspyyntö 29.4.2009, dno 44/2009 (Hankintasopimuksen liite 3)
 H4. TeliaSoneran tarjous liitteineen 2,6 ja 7 (salainen) (Hankintasopimuksen liite 5)

Yhteisöt

- H8. Kuopion seudun hankintatoimen reklamaatio 4.3.2010
 H12. Hankintatoimen Reijo Kontkasen sähköpostiviesti tarjouskilpailuun osallistuneille operaattoreille 12.11.2008 sekä TeliaSoneran vastaus viestiin
 H14. Harri Korkan sähköpostiviesti 17.3.2010
 Hlö. Sähköposti Reijo Kontkanen-Harri Korkka ym. 24.12.2009
 H17. Sähköpostit Leena Petäjä-Erkki Keränen 7.3.2010 ja Erkki Keränen-Leena Petäjä 7.3.2010 ja 8.3.2010 sekä liiteasiakirja 2.3.2010
 H18. Sähköposti 8.12.2009 Erkki Elovirta-Koskivuori Lasse
 H19. DNA:n yhteenveto 2.2.2010
 H20. Sähköposti 26.2.2010 Matti Tuononen-Erkki Elovirta
 H23. Sähköposti Reijo Kontkanen-Harri Korkka 20.4.2009
 H27. Sähköposti Reijo Kontkanen-Harri Korkka 28.10.2009
 H31. Sähköposti Reijo Kontkanen-HALO-yhteisöjen edustajat 21.12.2009
 H38. Sähköposti Kontkanen -HALO-projektiryhmä 4.1.2010

- H39. Sähköposti Kontkanen -Ruhanen 2.2.2010
 H40. Sähköposti HALO-Virtanen 25.12.2009
 H41. HALO-käyttöönottoprojektin riskienhallintakaavio (TSF)
 H46. Sähköposti Kontkanen/Väänänen, Keränen, Ahtiainen 25.12.2009
 H48. Sähköpostit kaksi kappaletta; DNA:n Lasse Koskivuoren sähköpostivas-
 taus 22.3.2010 kello 20.05 TeliaSoneran Erkki Keräsen sähköpostiin
 22.3.3010 kello 16.10.

4. Suorituksen virheet

Yhtiö

Laatuvirhe

- T1. Tarjouspyyntö 29.4.2009 dno 44/2009 (ilman liitteitä)
 T2. TeliaSoneran tarjous, 30.6.2009
 T5. Ote palvelusopimusten liitteestä 2.1
 T20. Erkki Keräsen sähköpostiviesti 30.6.2009
 T21. Marja-Leena Iivanaisen sähköpostiviesti Heikki Wikströmille, 31.3.2010
 T22. TeliaSoneran kutsu 1.4.2010 järjestettyyn Yrityspäätökoulutukseen,
 26.3.2010
 T23. Kuopion kaupungin Pirkko Pellin laatima väiittäjäkoulutusten osallistu-
 jalista
 T24. Kuopion seudun hankintatoimen lisäselvitykset tarjouspyyntöön "Tele-
 palvelut dno 44/2009"
 T31. Ilari Niemipellon sähköpostiviesti Reijo Kontkaselle 23.2.2010 sekä ku-
 vankaappaus Ilari Niemipellon lähetetyistä viesteistä.
 T32. Reijo Kontkasen sähköpostiviesti, 8.1.2010
 T33. Taulukko TeliaSoneran matkapuhelinverkon kuuluvuusparannuksista
 HALO-yhteisöissä, 7.4.2010
 T40=T57. Jarmo Virtasen vastaus Reijo Kontkasen sähköpostiviestiin
 28.12.2009
 T51. TeliaSoneran Hannu Ruhasen sähköpostiviesti DNA Oy:lle 5.1.2010 ja
 DNA Oy:n Erkki Elovirran sähköpostiviesti TeliaSoneralle 5.1.2010
 T54. Kuopion kaupungin vaihteen kokoonpano (ote tarjouspyynnön liitteestä
 3)
 T55. Hannu Ruhasen sähköpostiviesti Reijo Kontkaselle sekä ote sen liitteestä
 (salainen), 19.3.2010
 T56. Harri Korkan sähköpostiviesti Reijo Kontkaselle, 30.3.2010
 T58. Ote R. Alkusen Centrex-tekniikkaa koskevasta esitelmästä Teknillisellä
 korkeakoululla, 5.3.1996
 T64. Leppävirran kunnan vaihteen kokoonpano
 T85. Siilinjärven kunnan vaihteen kokoonpano (ote tarjouspyynnön liitteestä
 3)
 T99. Professori Juha Karhun 13.2.2013 päivätty oikeustieteellinen asiantunti-
 jalausunto

Laskutusvirhe

Yhtiö

- T4. Hintataulukko (tarjouksen liite 2)
 T27. Hankintajohtaja Leena Petäjän sähköpostiviesti HALO-yhteisöille
20.1.2010

T28. Harri Korkan sähköpostiviesti 8.2.2010
 T29. Reijo Kontkasen ja Harri Korkan välistä sähköpostikirjeenvaihtoa 24.-25.2.2010
 T30. Harri Korkan sähköposti 6.4.2010
 T36.1=T28. Harri Korkan sähköpostiviesti 8.2.2010
 T36.2=T30.TeliaSonera korjasi laskutuksen virheen ja sitoutui hyvittämään ylimääräisen laskutuksen.
 T60. Kuopion kaupungin laskut nro 81334127 ja 81269275
 T98. Laskelmat hyvityksistä Istekki Oy:lle, Kuopion kaupungille, Karttulan kunnalle, Leppävirran kunnalle, Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle, Savon koulutuskuntayhtymälle, Savonia-ammattikorkeakoulun kuntayhtymälle, Siilinjärven kunnalle, Suonenjoen kaupungille ja Vesannon kunnalle ja Tuusniemen kunnalle.

Yhteisöt

Laatuvirhe

H3. Hankintatoimen tarjouspyyntö 29.4.2009, dno 44/2009 (Hankintasopimuksen liite 3)
 H4. TeliaSoneran tarjous liitteineen 2,6 ja 7 (salainen) (Hankintasopimuksen liite 5)
 H7. Istekki Oy: n lausunto 27.3.2010
 H8. Kuopion seudun hankintatoimen reklamaatio 4.3.2010
 H9. Hankintatoimikunnan kokouspöytäkirja 30.3.2010
 H17. Sähköpostit Leena Petäjä-Erkki Keränen 7.3.2010 ja Erkki Keränen-Leena Petäjä 7.3.2010 ja 8.3.2010 sekä liiteasiakirja 2.3.2010
 H19. DNA:n yhteenveto 2.2.2010
 H20. Sähköposti 26.2.2010 Matti Tuononen-Erkki Elovirta
 H27. Sähköposti Reijo Kontkanen-Harri Korkka (TeliaSonera) 28.10.2009
 H28. Sähköposti Reijo Kontkanen-HALO-yhteisöjen edustajat 29.10.2009
 H31. Sähköposti Reijo Kontkanen-HALO-yhteisöjen edustajat 21.12.2009
 H32. TeliaSoneran laatima Centrex-liittymätaulukko ja siihen liittyvä sähköposti Hannu Ruhanen-Reijo Kontkanen 14.1.2010
 H35. Tutkimusjohtaja, tekniikan tohtori Hannu Karin tekninen asiantuntijalausunto 11.10.2012
 H36. OTT Kari Hopun oikeudellinen asiantuntijalausunto 21.10.2012
 H39. Sähköposti Kontkanen-Ruhanen 2.2.2010
 H42. Palvelupyynnöt (9 kpl) Istekki Oy:n toiminnanohjausjärjestelmästä

Laskutusvirhe

H3. Hankintatoimen tarjouspyyntö 29.4.2009, dno 44/2009 (Hankintasopimuksen liite 3)
 H4. TeliaSoneran tarjous liitteineen 2,6 ja 7 (salainen) (Hankintasopimuksen liite 5)
 H7. Istekki Oy: n lausunto 27.3.2010
 H8. Kuopion seudun hankintatoimen reklamaatio 4.3.2010
 H21. Laskelmat DNA:lle maksetuista liittymäkustannuksista
 H25. TeliaSoneran tarjouksen 30.6.2009 liite 6, tarjouspyynnön kohdan 6 esitetyt tarjousten arviointiin vaikuttavat asiat
 H26. Kuopion seudun hankintatoimen tarjousvertailu liitteineen 8.7.2009
 H30. Sähköposti Erkki Keränen-Reijo Kontkanen ym. 18.12.2009
 H34. Sähköposti Erkki Keränen-Seija Pärnänen 28.5.2010 ja siihen liittyvä

lasku vaihteen ylläpitomaksusta
H37. Sähköposti Kontkanen-Korkka 17.2.2010-19.2.2010

5. *Sopimusten purkamisen edellytykset*

Yhtiö

T1. Tarjouspyyntö 29.4.2009 dno 44/2009 (ilman liitteitä)
T2. TeliaSoneran tarjous, 30.6.2009
T3. Hankintasopimus/Puitesopimus PA4401/2009, 11.9.2009 (ilman liitteitä)
T7. Julkisen hallinnon IT-hankintojen sopimusehdot, yleiset ehdot 2007 (JIT 2007)

Yhteisöt

H1. Hankintasopimus 11.9.2009 PA4401/2009
H3. Hankintatoimen tarjouspyyntö 29.4.2009, dno 44/2009 (Hankintasopimuksen liite 3)
H4. TeliaSoneran tarjous liitteineen 2,6 ja 7 (salainen) (Hankintasopimuksen liite 5)
H5. JIT 2007-ehdot
H7. Istekki Oy: n lausunto 27.3.2010
H8. Kuopion seudun hankintatoimen reklamaatio 4.3.2010
H9. Hankintatoimikunnan kokouspöytäkirja 30.3.2010
H10. Purkuilmoitus 30.3.2010 liitteineen
H1ö. Sähköposti Reijo Kontkanen-Harri Korkkaym. 24.12.2009
H17. Sähköpostit Leena Petäjä-Erkki Keränen 7.3.2010 ja Erkki Keränen-Lee-na Petäjä 7.3.2010 ja 8.3.2010 sekä liiteasiakirja 2.3.2010
H39. Sähköposti Kontkanen-Ruhanen 2.2.2010

6. *Korvausvelvollisuus*

6.1-2 Vastuunrajoitusehto ja törkeä huolimattomuus

Yhtiö

T3. Hankintasopimus/Puitesopimus PA4401/2009, 11.9.2009 (ilman liitteitä)
H11. Ohjausryhmän kokouspöytäkirjat 9.12.2009 ja 18.12.2009
T34. TeliaSoneran tilaus DNA:lle, 23.3.2010.
T35. Viestintäviraston suositus 316/2008
T46. Muistio DNA Oy:n ja TeliaSoneran välisestä palaverista 15.12.2009
T76. Varatoimitussuunnitelma Pohjois-Savon Sairaanhoidopiirin kuntayhtymän puhepalvelimen vikaantumiseen, 27.1.2010

Yhteisöt

H7. Istekki Oy: n lausunto 27.3.2010
H8. Kuopion seudun hankintatoimen reklamaatio 4.3.2010
H12. Hankintatoimen Reijo Kontkasan sähköpostiviesti tarjouskilpailuun osallistuneille operaattoreille 12.11.2008 sekä TeliaSoneran vastaus viestiin
H13. Liikenne- ja viestintäministerin lausuma 12.5.2010 ja tiedote 10.5.2010
H14. Harri Korkkanen sähköpostiviesti 17.3.2010
H15. Viestintäviraston suositus 316/2008
H1ö. Sähköposti Reijo Kontkanen-Harri Korkka ym. 24.12.2009
H17. Sähköpostit Leena Petäjä-Erkki Keränen 7.3.2010 ja Erkki Keränen-Lee-na Petäjä 7.3.2010 ja 8.3.2010 sekä liiteasiakirja 2.3.2010
H18. Sähköposti 8.12.2009 Erkki Elovirta-Koskivuori Lasse

H19. DNA:n yhteenveto 2.2.2010
 H20. Sähköposti 26.2.2010 Matti Tuononen-Erkki Elovirta
 H23.Sähköposti Reijo Kontkanen-Harri Korkka 20.4.2009
 H39. Sähköposti Kontkanen- Ruhanen 2.2.2010
 H40. Sähköposti HALO-Virtanen 25.12.2009
 H41. HALO-käyttöönottoprojektin riskienhallintakaavio (TSE)

6.3-4 Henkilöstö- ja muutuskustannukset

Yhteisöt

H4. TeliaSoneran tarjous liitteinen 2,6 ja 7 (salainen)
 (Hankintasopimuksen liite 5)
 H9. Hankintatoimikunnan kokouspöytäkirja 30.3.2010
 H21. Laskelmat DNA:lle maksetuista liittymäkustannuksista
 H26. Kuopion seudun hankintatoimen tarjousvertailu liitteinen 8.7.2009
 H30. Sähköposti Erkki Keränen-Reijo Kontkanen ym.18.12.2009

6.5 Lehti-ilmoituskustannukset

Yhteisöt

H45. Kaksi Savon Sanomien 23.3.2010 päivättyä laskua ja sähköposti Harri Korkka-Pirkko Peili 26.4.2010

Yhtiön kanne

Puolin ja toisin edellä mainitut todisteet sekä lisäksi seuraavat.

Yhtiö

T28. Harri Korkkan sähköpostiviesti 8.2.2010
 T30. Harri Korkkan sähköposti 6.4.2010
 T91. Laskelma TeliaSoneralle saamatta jääneen taloudellisen edun määrästä
 T98. Laskelmat hyvityksistä

Yhteisöt

H3. Hankintatoimen tarjouspyyntö 29.4.2009, dno 44/2009
 (Hankintasopimuksen liite 3)

Hovioikeuden ratkaisu

Käsittelyratkaisut

Reklamaatio

Yhtiö on katsonut, että yhteisöjen reklamaatio ei ole ollut asianmukainen, koska siinä ei ole ollut hankintasopimuksen purku-uhkaa. Yhteisöt ovat vaatineet, että purku-uhan puuttumista koskeva väite jätetään vasta hovioikeudessa tehtynä tutkimatta. Yhtiö on ilmoittanut vedonneensa asianmukaisen reklamaation puuttumiseen jo käräjäoikeudessa ja katsonut kysymyksessä olevan seikan sisältyvän siihen.

Käräjäoikeuden tuomiosta ei ilmene, että yhtiö olisi käräjäoikeudessa vedonnut purku-uhan puuttumiseen reklamaatiosta eikä asiaa ole käräjäoikeudessa

siltä osin myöskään käsitelty. Yhtiö ei ole hovioikeudessa saattanut todennäköiseksi, että se ei ole voinut vedota seikkaan käräjäoikeudessa tai että sillä on ollut pätevä aihe olla tekemättä niin. Yhtiö ei näin ollen saa oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 17 §:n nojalla vedota seikkaan hovioikeudessa.

Oikeudenkäyntikulujen yhteisvastuullisuus

Yhteisöt ovat vaatineet, että yhtiön oikeudenkäyntikuluvaatimus käräjäoikeuden osalta jätetään tutkimatta siltä osin kuin se on vaatinut yhteisöjen velvoittamista korvaamaan sen kulut yhteisvastuullisesti. Yhteisöt ovat katsoneet, että vaatimus on esitetty 16.4.2014 eli sen jälkeen, kun pääkäsittely oli jo päättynyt ja määräaika oikeudenkäyntikululaskujen esittämiselle oli umpeutunut. Tuomioistuimien ei voi määrätä oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta yhteisvastuulliseksi viran puolesta, vaan ainoastaan vaatimuksen johdosta. Toissijaisesti vaatimus on jätettävä tutkimatta, koska yhtiö ei ollut esittänyt pätevää syytä yhteisvastuun vaatimiselle vasta mainitussa vaiheessa. Hovioikeuskulujen osalta vaatimus yhteisvastuullisuudesta on jätettävä tutkimatta, koska vaatimuksen perustana oleviin seikkoihin ei ollut vedottu käräjäoikeudessa ennen pääkäsittelyn päättymistä.

Yhtiö on katsonut esittäneensä käräjäoikeudessa vaatimuksen yhteisvastuullisuudesta oikeassa ajassa. Sen käsityksen mukaan pääkäsittely päättyy vasta, kun määräaika oikeudenkäyntikuluvaatimukseen vastaamiselle päättyy. Vastaus on voitu jättää virka-ajan jälkeen. Vaatimusta yhteisvastuullisuudesta ei voitu esittää vastauskirjelmässä, koska kanteita ei tuolloin vielä ollut yhdistetty. Myötäpuolet ovat suoraan lain nojalla yhteisvastuussa oikeudenkäyntikulusta.

Käräjäoikeuden tuomiosta ilmenee, että yhtiö on vastatessaan yhteisöjen kanteisiin käräjäoikeudessa vaatinut, että yhteisöt velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut asiassa täysimääräisesti viivästyskorkeineen (s. 45). Kun pääkäsittely oli päätetty 27.3.2014, oli pöytäkirjaan merkitty, että oikeudenkäyntikululaskut oli toimitettava viimeistään 16.4.2014. Yhtiö oli 16.4.2014 klo 19:38 lähettämällään sähköpostilla toimittanut yksilöidyn oikeudenkäyntikuluvaatimuksen ja vaatinut muun ohella, että yhteisöt velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut kukin yksin ja kaikki yhteisvastuullisesti.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 14 §:n mukaan oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus on tehtävä ennen käsittelyn päättymistä. Sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annetun lain 11 §:n mukaan viranomaisen asian käsittelyssä pyytämän lausunnon, selityksen, vastineen tai muun vastaavan asiakirjan katsotaan saapuneen määräajassa, jos asiakirja saapuu viimeistään määräajan viimeisen päivän aikana mainitussa laissa tarkoitettulla tavalla. Tätä sovelletaan myös asiakirjaan, jonka antamiseen viranomaisen on varannut tilaisuuden.

5

Yhtiön vastauksessaan esittämä oikeudenkäyntikulujen korvausvaatimus on kohdistettu kaikkiin kantajina olleisiin yhteisöihin. Vaatimus on esitetty ennen pääkäsittelyn päättymistä.

Koska käräjäoikeus oli varannut tilaisuuden esittää oikeudenkäyntikuluvaatimukset 16.4.2014, on sähköisesti toimitetut oikeudenkäyntikuluvaatimukset ja -laskut voitu edellä mainitun lainkohdan perusteella toimittaa käräjäoikeudelle

mainitun päivän aikana virka-ajan jälkeenkin.

Näillä perusteilla hovioikeus katsoo, että vaatimus yhteisöjen velvoittamisesta korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut yhteisvastuullisesti on esitetty ajoissa. Yhteisöjen vaatimus yhteisvastuuvaatimuksen tutkimattajättämisestä on hylättävä.

Pääasiantarkaisun perustelut

YHTEISÖJEN KANTEET

1. Sopimusten luonne ja purkaminen

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden ratkaisun perusteluineen.

2. Reklamaatio

Kysymyksenasettelu

Hankintatoimi oli 4.3.2010 tehnyt reklamaation. Lisäksi yhteisöt olivat kukin erikseen ilmoittaneet suorituksen virheistä. Kysymys on siitä, ovatko yhteisöt reklamoineet niistä virheistä, joiden perusteella sopimus on purettu.

Näyttö

Hankkeessa yhteisöjen projektipäällikkönä toiminut Kontkanen on sähköposteista (H27, HIö, H46) ilmenevästi 28.10.2009 ja 24 - 25.12.2009 tiedustellut yhtiöltä, pystyikö se toimittamaan Centrex-puhelimia. Tätä ja muita ongelmia oli ohjausryhmän pöytäkirjojen mukaan käsitelty ohjausryhmän kokouksissa 9 ja 18.12.2009 sopimuksen tulkintaa koskevinä kysymyksinä (HI 1). Kontkanen oli 2.2.2010 ilmoittanut, että Karttulan ja Tervon palolaitoksella oli ongelmia puhelinliikenteessä (H39). Lisäksi erilaisia ilmoituksia asennettujen laitteiden toimimattomuudesta oli tehty tammi-maaliskuussa 2010 Istekki Oy:n palvelupyynnöjärjestelmän kautta (H42). Kontkanen oli 17 - 19.2.2010 ilmoittanut, että laskuissa oli veloitettu maksuttomiksi sovituista palveluista (H37).

Hankintatoimi oli toimittanut yhtiölle 4.3.2010 päivätyn käräjäoikeuden tuomiossa (s. 709 - 710) selostetun reklamaation (H8). Hankintatoimi oli purkanut hankintasopimuksen 30.3.2010 pidetyssä tilaisuudessa (H9), jossa purkuperusteiksi oli esitetty Istekki Oy:n 27.3.2010 päivätyssä lausunnossa (H7) mainitut virheet.

Airaksisen, Halttusen, Holmavuon, Huttusen, Kallungin, Keräsen, Kiviluoman, Kolehmainen, Piironen ja Savolaisen kertomuksista ilmenee, että yhteisöt olivat ilmoittaneet toimituksissa ilmenneistä virheistä yhtiön asiakaspalveluun, hankintatoimelle, Istekki Oy:lle ja ohjausryhmän jäsenille. Virheistä oli koottu luetteloja, jotka oli toimitettu eteenpäin. Halttusen, Kolehmainen ja Kallungin mukaan toimituksen virheistä, erityisesti laskutuksesta, oli ilmoitettu myös suoraan yhtiöön. Halttusen kertomuksesta ilmenee, että sairaanhoitopiirin laskutuksen virheistä oli ilmoitettu ensin yhtiön asiakaspalveluun. Sitten virheistä oli koottu luetteloja ja helmi-maaliskuussa yhtiölle oli toimitettu virheistä kirjallinen ilmoitus.

Johtopäätökset

Julkisen hallinnon IT-hankintojen yleisten sopimusehtojen (JIT 2007) kohdan 22.1.iii mukaan sopijapuoli voi purkaa sopimuksen korjattavissa olevan sopimusrikkomuksen perusteella vain, mikäli sopijapuoli ei ole korjannut sopimusrikkomustaan kohtuullisessa ajassa siitä, kun sopijapuoli on kirjallisesti huomauttanut rikkomuksesta. Hankintasopimuksen osaksi tulleen tarjouspyynnön (T1, H3) kohdan 8.3 mukaan ostaja saa purkaa sopimuksen toimituksen laadun perusteella, jos toimittaja ei ole kirjallisesta huomautuksesta huolimatta kyennyt parantamaan laatutasoaan tavoitetasoon asetettuun määräaikaan mennessä.

Siltä osin kuin sopimus on purettu toimituksen virheiden perusteella kysymys on ollut toimituksen laadussa olleista, korjattavissa olleista virheistä. Sopimuksen purkamisen suorituksen virheiden perusteella on edellyttänyt kirjallista huomautusta sopimusrikkomuksesta eli reklamaatiota. Reklamaation tarkoituksena on yleensä varata toimittajalle mahdollisuus varautua tilaajan vaatimuksiin ja arvioida virhevastuunsa peruste sekä ryhtyä tilanteen edellyttämiin toimenpiteisiin (KKO 2008:8; KKO 2009:61; Saarnilehto, LM 2010 s. 4). Edellä olevan sopimusehdon mukaan tarkoitus on ollut varata toimittajalle mahdollisuus parantaa suorituksen laatua. Jotta toimittajalla olisi tähän mahdollisuus, reklamaatiossa on yksilöitävä sopimusrikkomus siten, että siinä on selostettu, millaisesta virheestä on kysymys ja miten se ilmenee (Hemmo, Sopimusoikeus II s. 170; Norros, Johdatus velvoiteoikeuteen s. 218). Tämä ei kuitenkaan koske virhettä, jonka vastapuoli jo tietää (KKO 2009:61; Saarnilehto LM 2010 s. 13).

Vikailmoituspalveluun lähetetyt ilmoitukset ja yhteisöjen työntekijöiden yhtiön työntekijöille lähettämät ilmoitukset ovat tähdänneet vikojen korjaamiseen. Ne eivät ole juridisten sopimusosapuolten välisiä eikä niissä ole asetettu sopimuksessa edellytettyä määräaikaa. Ilmoituksia ei siten ole pidettävä reklamaatioina.

Hankintatoimen tehdessä 4.3.2010 reklamaation yhtiölle Istekki Oy:n lausunto (H7) virheistä ei ollut ollut vielä käytettävissä. Lausunto on päivätty 27.3.2010 ja liitetty vasta sopimuksen purkamisesta laadittuun pöytäkirjaan selvitykseksi purkamisperusteista (H9). Reklamaation laajuutta on siten arvosteltava lähtökohtaisesti ainoastaan 4.3.2010 päivätyn asiakirjan perusteella.

Yhteisöjen sopimuksen purkamisen perusteeksi ilmoittamat, jäljempänä kohdasta 4 ilmenevät virheet pohjautuvat Istekki Oy:n lausuntoon. Kohdissa 4.4.f ja 4.4.g mainituista VoiP-puhelinten ongelmista, kohdan 4.4.q vaihdeongelmista ja kohdan 4.4.r poikkeavien tilanteiden suunnitelmasta ei ollut ollut mainintaa 4.3.2010 tehdyssä reklamaatiossa. Lisäksi kohdan 4.5.a Netwise-palvelua, kohdan 4.8 vasteaikoja ja kohdan 4.9 koulutusta ei ollut mainittu reklamaatiossa. Näistä virheistä oli kohdissa 4.4.f ja 4.4.g mainituista VoiP-puhelimesta tehty ilmoituksia palvelupyynnöjärjestelmään (H42). Niihin liittyviä seikkoja oli käsitelty myös ohjausryhmän kokouksissa. VoiP-puhelinten ongelmat olivat siten olleet yhtiön tiedossa eikä niitä ollut ollut tarpeen mainita reklamaatiossa. Sen sijaan kohtien 4.4.q, 4.4.r, 4.5.a, 4.8 ja 4.9 virheisiin ei voida vedota purkamisperusteena, koska niistä ei ole reklamoitu.

3. Suorituksen viivästyminen

3.1 Valmistelutoimet

Kysymyksenasettelu

Riidadonta on, että yhtiö oli sitoutunut rakentamaan *infrastruktuuria* syksyn 2009 aikana. Kysymys on siitä, mitä teknisiä ja muita konkreettisia toimenpiteitä tämä velvollisuus käsitti ja ovatko ne viivästyneet. Erityisesti on kysymys siitä, oliko *ratkaisusuunnitelmien* tullut olla valmiina ennen toimituksen aloittamista ja oliko yhtiö viivästynyt aikaisemmin palveluja toimittaneelta DNAr:ltä tarvittavien palvelujen, tilojen ja *vuokrajohtojen* tilaamisessa.

Näyttö

Yhtiön tarjouksen liitteenä olleen alustavan projektisuunnitelman (T2, H4 liite 7 s. 8) ja lopullisen projektisuunnitelman (T12 s. 6) mukaan syksyn 2009 aikana oli määrä rakentaa kuntoon *infrastruktuuri* eli matkapuhelinverkon kuuluvuuden parantaminen ja VolP-ympäristön rakentaminen sekä tarkastaa yhteisöjen lähiverkot, että ne täyttivät VolP-puheensierrolle asetetut vaatimukset. Aikataulun (s. 16) mukaan infrastruktuurin luonnin eli liittymä- ja välitysympäristön rakentamisen oli tarkoitus tapahtua 90 työpäivän kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta eli 20.1.2010 mennessä. Tarjouksen kohdista 7.1 ja 7.2 ilmenee, että yhtiö oli sitoutunut takaamaan kuuluvuuden kaikissa kiinteissä toimipaikoissa ja tarvittaessa täydentämään verkkonsa kattavuutta tulevina vuosina. Kuuluvuusparannusten taulukosta ilmenee, että muutama parannus oli tehty ennen 20.1.2010 ja useita sen jälkeen (T33).

Yhteisöjen todistajien Kontkasan, Voutilaisen, Karin ja Holmavuon mukaan infrastruktuurilla tarkoitetaan kaikkia niitä teknisiä ratkaisuja, jotka tarvitaan, että voidaan tehdä niin sanottu yliheitto eli palvelujen siirto toiselle operaattorille. Tällaisia ovat esimerkiksi vaihdejärjestelmät ja niiden väliset yhteydet, ohjelmistot, keskusjohdot, laitetilat, vuokraohdot, matkapuhelinten tukiasemat ja kuuluvuuden kartoittaminen sekä välityspöydät. Nämä olisi heidän mukaansa tullut saada valmiiksi vuoden 2009 puolella, jotta palvelujen tuotanto olisi voitu aloittaa vuoden alussa.

Yhtiön todistajien Erkki Keräsen, Korkan, Tuovisen ja Kontturin mukaan matkapuhelinten kuuluvuutta oli kartoitettu teknisin välinein ennen tarjouksen tekemistä. Tuovisen kertomuksesta ilmenee, että sopimuksen solmimisen jälkeen oli tehty tiedusteluja ja käyty eri yhteisöissä paikoissa, joissa oli epäilty kuuluvuuden tasoa. Kontturin mukaan yhteisöille oli toimitettu testikäyttöön SIM-kortteja. Tuovinen oli käynyt yliopistollisessa sairaalassa paikoissa, joissa kuuluvuusongelmia oli epäilty. Syksyllä 2009 oli sairaalaa varten tehty parannussuunnitelma ja siihen liittyvät tilaukset. Parannukset olivat valmistuneet tammikuussa 2010. Virtasen ja Mäntylän kertoman perusteella alihankkijoiden resurssien saatavuus oli varmistettu syksyn aikana. Mäntylän ja Virtasen kertomuksista ilmenee, että yhtiön konesalissa oli syksyllä tehty rakennus- ja asennustöitä. Keränen ja Korkka ovat korostaneet, että rakennustoimiin ja vuokrajohtojen tilauksiin ei ollut voinut ryhtyä ennen asiakasdatan saamista, koska se määräsi toimituksen sisällön.

Ratkaisusuunnitelmat eivät ohjausryhmän pöytäkirjan (T10) ja viikkoraportin (T11) mukaan olleet olleet helmi- ja maaliskuussa 2010 valmistuneet. Kontkanen, Voutilaisen, Karin, Pentti Keräsen ja Holmavuon mukaan ratkaisusuunnitelma on organisaatiokohtainen tekninen kuvaus siitä, miten työ on tarkoitus toteuttaa. Virtasen mukaan se on asiakkaalle toimituksen lopussa annettava tekninen kuvaus toimitetusta palvelusta eikä sen tekemisestä ole sopimuksessa mainintaa. Mäntylän mukaan suunnitelma muuttuu työn kuluessa sitä mukaa, kun asiakkaan tietoja saadaan kerättyä. Ensimmäinen, yleinen ratkaisusuunnitelma oli tehty kesäkuussa 2009 (H24). Yhteisökohtaisia luonnoksia oli valmistunut alkuvuodesta 2010 (H43, H44, H47).

Johtojen vuokrauksesta yhtiö ja palvelut luovuttanut DNA olivat pitäneet ensimmäisen neuvottelun 15.12.2009 (T46). Siinä oli sovittu, että osapuolet toimivat Ficoran säännösten mukaisesti eikä sopimuksia operaattoreiden välillä tehty. Vuokrajohtojen käyttöönotto päätettiin tehdä normaaleiden operaattoreiden välisten sopimusten mukaan. Johtoyhteyksiä ei purettuja irtisanottavat tuli selvästi irtisanoa TeliaSoneran toimesta. Viittauksella tarkoitettiin viestintäviraston 17.6.2008 antamaa suositusta nro 316/2008 S (T35). Kysymyksessä ovat menettelytapasuositukset operaattorien väliseen tietojen vaihtoon ja yhteistyöhön yritysasiakkaan vaihtaessa palveluntarjoajaansa. Niiden kohdan 2.2 mukaan luovuttava teleyritys vastaa omien palveluidensa toimivuudesta irtikytkentähetken saakka.

Hankintajohtaja Petäjän mukaan hankintatoimi oli 1.1.2010 solminut DNA:n kanssa tilapäisen, niin kutsutun hätäsopimuksen (H19). DNA oli 5.3.2010 irtisanonut sen (H17). Tämän jälkeen TeliaSonera ja DNA olivat selvittäneet, mitä palveluja TeliaSoneran oli DNA:lta tilattava. Asiaa koskevasta luettelosta ilmenee, että joillekin palveluille oli tarvetta maaliskokuun ajaksi (H14). Koskivuoren ja Elovirran mukaan niiden toimitusaika oli ollut 3–6 viikkoa. Palvelut oli tilattu 23.3.2010 (T34).

Tapahtuma-aikana DNA:ta edustaneiden Elovirran ja Koskivuoren kertomuksista ilmenee, että DNA:n käsityksen mukaan TeliaSoneran olisi pitänyt syksyllä 2009 varata DNA:lta laitetilat sekä niiden ja puhelinverkon väliset kuparirajohdot. Neuvottelussa 15.12.2009 TeliaSonera oli ilmoittanut, ettei se tarvinnut vuokratiloja ja -johtoja, mutta tammikuun puolivälissä se oli tilannut laitetiloja. Ohjausryhmän puheenjohtajana toiminut Voutilainen on katsonut, että yhtiöltä oli ollut suuri määrä sopimuksia vuokraajehdoista tekemättä. TeliaSoneraa edustaneiden Erkki Keräsen, Korkan ja Virtasen kertomusten mukaan yhtiö oli katsonut, että luovuttava operaattori oli velvollinen säilyttämään toiminnot siihen asti, kunnes uusi operaattori alkoi toimittaa palveluja. Tämä oli yleinen käytäntö operaattoreiden välillä ja näin oli sovittu DNA:n kanssa. TeliaSonera oli jo tarjousta tehdessään kesäkuussa 2009 tehnyt vuokrajohtojen saatavuuskyselyt ja oli saanut niihin vastaukset. Puhelinvaihteiden väliset keskusjohdot TeliaSoneralta oli ollut itsellään eikä sen ollut tarvinnut niitä vuokrata DNA:lta. DNA oli ilmoittanut hankintatoimelle, että se toimitti palvelut ylimenokauden ajan.

Johtopäätökset

Infrastruktuurin osalta projektisuunnitelman sanamuoto on epäselvä kahdessa suhteessa. Toisaalta todetaan, että infrastruktuuri on saatava vuoden loppuun mennessä kuntoon eli rakennettava valmiiksi ja toisaalta viitataan siihen, että

matkapuhelinverkon kattavuuden ja kuuluvuuden parantaminen on jatkuvaa toimintaa. Useat todistajat ovat myös katsoneet, että kuuluvuusparannuksia oli tarkoitettu tehtäväksi pitkän ajan kuluessa. Lisäksi infrastruktuuri on määritelty kahdessa kohtaa erilaisin ilmauksin. Asian taloudellinen ja käytännöllinen merkitys huomioon ottaen hovioikeus katsoo, että jos sopimuksessa olisi tarkoitettu yhtiön rakentavan valmiiksi kaikki yhtiön todistajien katsomat rakenteet syksyn tai 90 työpäivän aikana, tämä olisi määritelty täsmällisemmin.

Yhtiö oli valmistautunut palvelujen siirtoon arvioimalla kuuluvuutta teknisesti ja selvittämällä sitä yhteisöjen toimitiloissa sekä tekemällä rakennus- ja asennustöitä omissa tiloissaan. Se oli alkanut parantaa kuuluvuutta ja selvittää alihankkijoilta tarvittavia palveluja. Myöhemmin oli kuuluvuudessa ilmennyt ongelmia ja viiveitä palvelun toimittamisessa (3.3. ja 4). Tämä viittaa siihen, että infrastruktuuriin oli jäänyt joitain puutteellisuuksia. Esitetty näyttöjä palvelujen tosiasiallinen siirto osoittavat kuitenkin, että yhtiö oli ryhtynyt infrastruktuurin rakentamiseen eikä se ollut laiminlyönyt sitä yhteisöjen väittämässä laajuudessa.

Ratkaisusuunnitelmat eri yhteisöjen osalta eivät olleet valmistuneet reklamaatioon mennessä. Yleinen ratkaisusuunnitelma oli tehty jo tarjousvaiheessa, mutta yhteisökohtaisia luonnoksia ei ollut jäljempänä ilmenevien erimielisyyksien vuoksi hyväksytty. Yhteisöjen todistajat ovat katsoneet samoin kuin käräjäoikeudessa (s. 653), että ratkaisusuunnitelma on tehtävä etukäteen ja yhtiön todistajat, että se tehdään jälkikäteen. Ratkaisusuunnitelmien tarkoituksella ja valmistumisajankohdalla ei kuitenkaan ole sopimusrikkomuksen tapahtumista selvitettäessä ratkaisevaa merkitystä asiassa, koska ratkaisusuunnitelmien valmistumiselle ei ole projektisuunnitelman aikataulussa asetettu valmistumisajankohtaa (T12 s. 15, H 4 liite 7 s. 16).

Vuokrajohtoja ja muita DNA:lta tarvittavia palveluja on koskenut viestintäviraston suositus, jonka mukaan DNA vastasi omien palvelujensa toimivuudesta irtikytkentähetken saakka. Suosituksen sanamuodosta ei käy ilmi, onko sillä tarkoitettu myös johtojen ja laitetilojen vuokraamista. TeliaSonera ja DNA olivat kuitenkin sopineet, ettei erillistä sopimusta tuossa vaiheessa niiden välille tehty. Tarkoitus oli siten ollut, että DNA toimitti edelleen palveluja yhteisöille siihen asti, kunnes TeliaSonera oli käynnistänyt omat palvelunsa ja kytkenyt irti DNA:n toiminnot. Tammikuussa ja myöhemmin sopimuksen purkamisvaiheessa oli tehty vuokrasopimuksia olemaan voimassa aina toukokuun loppuun saakka. Se osoittaa, että DNA:lla on ollut joitain johtoja ja laitteita, joita TeliaSonera on joutunut vuokraamaan ja jotka olisi voitu vuokrata jo aikaisemmin. Vuokraaminen oli kuitenkin pääosin johtunut hankintasopimuksen purkamisesta ja hätäsopimuksen irtisanomisesta sekä toimituksen pitkittymisestä. Näyttämättä on jäänyt, että jos hanke olisi edennyt siten kuin projektisuunnitelmassa oli suunniteltu, se olisi edellyttänyt vuokrasopimusten tekemistä syksyllä 2009.

Edellä mainituilla perusteilla hovioikeus katsoo, että yhteisöt eivät ole näyttäneet, että yhtiön suoritus olisi ollut valmistelutointen osalta virheellinen. Kim lisäksi otetaan huomioon velvoitteiden epäselvä määrittely sopimuksessa ja sopimukseen sisältyvä kehittämistarkoitus, hovioikeus katsoo toisin kuin käräjäoikeus (s. 742), että yhtiö ei ole valmistelutointen osalta rikkonut sopimusta.

3.2 Palveluiden toimittamisen sovittu aika

Kysymyksenasettelu

Kysymys on siitä, milloin palveluiden tuli olla kokonaisuudessaan toimitettuna. Kysymys on lisäksi siitä, onko eri palveluille sovittu eri toimitusajat ja ovatko osapuolet tehneet aikatauluun muutoksia tai onko siihen muista syistä tullut muutoksia.

Näyttö

Tarjouspyynnön, hankintasopimuksen ja palvelusopimusten mukaan sopimus koskee yhteisöjen telepalvelujen hankintoja sopimuskaudella 1.1.2010 - 31.12.2012 (H3, H1, H6). Tarjouksen liitteenä olleen alustavan projektisuunnitelman (H4 liite 7 s. 16, tuomio s. 583) ja ohjausryhmän kokouksessa 18.12.2009 hyväksytyn (H1 Ib, T8) lopullisen projektisuunnitelman (T12 s. 15, tuomio s. 590) mukaan uudet matkapuhelinliittymät oli määrä toimittaa 90 työpäivän kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta 11.9.2009 eli viimeistään 21.1.2010. Kaikki muut palvelut oli tarkoitus toimittaa 140 työpäivän kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta eli 1.4.2010. Projekti oli määrä päättyä 160 työpäivän kuluttua sopimuksen allekirjoittamisesta eli 3.5.2010.

Projektisuunnitelman mukaan muutokset aikatauluun voitiin tehdä vain ohjausryhmässä (T12 s. 9). Ohjausryhmän kokouksessa 18.12.2009 oli todettu, että merkittäviä muutoksia aikatauluun ei tunnustettu ja että aikataulu tultiin muuttamaan hankintayksikkökohtaiseksi aikatauluksi. Tällä tarkoitettiin projektisuunnitelman liitteenä olleen tapahtumakohtaisen aikataulun muuttamista yhteisökohtaiseksi (T12 kohta 8 ja liite). Helmikuulla toimitettavien pienempien yksiköiden aikataulut oli määrä laatia tammikuun aikana (T8, H1 Ib). Siiliset-yhteisön palveluja oli 18.1. ja 3.2.2010 pidetyissä ohjausryhmän kokouksissa pyydetty lykättäväksi (T9 ja T10).

Petäjä, joka hankintatoimen edustajana oli allekirjoittanut hankintasopimuksen ja osallistunut sen laatimiseen on katsonut, että sopimuksen voimaantulon jälkeen oli kolmen kuukauden vaiheittainen siirtymäaika. Voutilaisen, Pentti Keräsen ja Holmavuon mukaan sopimuskauden alkaminen 1.1.2010 tarkoitti, että vastuu palvelujen toimittamisesta oli siirtynyt TeliaSoneralle, mutta sillä oli oikeus käyttää toimittamiseen alihankkijoita. Kontturi, Virtanen ja Erkki Keränen ovat olleet siinä käsityksessä, että palvelut tuli toimittaa tammikuun ja toukokuun välisenä aikana. Kontkanen on katsonut, että edellytysten palvelujen siirtoon tuli olla jo vuoden alussa.

Todistajat ovat yhdenmukaisesti kertoneet, että osapuolet olivat yhdessä sopineet palvelujen toimittamisesta suurille yksiköille ensin. Erkki Keräsen ja Korcan mukaan muutoksia tuli lisäksi joidenkin yhteisöjen pyynnöstä. Aikataulu-muutoksista olisi pitänyt päättää ohjausryhmässä. Mäntylän, Wikströmin ja Virtasen kertomuksista ilmenee, että näin ei ollut kuitenkaan menetelty, vaan yhteisöjen ja yhtiön tekniset yhdyshenkilöt olivat sopineet tarkennetuista aikatauluista keskenään ja niistä oli päätetty projektiryhmässä. Virallisia aikataulun muutospäätöksiä ohjausryhmässä ei ollut tehty, mutta siellä oli todettu uudet ajankohdat.

Petäjän, Voutilaisen, Holmavuon, Erkki Keräsen, Korkan ja Virtasen kertomuksista ilmenee, että tarkoituksena oli ollut siirtyä yhden päätelaitteen eli matkapuhelimen käyttöön sekä uudistaa ja kehittää toimintoja muutoinkin eikä siirtää vanhoja järjestelmiä sellaisenaan.

Johtopäätökset

Sopimusasiakirjojen perusteella sopimuskausi on alkanut 1.1.2010 ja palveluiden oli tullut olla kokonaisuudessaan toimitettuina 1.4.2010 niin, että projekti olisi voitu päättää 3.5.2010. Ohjausryhmän 18.12.2009 pitämän kokouksen pöytäkirjasta näkyy se todistajienkin kertoma seikka, että suuret yhteisöt oli ennalta suunnitellusta poiketen päätetty tehdä ensin ja toimittaa palvelut pienille yhteisöille vasta helmikuussa. Asiakirjasta myös ilmenee, että joitain muitakin muutoksia aikatauluun oli tehty, mutta niitä ei ollut pidetty merkityksellisinä. Lisäksi yhteisöt olivat ohjausryhmän kokouksissa 18.1 ja 3.2.2010 pyytäneet lykättäväksi eräiden yhteisöjen palvelujen toimittamista. Vaikka sopimuksen edellyttämää muutosmenettelyä ei ollut noudatettu, muutoksia oli kuitenkin käsitelty ohjausryhmässä ja ne olivat siten tulleet osapuolten tietoon. Yhteisöt eivät olleet tuolloin esittäneet eriäviä käsityksiä aikataulusta. Osaksi muutoksia on tehty myös yhteisöjen omasta pyynnöstä. Yhteisöjen on katsottava hyväksyneen toimituksen sisäisten osien toimitusaikataulun muutokset. Kokonaisprojektin toimitusaikaa tai lopetusajankohtaa ei ollut muutettu. Näin ollen hovioikeus katsoo toisin kuin käräjäoikeus (s. 742), että virallisen muutosmenettelyn noudattamatta jättäminen osasuoritusten osalta ei ole ratkaisevaa, vaan se, onko suoritus kokonaisuutena viivästynyt.

3.3 Toimitusten ajankohta

Kysymyksenasettelu

Kysymys on siitä, milloin palvelut on tosiasiaassa toimitettuja onko ne siten toimitettu edellä kohdassa 3.2 tarkoitettussa ajassa vai onko toimitus kokonaan tai joiltain osin viivästynyt sovitusta.

Näyttö

Istekki Oy:n perustivat Kuopion kaupunki ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä vuonna 2010, kun ne yhtiöittivät teknologian ja lääketieteellisen tekniikan palvelujen tuottamisen. *Istekki Oy:n* Kontkanen oli laatinut purkamispäätöksen perusteena olleen lausunnon (H7).

Kevama Oy on Kuopion kaupungin kokonaan omistama osakeyhtiö ja sen puhelimet ovat kaupungin vaihteessa. Saramäen kertomuksesta ilmenee, että osakeyhtiölle oli toimitettu ainoastaan SIM-kortteja.

Kuopion kaupungin puhelinliittymistä noin puolet oli ollut matkapuhelinliittymiä. Voutilaisen, Virtasen ja Elovirran kertomuksista sekä ohjausryhmän pöytäkirjasta (T9) ilmenee, että matkapuhelinliikenne oli siirretty yhtiön verkkoon tammikuun puolivälissä. SIM-kortit oli jaettu jo tammikuun alussa (H40). Lankapuhelinliikenne oli Ruhasen, Virtasen ja Elovirran sekä ohjausryhmän pöytäkirjan (T10) mukaan siirretty tammikuun loppuun mennessä. Voutilaisen mukaan puhelunvälitys oli yritetty ottaa käyttöön 18.3.2010. Kun yhtiö oli maaliskuussa ilmoittanut DNA:lta tilattavat palvelut, se oli kertonut tarvitse-

vansa vaihdeverkkoyhteyksiä maaliskuun loppuun asti ja Centrex-puhelimia toukokuulle asti (H14).

Leppävirran kunnalla oli ollut Airaksisen kertomuksen mukaan noin 250 matkapuhelinliittymää, joiden liikenne oli siirretty yhtiölle tammikuussa. Kunnan tarkoituksena oli ollut jatkaa edelleen myös lankaliittymien käyttäjänä. Telia-Sonera ei ollut siirtänyt itselleen lankaliittymiä eikä puhelinvaihdetta. Se oli maaliskuussa tilannut DNA:lta vaihdeliittymiä huhtikuun loppuun asti (H14). Kunnan palo- ja pelastustoimen oli hoitanut Kuopion kaupunki ja kunta oli ollut mukana sairaanhoitopiirin kuntayhtymässä. Tätä kautta niiden puhelintoinninoilla oli vaikutus kuntaan.

Maaningan kunnan oli Kiviluoman ja Korkan mukaan ollut tarkoitus siirtyä matkapuhelinten ja mobiilivaihteen käyttöön. Kiviluoman kertomuksesta ilmenee, että yhtiö ei ollut toimittanut niitä, vaan ainoastaan telekopio-, kiinteistönvalvonta- ja hälytystoiminnot. Ruhasen ja Kiviluoman mukaan oli lisäksi toimitettu 10-20 kiinteää lankaverkon liittymää. Vuonna 2010 oli aloitettu Siilinjärven, Maaningan ja Nilsian välinen peruspalveluyhteistyö Liikelaitos Siilisetin kautta. Maaningan kunta on 1.1.2015 liitetty Kuopion kaupunkiin.

Nilsian kaupungille oli Kokkosen mukaan toimitettu ainoastaan yksittäisiä matkapuhelinliittymiä. Elovirran mukaan kaikki Nilsian kaupungin palvelut olivat pysyneet DNA:lla. Kokkosen kertomuksesta ilmenee, että Siiliset-yhteistyössä vastuu Nilsian sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta oli vuoden alussa siirtynyt Siilinjärvelle. Nilsian terveyskeskus oli siirtynyt Siilisetille ja kaupungin työntekijät olivat siirtyneet Siilinjärven palvelukseen. Nilsian puhelinnumerot olivat siirtyneet Siilinjärven numeroavaruuteen. Ahtiaisen kertomuksesta ilmenee, että Siilinjärvi ja Nilsia olivat vuoden alussa päättäneet vaihdeverkkoyhteyksien yhdistämisestä Sini-verkoksi. Korkan kertoman mukaan kunnat olivat päättäneet yhteisestä puhelinvaihteesta vasta vuoden 2010 tammikuun puolen välin jälkeen, jolloin niille oli ollut jo toimitettuna joitain toisenlaisen ratkaisuun perustuneita palveluja. Ohjausryhmän kokouspöytäkirjasta 18.1.2010 ilmenee, että Nilsia matkapuhelinpalvelut oli pyydetty toimitettaviksi myöhemmin (T9). Ahtiaisen mukaan Siilisetille ei ollut toimitettu mitään palveluja sopimuksen purkamiseen mennessä. Viikkoraportista 24.3.2010 ilmenee, että Sini-verkon käyttöönotto oli määrätty tapahtuvaksi toukokuun alkupuolella (T11). Nilsian kaupunki on 1.1.2013 liitetty Kuopion kaupunkiin.

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä vastaa Kuopion yliopistollisesta sairaalasta, jolla on useita toimipisteitä. Sairaala huolehtii erikoissairaanhoidosta ja terveyskeskusten konsultoinnista. Pentti Keräsen, Holmavuon ja Ahtiaisen kertomuksista sekä ohjausryhmän pöytäkirjasta (T9) ilmenee, että sairaalan matkapuhelinten kuuluvuutta oli kartoitettuja parannettuja liikenne oli siirretty yhtiölle tammikuussa 2010. Kriittiset matkapuhelinliittymät oli siirretty 4.2.2010 (T10). Pentti Keräsen mukaan lankaliikenne oli potilaspuhelimia lukuun ottamatta siirretty, mutta ei puhelunvälitystä eikä puhelinvaihteiden välisiä tietoliikennedyhteyksiä. Ohjausryhmän pöytäkirjan mukaan siirto oli tapahtunut 3.2.2010 mennessä (T10). Yhtiö oli ilmoittanut tilaavansa DNA:lta vaihdeverkkoyhteyksiä käytettäväksi maaliskuun loppuun asti (H14).

Savon koulutuskuntayhtymällä on eri kunnissa useita toisen asteen ammatillisen koulutuksen oppilaitoksia, joilla on useita, vaihtuvia toimipisteitä, sekä hotelli ja ravintola. Kallungin kertomuksesta ilmenee, että koulutuskuntayhty-

mällä oli yhteinen vaihde ammattikorkeakoulun kanssa ja tarkoitus oli ollut vähentää lankaliittymien määrää, mutta ei ollut vielä haluttu siirtyä kokonaan matkapuhelimiin. Tammikuussa oli vaihdettu SIM-kortit ja lankaliikenteen oli ollut tarkoitus siirtyä helmikuun aikana. Ohjausryhmän pöytäkirjan mukaan matkapuhelimet olivat 3.2.2010 olleet siirtomenettelyssä (T10). Korkan ja Virtasen mukaan koulutuskuntayhtymä ja ammattikorkeakoulu olivat ensin tilanneet lankapuhelinvaihteen ja niille oli toimitettu kiinteän verkon palveluja. Maaliskuun alussa ne olivat ilmoittaneet haluavansa luopua lankaliikenteestä ja siirtyä matkapuhelimiin. Tämä ilmenee myös 3.3.2010 päivätystä viikkoraportista (T25). Muutoksen vuoksi oli laadittu uusi toukokuun loppuun kestänyt aikataulu. Yhtiö oli maaliskuussa ilmoittanut tilaavansa vaihdeverkkoyhteyksiä käytettäväksi huhtikuulle saakka (H14).

Savonia-ammattikorkeakoulun kuntayhtymälle oli Diovin mukaan tilattu noin 600 liittymää. Tarkoitus oli ollut ajan myötä siirtyä matkapuhelimiin. Kuntayhtymälle oli toimitettu SIM-kortit ja helmikuussa matkapuhelinten datapalvelut. Korkan ja Virtasen mukaan oli edellä koulutuskuntayhtymän kohdalla kerrotulla tavalla päätetty siirtyä matkapuhelimiin.

Siilinjärven kunnalle ei Ahtiaisen mukaan ollut toimitettu mitään palveluja. Kunta oli ollut mukana edellä Maaningan ja Nilsiäen kohdalla kerrotuissa Sini-verkossa ja Siiliset-peruspalvelukeskuksessa. Näistä syistä kunta oli pyytänyt, että sille toimitetaan palvelut vasta suurten yhteisöjen jälkeen. Tämä ilmenee myös ohjausryhmän 18.1.2010 pidetyn kokouksen pöytäkirjasta (T9). Maaliskuussa yhtiö oli ilmoittanut DNA:lle tulevansa tilaamaan vaihdeverkkoyhteyksiä ja vaihdeliittymiä käytettäväksi toukokuun loppuun asti (H14).

Suonenjoen kaupungin oli Piiraisen ja Huttusen mukaan ollut tarkoitus siirtyä matkapuhelimiin. Kaupungin pelastustoimi, sairaanhoito, rakennusvalvonta ja ympäristötarkastus olivat olleet Kuopion kaupungin järjestämiä. Kunta oli saanut SIM-kortit helmikuun lopussa ja puhelinliikenne oli siirtynyt helmi-maaliskuun vaihteessa. Puhelinvaihdetta ei ollut tullut eivätkä ilmaiset sisäpuhelut olleet toteutuneet.

Tuusniemen kunnalle oli Kähkösen kertoman mukaan toimitettu ainoastaan SIM-kortteja. Sille ei ollut toimitettu lankaliikennettä eikä uutta puhelinvaihdetta. Yhtiö oli maaliskuussa ilmoittanut DNA:lle tilaavansa vaihdeliittymän käytettäväksi huhtikuun loppuun asti (H14). Kuopion kaupunki oli huolehtinut kunnan terveydenhuollosta, kirjastosta ja kansalaisopistosta sekä palo- ja pelastustoimesta. Erikoissairaanhoidosta huolehtii yliopistollinen sairaala.

Vesannon kunnan oli Lievosen mukaan ollut tarkoitus siirtyä käyttämään kokonaan matkapuhelimia ja ottaa mobiilivaihde. Helmikuussa matkapuhelinliittymät olivat tulleet ja SIM-kortit oli vaihdettu. Mobiilivaihde ei ollut ehtinyt tulla. Alueellinen pelastuslaitos hoitaa kunnan pelastustoimen ja yliopistollinen sairaala erikoissairaanhoidon.

Yhteenvetona on todettavissa, että yhteisöille oli toimitettu matkapuhelinpalvelut tammikuussa tai viimeistään helmikuussa. Ainoastaan Maaningalle, Nilsiälle ja Siilinjärvelle niitä ei ollut toimitettu, koska ne olivat pyytäneet toimitusten siirtoa Siiliset-peruspalveluyhteistyön aloittamisen vuoksi. Toimitukset oli tämän vuoksi siirretty toukokuulle. Lankaliikenteen palveluja oli toimitettu Kuopion kaupungille ja sairaanhoitopiirille tammikuussa. Koulutuskuntayhty-

maja ammattikorkeakoulu olivat maaliskuun alussa päättäneet siirtyä matkapuhelimiin. Tämän vuoksi niille ei ollut toimitettu lankaliikennepalveluja, vaan oli luotu uusi aikataulu matkapuhelinliikenteen siirtämiseksi. Suonenjoen ja Vesannon kuntien tarkoituksena oli alunperinkin ollut siirtyä matkapuhelinten käyttöön. Niille oli toimitettu nämä palvelut helmi- ja maaliskuussa. Tuusniemelle ja Leppävirralle ei ollut toimitettu niiden tilaamia lankaliikennepalveluja. Puhelinvaihteet ja niihin liittyvät yhteydet olivat puuttuneet useilta yhteisöiltä ja yhtiö oli tilannut näitä palveluita DNA:lta sopimuksen purkamisvaiheessa. Sopimuksen loppuvaiheessa 24.3.2010 oli arvioitu kaikkien toimitusten valmistuvan viikolla 20 eli toukokuussa (T11).

Matkapuhelinpalvelut yhtiö on toimittanut pääosin sovituksessa ajassa. Suonenjoelle ja Vesannolle nämä oli toimitettu helmi-maaliskuussa. Muiden palvelujen olisi pitänyt olla toimitettuina sopimuksen purkamishetken mennessä. Vastoin tilaajien pyyntöä toimittamatta olivat tuolloin olleet pääosin vaihdopalvelut sekä Tuusniemen ja Leppävirran lankaliikennepalvelut.

3.4 Viivästysten syyt

Kysymyksenasettelu

Kysymys on siitä, onko mahdollinen viivästyminen johtunut hankintatoimesta tai yhteisöistä taikka DNA:sta tai muusta, osapuolista riippumattomasta syystä. Tällainen yhteisöjen puolella oleva syy voi olla asiakasdatan viivästyminen tai tilauksen muutokset.

Näyttö

Asiakasdatalla eli asiakastiedoilla tarkoitetaan todistajien mukaan puhelinliittymien ja vaihteiden sekä niiden välisten yhteyksien teknisiä tietoja. Kontkosen, Karin ja Ruhasen mukaan asiakasdata käsittää myös liittymän numeron ja henkilön nimen. Koskivuoren mukaan nimeä ei tarvita, koska se voidaan jättää avoimeksi tai muuttaa myöhemmin. Holmavuon ja Ahtiaisen mukaan tarvitaan lisäksi laskutukseen liittyvät tiedot.

Kokkosen, Savolaisen, Ahtiaisen, Erkki Keräsen, Virtasen ja Ruhasen käsityksen mukaan entisten liittymien tietoja ei voida käyttää sellaisenaan, vaan asiakasdatassa on ilmoitettava, mitä muutoksia liittymiin halutaan. Asiakasdata on Virtasen mukaan siten tilaus. DNA:ssa työskentelevien Elovirran ja Koskivuoren mukaan tarjouspyynnön liitteenä oli ollut tiedot teleratkaisuista. Kontkosen, Voutilaisen, Erkki Keräsen, Holmavuon, Ahtiaisen ja Virtasen kertomuksista ilmenee, että tarjouspyynnön mukana oli ollut vanhan järjestelmän tekniset perustiedot. Lähtötietojen kuvaaminen ei kuitenkaan ollut ollut riittävää, vaan niitä oli tullut täydentää asiakasdatalla sen selvittämiseksi, millaisina uudet palvelut haluttiin tilata.

Tarjouspyynnön mukaan toimittaja vastaa asiakkaan tietojen siirtämisestä uuteen välitysympäristöön (H3 s. 9). Alustavan projektisuunnitelman mukaan asiakasdatan kerääminen oli asiakkaan vastuulla (H4, liite 7 s. 10) ja se oli toimitettava 60 työpäivän kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta. Projektisuunnitelman mukaan asiakkaan tuli varata 10-30 minuuttia henkilöresursseja aliliittymätietoa kohden (T12 s. 14).

Kolehmaisena ja Koskivuoren mukaan yhtiön velvollisuutena uutena palvelujen tuottajana oli ollut kerätä asiakasdata. Korkan ja Ruhasen mukaan asiakkaan eli yhteisöjen vastuulla oli ollut asiakasdatan kerääminen. Holmavuon mukaan yhteisöjen asiana oli ollut tuottaa asiakasdata ja yhtiöllä vastuu sen eteenpäin viemisestä. Voutilainen on katsonut, että yhtiöllä oli ollut vastuu asiakasdatan siirrosta. Virtasen mukaan yhteisöjen asiana oli ollut kerätä asiakasdata ja toimittaa se edelleen. Kontkanen on kertonut, että asiakasdata oli kerätty yhteisöistä ja hän oli toimittanut sen yhtiölle. Yhtiö oli vastannut siirrosta.

Kiviluoman, Erkki Keräsen ja Korkan kertomuksista ilmenee, että yhteisöille syksyllä järjestetyissä tiedotustilaisuuksissa oli painotettu, että yhteisöjen oli tärkeää toimittaa asiakasdata lokakuun loppuun mennessä. Ruhasen mukaan oli annettu koulutusta taulukoiden täyttämiseen. Holmavuon, Korkan ja Virtasen kertomuksista ilmenee, että asiakasdataa ei ollut toimitettu määräajassa. Ohjausryhmä oli 18.1.2010 päättänyt kiirehtiä yhteisöjä toimittamaan tiedot (T9). Petäjä oli 19.1.2010 lähettänyt pyynnön (T27). Asiakasdataa oli kerätty vielä 24.3.2010 (T11).

Virtasen mukaan ennen asiakasdatan saamista voidaan asentaa puhepalvelin eli vaihde, mutta ei matkapuhelimien tukiasemia. Tiedot on siten oltava ennen infrastruktuurin rakentamista. DNA:lla työskennelleet Elovirta ja Koskivuori ovat sen sijaan katsoeet, että tarjouspyynnössä oli ollut riittävästi tietoa eikä asiakasdatan puuttuminen ollut estänyt rakentamista infrastruktuuria.

Leppävirran kunta oli Airaksisen mukaan kerännyt asiakasdatan loppuvuodesta. Petäjän kiirehtimispyyntö oli koskenut myös Tuusniemen kuntaa. Sairaanhoidopiiri oli Pentti Keräsen mukaan syöttänyt taulukoihin käsin yli 9000 tietoa.

Maaningan kunta oli Kiviluoman kertoman perusteella lähettänyt tiedot kolme kertaa, kun niitä oli kysytty aina uudelleen. Nilsiä kaupunkissa kerääminen oli Savolaisen mukaan tapahtunut helposti ja Kokkosen mukaan tiedot oli toimitettu ajallaan ja sitten jäädytetty. Petäjä oli kuitenkin 19.1.2010 pyytänyt asiakasdataa Maaningalta ja Nilsiältä (T27). Siilinjärven kunnalta ei Ruhasen mukaan ollut saatu asiakasdataa. Petäjän kiirehtimispyyntö 19.1.2010 oli koskenut myös Siilinjärveä (T27). Siilinjärvi ja Nilsiä olivat 25.1.2010 ilmoittaneet vaihteiden yhdistämisestä (T71).

Koulutuskuntayhtymän tiedot olivat Kolehmaisena mukaan lähteneet SIM-korttien osalta marraskuun loppuun mennessä. Ammattikorkeakoulu oli Ahtiaisen mukaan saanut asiakasdatan valmiiksi vasta maaliskuun alkupuolella. Ne olivat 24.3.2010 päättäneet luopua lankavaihteista (T80).

Kuopion asiakasdata oli Kontkasen mukaan toimitettu välitysympäristön osalta 15.10.2010 ja matkapuhelinten osalta seuraavana päivänä. Kun taulukot olivat tulleet tarkastettaviksi, oli havaittu, että tiedot oli yhdistetty väärin. Voutilaisen mukaan tiedot oli toimitettu marraskuussa. Virtasen ja Ruhasen mukaan Kuopio oli ollut ainoa yhteisö, joka ei ollut toimittanut asiakasdataa, vaan oli kehottanut ottamaan tiedot vanhasta järjestelmästä. Elovirran ja Voutilaisen mukaan yhtiöllä oli ollut pääsy Kuopion vanhan välitysjärjestelmän tietokantaan. Ruhasen mukaan Kuopion tietokanta oli kopioitu yhtiön järjestelmään, mutta tiedot olivat olleet riittämättömiä ja eri muodossa, mistä oli aiheutunut yhtiölle lisää työtä.

Johtopäätökset

Hyväksytyt tarjouksen liitteenä olleen alustavan projektisuunnitelman mukaan asiakasdatan kerääminen oli ollut yhteisöjen tehtävä ja se oli tullut toimittaa yhtiölle 4.12.2009 mennessä. Yhtiön tehtävänä oli ollut siirtää se edelleen omiin järjestelmiinsä. Kaikki yhteisöt eivät kuitenkaan olleet toimittaneet tietoja määräajassa, vaan niiden toimittamista oli jouduttu kiirehtimään. Jonkinlaista viivästystä oli aiheutunut edellä kohdassa 3.3. selostetusta Maaningan, Nilsin ja Siilinjärven suunnittelemaasta terveysyhteistyöstä sekä koulutuskuntayhtymän ja ammattikorkeakoulun suunnitelmien muuttumisesta.

Ongelmat olivat kuitenkin koskeneet pääasiassa Kuopion kaupungin asiakasdataa. Kaupunki ei ollut toimittanut tietoja yhtiön edellyttämällä tavalla eivätkö toimitetut tiedot olleet uusia tietoja, vaan vanhan järjestelmän tiedot oli siirretty yhtiön järjestelmiin. Yhtiön todistajien mukaan nämä tiedot eivät olleet olleet riittäviä ja kaupungin mukaan tiedot olivat siirtyneet virheellisesti. Virheistä oli aiheutunut lisää työtä. Eriävät käsitykset tietojen keräysvelvollisuudesta, siirtotapa sekä siitä aiheutuneet virheet ja lisätyö olivat aiheuttaneet viivytystä.

Tarjouspyynnön ohessa oli toimitettu yhteisöjen järjestelmien perustiedot. Todistajien kertomuksista ilmenee, että nämä tiedot eivät olleet riittäviä, vaan lisäksi oli tarvittu yksityiskohtaisempia ja ajankohtaisempia tietoja kunkin yhteisön järjestelmistä. Kun hankkeen tarkoituksena oli ollut kehittää järjestelmiä ja siirtyä enemmän matkapuhelinliikenteen suuntaan, oli ollut perusteltua pyrkiä saamaan tiedot yhteisöjen uusista ratkaisuista jo tässä yhteydessä. Yhteisöjen asiakasdatat eivät edellä mainittuja muutostarjoustyöjensä lukuun ottamatta olleet liittyneet toisiinsa. Siitä huolimatta olivat ensiksi toimitettavana olleen Kuopion kaupungin asiakasdatan ongelmat, joidenkin yhteisöjen tietojen viivästyminen ja eräiden yhteisöjen tilanteen muuttuminen kaikki osaltaan olleet omiaan viivyttämään palvelujen toimittamista myös niille yhteisöille, jotka olivat toimittaneet tietonsa ajoissa ja oikein.

4. Suorituksen virheet

Kysymyksenasettelu

Kysymys on siitä, onko yhtiön toimituksessa ollut virheitä. Kysymys on tällöin siitä, onko toimitus ollut sopimuksen mukainen ja millä tavoin se mahdollisesti on poikennut sovitusta sekä siitä, ovatko mahdolliset sopimuksen vastaisuudet koskeneet kaikkia yhteisöjä vai ainoastaan joitakin niistä. Kohdassa 5 käsitellään kysymys siitä, ovatko mahdolliset virheet ja viivästykset olleet sellaisia, että ne ovat oikeuttaneet sopimuksen purkamiseen.

4.1 Lankaverkon puheliikenne

Kysymyksenasettelu

Kysymys on siitä, onko yhtiön toimituksessa ollut lankaverkon puhelinliikenteen osalta virheitä. Riidatonta on, että yhtiö ei ollut toimittanut Centrex-liittymiä. Kysymys on siitä, oliko se velvollinen toimittamaan juuri sen nimisiä liittymiä. Jos näin ei ollut, kysymys on siitä, ovatko yhtiön toimittamat liittymät toiminnaltaan vastanneet Centrex-liittymiä (b, fja g). Lisäksi kysymys on

muun ohella siitä, olivatko osa liikenteestä ja numeroavaruus toisen operaattorin verkossa (aja e) ja oliko puheluja ohjautunut väärin numeroihin (h). Kysymys puhelujen veloituksista (e ja d) käsitellään kohdassa laskutus 4.6.

Näyttö

Centrex-liittymillä tarkoitetaan Kontkasen, Voutilaisen ja Ruhasen mukaan liittymiä, joita ei kytketä asiakkaan vaan operaattorin vaihteeseen, mutta niissä on vaihteen alanumeron kaltaisia toimintoja kuten vastatun puhelun siirto, välikysely ja lyhytnumerovalinta. Erkki Keräsen, Korkan, Virtasen ja Ruhasen mukaan tarjouspyynnön tekstissä ei ollut edellytetty, että Centrex-liittymiä oli toimitettava. Ne oli mainittu hintaliitteessä ja silloisen tilanteen kuvauksissa, joista oli ilmennyt liittymien määrä, mutta ei sijaintia. Kuopion kaupungilla niitä oli ollut joitakin satoja ja sairaanhoitopiirillä muutamia kymmeniä. Erkki Keräsen ja Korkan käsitys oli, että yhtiö ei ollut tarjonnut näitä liittymiä. Kontkanen ja Voutilainen olivat siinä käsityksessä, että niitä oli tarjottu. Pentti Keränen on katsonut, että tarjouspyyntö oli edellyttänyt palvelujen korvaamista samantyyppisillä palveluilla ja professori Kari palvelujen toimittamista siten, että käyttäjään päin mikään ei muuttunut.

Erkki Keräsen, Virtasen ja Ruhasen mukaan Centrex on kaupallinen tuotenimi, jota vain DNA voi käyttää. DNA:n Koskivuori on vahvistanut, että Centrex on tavaramerkki palvelulle, jota ei myydä erikseen, vaan ainoastaan silloin, kun vaihdeverkko on DNA:lla. Ruhasen mukaan TeliaSonera ei ollut saanut DNA:lta Centrex-liittymiä. Erkki Keräsen, Virtasen ja Ruhasen kertomuksista ilmenee, että niiden sijaan yhteisöille oli tarjottu yhtiön omia Opal-liittymiä, Voip-liittymiä ja matkapuhelimia, kaikki ilman kuluja (T55 ja 56). Kirjallisena todisteena esitetystä seminaariesitelmästä ilmenee, että Opal-vastaa Centrexiiä (T58). Kontkanen on katsonut, että nämä vaihtoehdot eivät olleet tulleet kysymykseen, koska lyhytnumeroita ei olisi ollut, numerot olisivat muuttuneet, hinta olisi ollut korkea ja kiinteistönvalvonnan numerot olisivat muuttuneet. Erkki Keränen ja Virtanen ovat kertoneet, että Kontkanen ei ollut hyväksynyt Kuopion kaupungille tarjottuja vaihtoehtoja. Virtasen ja Pentti Keräsen mukaan yliopistollisen sairaalan Centrex-liittymät oli sen sijaan korvattu erilaisilla ratkaisulla. Ruhanen on kertonut, että Centrex-liittymien korvaaminen TeliaSoneran liittymillä oli edellyttänyt Centrex-liittymien numerojen vaihtamista, jotta TeliaSonera olisi voinut ottaa käyttöönsä vanhat numerot. Siirtyneet numerot olisivat palautuneet asiakkaan käyttöön siten, että asiakkaan kannalta toiminta ei olisi muuttunut. Kun Centrex-liittymiä ei ollut saatu, ne olivat muuttuneet tavallisiksi lankaliittymiksi. Siitä oli aiheutunut, että enää ei ollut valittu nollaa numeron eteen ulos soitettaessa. Tämä olisi ollut väliaikaista ja olisi päättynyt kaikkien toimintojen valmistuttua huhtikuussa. Kontkasen asiana oli ollut tiedottaa asiasta.

Piironen ja Huttusen kertoman mukaan Suonenjoen kunnassa puhelut olivat ohjautuneet väärille henkilöille. Kiviluoman kertomuksesta ilmenee, että kiinteistönvalvonta ja paloilmoinlaitteet eivät olleet toimineet, koska niiden numerot oli muutettu. Voutilaisen, Holmavuon, Kolehmaisien ja Kallungin kertomuksista ilmenee, että soitto ammattikorkeakoulun vaihteeseen oli ohjautunut yliopistollisen sairaalan elvytysyksikköön, mutta tilanne oli saatu pian korjattua. Hotellin puhelinliikenteessä oli myös ollut ongelmia. Ruhasen mukaan elvytysyksikön numero oli ollut sisäisessä käytössä eikä sitä ollut merkitty sairaanhoitopiirin asiakasdataan. Tämä seikka ei ollut ollut tiedossa, kun numero

oli osoitettu ammattikorkeakoululle. Tilanne oli korjattu muuttamassa tunnissa.

Johtopäätökset

Centrex-liittymät (b,f ja g)

Tarjouspyynnön liitteenä olleessa lomakkeessa oli pyydetty tarjoajaa ilmoittamaan hinta muun ohessa 13 000 lankaverkon alaliittymälle. Lisätietona oli ilmoitettu, että liittymätyypit olivat analoginen, digitaalinen ja Centrex. Yhtiö oli täyttänyt lomakkeeseen hinnaksi 0 euroa (H4 liite2). Lomakkeesta ilmenee siten, että käytössä on ollut Centrex-liittymiä, mutta niiden määrää tai sijaintia ei ollut ilmoitettu. Tarjouspyynnössä ei ole ilmaistu, että olisi ollut tarkoitus tilata tietty määrä nimenomaan Centrex-liittymiä. Hovioikeudessa kuultujen yhdenmukaisista kertomuksista ilmenee, että Centrex-liittymä poikkeaa toiminnaltaan muista lankaliittymistä ja että se on kaupallinen nimitys DNA:n vaihteverkkoratkaisun yhteydessä tarjottavalle palvelulle, jota ei myydä erikseen. Näiden seikkojen on tullut olla alan ammattilaisten tiedossa jo tarjouspyyntöä laadittaessa. Näin ollen hovioikeus katsoo, että Centrex-liittymien määrä ja välttämättömyys olisi tullut mainita tarjouspyynnössä nimenomaisesti, jos tarkoitus oli ollut, ettei samaa palvelua saa korvata muulla, vastaavat toiminnot sisältävällä liittymällä.

Useimmat yhteisöt ovat katsoneet, että vaikka niiden itse saamassa palvelussa ei ole ollut virhettä, yhtiön suoritus on ollut niidenkin kannalta virheellinen, jos joku yhteisöistä on saanut virheellisen suorituksen. Centrex-liittymien ominaisuudet ovat sellaisia, että ne helpottavat ensi sijassa liittymän haltijan toimintaa asiakaspalvelutilanteessa. Liittymään soittava saa samanlaisen palvelun riippumatta siitä, soittaako hän yhteisöistä vai niiden ulkopuolelta. Centrex-ominaisuudet eivät ole olennaisia hankintatoimen tekemän kokonaisvaltaisen hankinnan kannalta. Näin ollen Centrex-liittymien puuttumisella ei ole merkitystä niiden yhteisöjen kannalta, joilla niitä ei ole ollut. Tällaisia ovat yhteisöistä useimmat, sillä Centrex-liittymiä oli henkilötodistelun perusteella ollut vain Kuopion kaupungilla ja sairaanhoitopiirillä.

Kun DNA ei ollut toimittanut Centrex-liittymiä TeliaSoneralle, tämä oli tarjoutunut toimittamaan niitä vastaavat palvelut muilla tavoilla. Esitetyn selvityksen mukaan Opal-liittymä olisi vastannut Centrex-liittymää. Soittotapa olisi kuitenkin ollut erilainen, joten numerot olisivat tarjouspyynnön (H3 k. 3.6) vastaisesti muuttuneet. Tästä olisi aiheutunut lisätyötä Kuopion kaupungille ja sairaanhoitopiirille. Muutos olisi kuitenkin ollut väliaikainen. Kun lisäksi otetaan huomioon, että sopimuksen tarkoituksena oli ollut kehittää alueen telepalveluja, ei lähtökohdaksi tule ottaa sitä käsitystä, että yhteisöjen kaikkien toimintojen olisi tullut pysyä muuttumattomina.

Näillä perusteilla hovioikeus katsoo, että TeliaSonera on voinut toimittaa Centrex-liittymien palvelut muilla, vastaavat toiminnot sisältävillä liittymillä. Yhteisöt eivät ole näyttäneet, että yhtiön palvelun toimitus olisi ollut virheellinen.

Kaksi operaattoria (aja e)

Edellä olevasta ilmenee, että Centrex-liittymiä ei ollut siirretty DNA:lta Telia-

Soneralle. Osa niistä oli muutettu tavallisiksi lankaliittymiksi, mutta osa oli jäänyt edelleen DNA:n Centrex-liittymiksi (H32). Kontkasen ja Voutilaisen mukaan noin 500 Centrex-liittymää oli jäänyt DNA:lle. Muiden lankaliittymien tultua siirretyksi TeliaSoneralle oli Kuopion puhelinnumeroalueeseen tullut kuulumaan sekä TeliaSoneran että DNA:n liittymiä. Tilanne on siten johtunut erimielisyydestä Centrex-asiassa eikä sitä ole pidettävä itsenäisenä toimitusvirheenä.

Puhelujen ohjautuminen väärin (h)

Edellä olevista todistajankertomuksista ilmenee, että puhelut ovat yksittäistapauksissa ohjautuneet väärin. Elvytysyksikön puhelujen osalta tilanne oli johtunut virheellisestä asiakasdatasta ja oli korjattu lyhyessä ajassa. Muidenkaan ohjautumisvirheiden osalta todistelusta ei ilmene, että virheitä ei olisi korjattu ja että ne olisivat jatkuneet vielä sopimuksen purkamishetkellä.

4.2-3 Matkapuhelinverkon liikenne ja datapalvelut

Kysymyksenasettelu

Kysymys on siitä, onko matkapuhelinten kuuluvuus ollut huonoja onko tekstiviestien kulussa ollut viiveitä sekä onko multimediatekstiviestien vastaanotto poikennut sovitusta. Lisäksi kysymys on siitä, ovatko matkapuhelinten datapalvelut olleet hitaampia kuin oli sovittuja sopimuksen vastaisesti vajavaisesti käytettävissä. Kysymys valmistelutoimista käsitellään kohdassa 3.1, kysymys viivästyksestä kohdassa 3.3. ja kysymys laskutuksesta kohdassa 4.6.

Näyttö

Kuuluvuusongelmia oli Saramäen, Voutilaisen, Piironen, Huttusen, Airaksisen, Holmavuon, Kolehmainen, Diovin, Ahtiaisen, Kähkösen ja Tuovisen kertomusten perusteella ollut Kevamassa, Kuopion kaupungissa, yliopistollisessa sairaalassa sekä Leppävirran ja Tuusniemen kunnilla sekä Suonenjoen kunnan, koulutuskuntayhtymän ja ammattikorkeakoulun joissakin toimipisteissä.

Pentti Keräsen, Holmavuon, Kontturin ja Tuovisen kertomuksista ilmenee, että kuuluvuusongelmia oli ollut erityisesti yliopistollisen sairaalan leikkausosaston heräämössä ja synnytysosastolla. Kontturin ja Tuovisen kertomuksista ilmenee, että yhtiö oli syksyllä 2009 kartoittanut kuuluvuutta ja toimittanut testikäyttöön SIM-kortteja sekä pyytänyt luettelon kriittisistä paikoista. Tuovinen oli kertomansa mukaan käynyt Pentti Keräsen opastamana yliopistollisessa sairaalassa. Selvitysten tuloksena oli löytynyt kohtia, joissa kuuluvuutta oli parannettava. Tuolloin oli tehty ensimmäinen suunnitelma kuuluvuuden parantamisesta. Sisäverkon laajennus oli valmistunut tammikuussa ja oli oletettu sen riittävän. Sairaalaan oli kuitenkin tullut ilmoituksia huonosta kuuluvuudesta ja oli käynnistetty uusia kartoituksia ja parannuksia. Uusia antennejä oli valmistunut helmi-maaliskuussa. Tukiasemaa oli paranneltu useaan otteeseen. Viimeinen sisäverkon parannussuunnitelma oli tehty 18.3.2010. Koska sisäverkon parannukset eivät olleet tuottaneet tulosta, oli rinnalla aloitettu uuden tukiaseman suunnittelua. Tukiaseman valmistuminen olisi korjannut tilanteen.

Pentti Keräsen mukaan sairaalassa oli syntynyt vaaratilanteita. Sen vuoksi kriittisiin paikkoihin oli hankittu 10 DNA:n liittymää. Kun DNA oli ollut ope-

raattorina, se oli 10 – 15 vuoden aikana rakentanut mittavan sisäverkon sairaalaan. Sitä mukaan, kun verkkoa oli valmistunut, sairaala oli jättänyt pois käytöstä hakulaitteita. Lisäksi sairaalassa oli ollut varajärjestelminä pikapuhelinjärjestelmä ja suoria lankaliittymiä keskukseseen. Kontturin mukaan yhtiö oli saanut ilmoituksia yksittäisten liittymien kuuluvuudesta, mutta ei koskaan tarkkoja tietoja väitetyistä ongelmista. Tuovisen, Kontturin ja Korkan kertomuksista ilmenee, että tarjouspyynnössä tilaajalle oli varattu oikeus käyttää myös muita operaattoreita ja sairaalassa oli vanhastaan ollut varmuustoimenpiteenä eri operaattoreiden liittymiä ja lankaliittymiä.

Edellä mainitut kuuluvuuden parannustoimet ilmenevät myös 7.4.2010 laaditusta luettelosta (T33). Kuuluvuuden parannustöitä oli valmistunut 18.3.2010 mennessä muun muassa Kuopiossa, Nilsiässä ja sairaanhoitopiirissä. Puijon sairaalan tukiasema oli merkitty valmistuneeksi huhtikuun alussa ja sisäverkon parannusta oli ollut määrä jatkaa huhtikuun puolivälissä. Muihin kohteisiin oli suunniteltu tehtäväksi parannuksia huhtikuun loppuun mennessä tai neljän viikon kuluessa sopimuksesta. Lisäksi oli määrä tehdä joitakin kuuluvuuskartoituksia huhtikuun alussa.

Datanopeus oli ollut Saramäen, Kontkasen ja Voutilaisen mukaan ollut huono. Myös Tuovisen mukaa näin oli ollut asian laita, mutta tähän oli osaltaan vaikuttanut älypuhelinien käytön nopea lisääntyminen.

Johtopäätökset

Yhteisöt ovat hovioikeudessa toistaneet käräjäoikeudessa esittämänsä väitteet siitä, että matkapuhelinten kuuluvuus on ollut huono ja muut palvelut hitaita. Kuuluvuusongelmia on väitetty olleen useassa yhteisössä. Erityisen vaikeita kuuluvuusongelmien on katsottu olleen yliopistollisessa sairaalassa. Myös hitausongelmat ovat koskeneet erityisesti sairaanhoitopiiriä. Muut yhteisöt kuten esimerkiksi Leppävirran kunta ovat ilmoittaneet viivästyksen koskeneen heitä vain yhteisöjen jäsenenä. **Yhtiö** on myöntänyt kuuluvuusongelmia esiintyneen, mutta on katsonut korjanneensa ne tai ryhtyneensä korjaamaan niitä. Se on myös korostanut, että palvelusopimuksissa oli varauduttu siihen, että kuuluvuutta ei välittömästi saatu toivotulle tasolle.

Tarjouksessa yhtiö oli taannut kuuluvuuden ja palvelun saatavuuden asiakkaan kaikissa kiinteissä toimipaikoissa ja sitoutunut parantamaan verkkonsa kattavuutta (H 4 s. 28).

Henkilötodistelun perusteella kuuluvuusongelmia oli esiintynyt lähes kaikissa yhteisöissä, jolle matkapuhelinpalveluja oli toimitettu. Henkilötodistelusta ja kuuluvuusparannusten luettelosta ilmenee, että yhtiö oli sopimusaikana parantanut kuuluvuutta useassa kohteessa. Henkilötodistelusta ei pääosin selviä, olivatko kuuluvuusongelmat yhtiön väittämän mukaisesti korjaantuneet ja milloin tämä oli tapahtunut. Yliopistollisen sairaalan osalta on selvitetty, että parannustoimet eivät olleet tuottaneet toivottua tulosta, vaan tarkoitus oli ollut rakentaa vielä kokonaan uusi tukiasema. Suunniteltujen parannustoimien luettelosta ilmenee, että kuuluvuutta oli vielä parannettava myöhemmäksi siirrettyjen Siiliset-kuntien lisäksi Kuopion kaupungilla ja ammattikorkeakoulussa. Parannustoimet oli suunniteltu tehtäväksi ja kuuluvuus parannetuksi huhtikuun loppuun mennessä.

Edellä mainittujen seikkojen perusteella voidaan päätellä, että kuuluvuus oli sopimuksen purkamiseen mennessä saatu pääosin parannettua nyt kysymyksessä olevien yhteisöjen osalta muualla paitsi Kuopiossa, yliopistollisessa sairaalassa, ammattikorkeakoulussa ja Siiliset-yhteisöissä. Näin ollen yhteisöt ovat näyttäneet, että yhtiön suorituksessa on näiltä osin ollut virhe. Muiden palvelujen nopeus oljoissakin tapauksissa ollut huono, mutta todistelusta ei ilmene, miten pitkään tätä oli kestänyt. Näyttämättä on jäänyt, että yhtiön suoritus olisi tältä osin ollut virheellinen.

4.4 Vaihdepalvelut ja liittymät

Kysymyksenasettelu

Kysymys on siitä, onko toimitus alavaihteiden välisten yhteyksien (c, k, p) ja VolP-puhelimien (f, g) ja potilaspuhelimien (o) sekä SIM-korttien (t, u, v) osalta poikennut sovitusta eli onko toimituksessa ollut laatuvirheitä. Laskutusvirheet (h, i, s, j) käsitellään kohdassa 4.6, ratkaisusuunnitelmat (a) kohdassa 3.1, viivästys (b) kohdassa 3.3, Centrex-liittymät (d, e, l, m, n) sekä lankapuhelinliikenteen jääminen DNA:n verkkoon kohdassa 4.1. Puhelujen yhdistämisestä Kuopion vaihteeseen (q) ja poikkeavien tilanteiden suunnitelmasta (r) ei ole reklamoitu.

Näyttö

Alavaihteiden väliset yhteydet (c, k, p)

Kontkasan, Voutilaisen ja Elovirran kertomuksista ilmenee, että Kuopiossa oli ollut paljon alavaihteiden välisiä keskusjohtoja. Yhtiö oli siirtänyt lankapuhelinliikenteen itselleen, mutta ei ollut sopinut keskusjohtojen käytöstä DNA:n kanssa. Vaihteiden väliset yhteydet olivat tällöin jääneet DNA:n varaan (H19). DNA:n Elovirran mukaan DNA oli menettänyt tuloja, mutta sille oli jäänyt kuluja. Voutilaisen, Holmavuon ja Koskivuoren kertomuksista ilmenee, että DNA ei ollut enää suostunut ylläpitämään keskusjohtoja ilman sopimusta ja oli irtisanonut (H17) hankintatoimen vuoden alussa tekemän sopimuksen 5.3.2010. Voutilaisen mukaan keskusjohtodot olisivat sopimuksen päätyttyä joutuneet muuhun käyttöön. DNA ja yhtiö olivat 17.3.2010 laatineet luettelon DNA:lta tilattavista palveluista (H14). Siitä ilmenee, että vaihdeverkkoyhteyksiä oli tarve saada DNA:lta Kuopion kaupungille, sairaanhoitopiirille ja koulutuskuntayhtymälle maaliskuuhun asti. Elovirran ja Koskivuoren mukaan sopimuksen purkamisen aikaan merkittävä osa alavaihteiden välisistä yhteyksistä oli edelleen DNA:n varassa, mutta ylläpitosopimuksen puuttuessa se ei olisi tehnyt korjaustoimia.

Virtasen mukaan keskusjohtojen saatavuus oli varmistettuja DNA:lta ei ollut ollut tarve tilata muuta kuin johtoja Kuopion Centrex-liittymiä varten. Yliopistollisen sairaalan osalta ne oli korvattu muilla palveluilla. Mäntylän mukaan alavaihteiden väliset yhteydet olivat olleet DNA:lla. Kysymys oli ollut väliaikaisesta siirtymävaiheen käytöstä ja normaalia oli, että luovuttava operaattori huolehti verkosta siihen asti, kunnes uuden operaattorin käyttöönotto tapahtui. Tällöin näiden samojen johtojen käyttö olisi siirtynyt DNA:lta TeliaSoneralle eikä olisi ollut vaaraa, että yhteisöt olisivat jääneet ilman keskusjohtoja. Voutilaisen ja Erkki Keräsen kertomuksista ilmenee, että DNA:n sanottua sopimuksen irti päättymään 22.3.2010 yhtiö ja DNA olivat neuvotelleet sopimuksesta.

Sitä ei ollut syntynyt, mutta DNA ei ollut katkaissut toimintoja, vaan palvelut olivat toimineet omalla painollaan.

VoiP-puhelimet (fja g)

Professori Karin mukaan VoiP on internetin kautta toimiva puhelinpalvelu, jossa puhelinlähete muuntaa puheen digitaaliseen muotoon, lähettää sen vastaanottajalle ja muuntaa takaisin puheeksi. Puhelin on tosiasiaa tietokone. Voutilaisen mukaan vuoden alussa puhelimet eivät olleet olleet kunnossa. Elovirran kertomuksesta ilmenee, että Tuusniemen terveyskeskuksen VoiP-puhelimen palvelin oli DNA:n. Mäntylän mukaan noin 75 puhelimesta noin kymmenessä oli ollut vikoja. Osa koneista oli mennyt epäkuuntoon asennusvaiheessa. Viat oli saatu korjattua samana tai seuraavana päivänä. Palvelin oli ollut DNA:n tiloissa. Kun tämä oli huomattu, oli tilattu oma palvelin.

Potilaspuhelimet (o)

Mäntylän kertomuksesta ilmenee, että kysymys on yliopistollisen sairaalan potilaiden käytössä olevista puhelimista, joihin soitetaan suoraan vaihteen ohi. Ne eivät olleet Mäntylän mukaan kuuluneet tarjoukseen, koska ne olivat eri valmistajan puhelimia. Sairaalan kanssa oli sovittu, että sen henkilökunta huolehti puhelinten liittämistä. Koska tämä ei ollut onnistunut, palvelu oli tilattu maahantuojalta.

SIM-kortit (t, u, v)

Hedlundin, Kolehmainen, Kallungin ja Kontturin kertomuksista ilmenee, että SIM-korttien jakamisessa oli ollut ongelmia Vesannolla, koulutuskuntayhtymässä ja Kuopion kaupungilla. Kolehmainen ja Kallungin mukaan 900 SIM-kortista 300 oli jäänyt tulematta. Kontturin mukaan koulutuskuntayhtymä oli ennen korttien toimitusta ilmoittanut, että asiakasdata oli tältä osin virheellinen. Kortit eivät olleet jääneet puuttumaan, vaan asia oli saatu korjattua asiakasdatan korjauksella. Kallungin mukaan korttien tulon oli kulunut muutama viikko. Lisäksi Kolehmainen ja Kallungin mukaan kaksoiskortteja oli koulutuskuntayhtymässä mennyt väärille henkilöille. Kontturin mukaan näin oli tapahtunut myös Kuopiossa, koska tiedot olivat puuttuneet asiakasdatasta. Kontturin kertomuksesta ja Kotkasen sähköpostista (T32) ilmenee, että ongelmia oli aiheutunut myös siitä, että liittymä oli ollut usean henkilön käytössä tai että osassa toimitetuista korteista oli ollut aikaisemman kortin haltijan nimi. Kontturin mukaan virheet oli saatu korjattua yhdessä tai kahdessa vuorokaudessa ja sopimuksen purkamishetkellä kaikki virheet oli jo korjattu.

Johtopäätökset

Yhteisöt ovat hovioikeudessa toistaneet käräjäoikeudessa esittämänsä väitteet ja katsoneet, että yhtiön rakentamat *alavaihteiden väliset yhteydet* eivät olleet olleet riittävät ja ne oli tehty liian myöhään. Osa keskusjohtoliittymistä oli sopimuksen purkamishetkellä ollut DNA:n palvelun varassa. **Yhtiön** mukaan sen vaihdeverkko ja keskusjohtoliittymät oli otettu käyttöön. Joillakin yhteisöillä oli ollut ennestään yhtiön verkko, joidenkin palvelu oli siirretty toimitettavaksi myöhemmin ja joillakin oli ollut vain yksi vaihde, jolloin vaihteiden välisiä yhteyksiä ei ollut tarvittu. Näin ollen yhtiön ei ollut tarvinnut tilata vaihteiden välisiä yhteyksiä DNA:ta.

Kontkasan, Voutilaisen ja Elovirran sekä Mäntylän kertomusten perusteella vaihdeverkkoyhteydet olivat sopimusta purettaessa olleet osaksi DNA:lla. Purkamisvaiheessa DNARlta tilattavista palveluista laaditun luettelon perusteella DNA:n palveluja olisi tarvittu Kuopion kaupungissa, sairaanhoitopiirissä ja koulutuskuntayhtymässä maaliskuulle asti. Tämä ajankohta vastaa sopimuksenmukaista kokonaistoimituksen aikaa. Lisäksi edellä kohdassa 3.3. kerrotusta ilmenee, että lankaliikennettä oli toimitettu lähinnä edellä mainituille yhteisöille. Eräiden pienempien yhteisöjen olisi myös tullut saada lankaliikennettä, mutta kysymyksellä vaihteiden välisistä yhteyksistä ei ole merkitystä, kun yhteisöllä on vain yksi vaihe. Kysymys ei näin ollen ole virheestä muiden yhteisöjen osalta. Näillä ja edellä kohdassa 3.1 johtojen vuokrauksesta lausutuilla perusteilla hovioikeus katsoo, että yhtiö ei ole menetellyt sopimuksen vastaisesti.

VoiP-liittymien mukana toimitetut puhelinkoneet olivat **yhteisöjen** mukaan olleet viallisia ja niitä oli jouduttu vaihtamaan. Ohjelmistolataukseen käytetty palvelin oli DNA:n laiteiloissa ilman yhtiön ylläpitosopimusta. **Yhtiön** mukaan Istekille toimitettuja puhelinkoneita oli jouduttu vaihtamaan. Tämä oli tapahtunut viivytyksettä. Palvelin oli ollut DNA:n tiloissa, mutta sillä oli ollut velvollisuus toimittaa palvelut ylimenokauden ajan. Kun DNA ei ollut vastannut 23.3.2010 tehtyyn sopimustiedusteluun, yhtiö oli asentanut oman palvelimen. Kuopion kaupungille toimitetut puhelinkoneet olivat toimineet virheettömästi. Muille yhteisöille ei ollut toimitettu VoiP-puhelimia.

Henkilötodistelusta ilmenevät ne yhtiönkin myöntämät seikat, että jotkut Voip-puhelinkoneet olivat olleet viallisia ja että jokin palvelin oli ollut DNA:n tiloissa. Koska puhelinkoneet oli korjattu viivytyksettä, kysymyksessä ei ole suoritusvirhe. Edellä kohdassa 3.1 lausutuilla perusteilla DNA oli ollut velvollinen toimittamaan palveluja siirtymäaikana eikä DNA:n palvelimen käyttöä siten ole pidettävä sopimusrikkomuksena.

Potilaspuhelinjärjestelmä oli **yhteisöjen** mukaan kuulunut yhtiön toimitettavaan palveluihin. Sitä ei ollut otettu käyttöön viisinumeroisena eikä päivytys-tystringin luominen ollut onnistunut. **Yhtiön** mukaan potilaspuhelinjärjestelmä ei ollut kuulunut tarjouspyynnön nojalla toimitettavaan palveluun.

Kysymyksessä olevia puhelimia oli ollut vain yliopistollisessa sairaalassa. Todistajankertomuksesta ilmenevän mukaan ne eivät olleet kuuluneet sopimuksen piiriin eikä kysymys siten ole sopimusrikkomuksesta.

SIM-kortit olivat **yhteisöjen** mukaan jääneet osaksi tulematta kokonaan ja osa oli ollut siten virheellisiä, että useita kortteja oli ollut samoilla numeroilla. Joiltakin olivat datapalvelut kadonneet. Lisäksi kaksoiskortteja ei ollut toimitettu ja kahden henkilön tiedot olivat olleet samalla kortilla. Nämä virheet olivat johtuneet siitä, että asiakasdataa oli käsitelty virheellisesti. **Yhtiö** on myöntänyt, että muutamat henkilöt eivät olleet saaneet kortteja tai kaksoiskortteja ja että asiakasdata oli ollut puutteellinen. Nämä virheet oli kuitenkin korjattu heti.

Esitetyn näytön perusteella SIM-kortteja oli joissakin yhteisöissä jäänyt aluksi toimittamatta. Kaksoiskortteja, joita oli pin-koodin valitsemalla voinut käyttää sekä työ- että yksityispuheluihin, oli lisäksi toimitettu virheellisesti. Epäsel-

väksi on jäänyt, oliko tämä kussakin tapauksessa johtunut yhteisön asiakasdatan virheellisyydestä vai toimittajan menettelystä. Korttien toimitukset oli kuitenkin saatu korjattua nopeasti eikä kysymys siten ole sopimusrikkomuksesta.

4.5 Puhelunvälitys

Kysymyksenasettelu

Riidatonta on, että Kuopion kaupungin välitysympäristön rakentamisessa oli ollut vaikeuksia. Kysymys on välitystietokannan virheistä ja puhelunvälityksen oikeellisuudesta sekä siitä, onko toimituksen mahdollinen sopimuksen vastaisuus johtunut muusta kuin yhtiöstä. Viivästys (f) välitysympäristöjen osalta käsitellään kohdassa 3.3.

Näyttö

Kontkasan, Voutilaisen ja Pentti Keräsen kertomuksista ilmenee, että Kuopion kaupungissa oli pyritty siirtymään TeliaSoneran välitysympäristöön 18.3.2010, mutta se ei ollut onnistunut ja DNA:n järjestelmä oli jätetty käyttöön rinnalle.

Kontkasan, Voutilaisen ja Virtasen mukaan tarjouspyyntö oli tehty siten, että yhteisestä välitysympäristöstä oli saanut lisäpisteitä, mutta se ei ollut ollut pakollinen. Mäntylän ja Wikströmin kertomuksista ilmenee, että järjestelmä oli rakennettu siten, että yhteinen puhelunvälitys oli ollut mahdollista ottaa käyttöön, mutta yhteisöt eivät olleet tehneet siitä päätöksiä. Netwise-järjestelmää ei Wikströmin mukaan ollut otettu käyttöön asiakasdatan ja välitystietokannan puutteiden vuoksi. Mäntylän mukaan se oli otettu käyttöön Kuopiossa. Seuraavaksi se olisi otettu käyttöön yliopistollisessa sairaalassa. Näiden välinen puhelinliikenne olisi toiminut viisnumeroisena, mutta niiden välistä yhteyttä ei ollut otettu käyttöön.

Ruhasen ja Mäntylän kertoman mukaan Kuopion kaupungin puhelunvälittäjät olivat voineet nähdä kaupunginjohtajan salaisen kotinumeron, koska laitevalmistaja oli määritellyt sarjan ensimmäisen numeron näkyväksi. Tilanteelta olisi vältytty, jos siitä olisi ilmoitettu asiakasdatassa. Asia oli korjattu seuraavana päivänä. Kulunvalvonta eli työajan seuranta oli Kontkasan ja Pentti Keräsen mukaan ollut tekemättä, mutta Mäntylän mukaan se oli Kuopiossa ollut kytkettynä.

Johtopäätökset

Yhteisöt ovat toistaneet käräjäoikeudessa esittämänsä, jossa ne ovat katsoneet, että puhelunvälitys Netwise-palveluna oli toteutettu vain Kuopiossa ja sielläkään se ei ollut onnistunut. Välitystietokannoista oli puuttunut tietoja, koska yhtiö ei ollut onnistunut siirtämään niitä. Välitystietokannassa olleet tiedot olivat olleet sekaisin ja DNA:n välitysympäristö oli jouduttu jättämään sen rinnalle. Puheluiden välitys ei ollut onnistunut DNA:n verkossa olleiden numeroiden osalta eikä yhteisöjen välillä viisnumeroisena. Salaisiksi ilmoitetut numerot olivat olleet julkisesti nähtävillä. Yhtiön olisi pitänyt tilata kulunvalvontajärjestelmistä vastaavalta yhtiöltä muutostyöt. Jonkin yhteisön kohdalla esiintyneet virheet ovat kohdistuneet kaikkiin yhteisöihin.

Yhtiö on katsonut, että Netwise-puhelunvälityspalvelun käyttöönotto oli sovittu tapahtuvaksi eri yhteisöjen osalta viikoilla 14 - 19. Virheet olivat johtuneet virheellisestä asiakasdatasta. Kuopion kulunvalvonta oli kytkemättä Kuopiosta johtuvasta syystä. Puheluiden välittäminen viisinumeroisena olisi toiminut, jos yhteisöillä olisi ollut yhteinen puhelunvälitys. Yhteisöt eivät kuitenkaan olleet ilmoittaneet halustaan siirtyä yhteiseen puhelunvälitykseen.

Edellä on kohdassa 3.3 todettu, että vaihdepalveluja ei purkuhetkeen mennessä ollut juurikaan toimitettu. Kuopion kaupungille ne oli ollut tarkoitus toimittaa 18.3.2010, mutta siirrossa oli ilmennyt ongelmia. Tämä oli johtanut DNA:n järjestelmien käyttämiseen rinnalla. Ongelmat olivat ainakin osaksi johtuneet edellä kohdassa 3.4 asiakasdatan kohdalla selostetuista syistä.

Salaisen numeron jääminen puhelunvälittäjien nähtäväksi oli ollut yksittäinen virhetapaus, joka oli korjattu. Kulunvalvontalaitteiden kytkemistä koskeva näyttö on ollut ristiriitaista ja niitä koskeva virhe on jäänyt siten näyttämättä. Muiden yhteisöjen vaihdepalvelut olivat olleet toimittamatta eikä toimituksen virheellisyyttä niiden osalta voida arvioida.

Yhteisöjen tavoitteena oli ollut saada etuja siitä, että yhteinen järjestelmä olisi mahdollistanut yhteisen puhelunvälityksen ja ilmaiset sisäpuhelut. Yhteistä puhelunvälitystä koskevia päätöksiä ei kuitenkaan ollut tehty eivätkä sisäpuhelut olleet toteutuneet.

Puhelunvälityksen puutteet olivat siten aiheutuneet osaksi asiakasdataan liittyneistä syistä ja osaksi yhteisöjen omista päätöksistä. Yhteisöt eivät ole näyttäneet, että yhtiön suoritus olisi ollut sopimuksen vastainen muilta osin kuin edellä kohdassa 3.3. todetun viivästyksen osalta.

4.6 Laskutus

Kysymyksenasettelu

Kysymys on siitä, onko yhtiö laskuttanut palveluista, joiden sopimuksen mukaan olisi tullut olla maksuttomia, ja ovatko laskut olleet muulla tavoin virheellisiä sekä onko yhtiö oikaissut virheensä. Lisäksi kysymys on siitä, mistä ja kenen puolella olevasta syystä virheet ovat johtuneet.

Näyttö

Kontkasan, Petäjän, Voutilaisen, Piironen, Huttusen, Airaksisen, Pentti Keräsen, Halttusen, Kallungin, Diovin ja Ahtiaisen mukaan yhteisöjen sisäisten ja niiden välisten puhelujen oli ollut tarkoitus olla maksuttomia. Tarjouspyynnön mukaan asiakasyhteisöjen välisten puhelujen vaihdeverkossa ja sen alaliittymissä oli määrä olla veloitusettomia, kun yhteisö kuului yhtiön kokonaan toteuttamaan vaihdeverkkoon ja yhteyksiin (H25, liite 6 k 6). Edellä mainittujen kertomuksista ilmenee, että yhteisöille oli kuitenkin tullut laskuja, joissa sisäpuheluista oli veloitettu.

Lisäksi oli Airaksisen mukaan veloitettu virheellisesti vaihteen ylläpidosta. Kiviluoman ja Halttusen mukaan laskuissa oli esiintynyt toisten yhteisöjen puhelinnumeroja sekä Diovin ja Kallungin mukaan puhelinnumeroita, joita ei ollut avattu käyttöön. Halttusen mukaan lasku oli tullut paperisena, vaikka se oli

pyydetty toimittamaan sähköisesti. Savolaisen mukaan hankintatoimi oli ilmoittanut, että virheellisiä laskuja saattoi esiintyä ja että niitä ei tullut maksaa. Halttusen ja Kallungin kertomuksista ilmenee lisäksi, että sairaanhoitopiirin ja koulutuskuntayhtymän laskuja ei ollut jaoteltu yhteisön pyytämällä tavalla yhteisön sisällä yksikkökohtaisesti. Kallungin mukaan koulutuskuntayhtymä ei ollut missään vaiheessa saanut laskuja toivomallaan tavalla jaoteltuina, mutta Halttusen mukaan tämä oli sairaanhoitopiirin osalta onnistunut sen otettua useasti yhteyttä yhtiöön.

Hankintatoimen puolesta Petäjä oli 20.1.2015 karhutessaan asiakasdataa varoittanut, että laskuissa saattaa olla virheitä (T27). Savolaisen mukaan hankintatoimesta oli ilmoitettu, ettei virheellisiä laskuja tullut maksaa.

Yhtiö ei Korkan mukaan ollut voinut saada Kuopion kaupungin sisäpuheluja maksuttomiksi heti ensimmäiseltä laskutuskaudelta, koska liikenne oli siirretty 15.1.2010 eli kesken laskutuskauden. Sen vuoksi hän oli 8.2.2010 ehdottanut Kontkaselle, että puheluista veloitetut määrät lasketaan ja hyvitetään (T28). Lisäksi Korkka oli 17.2.2010 ilmoittanut, että kytkentämaksut hyvitetään (H37). Yhtiö ei hänen mukaansa ollut ilmoittanut, että virheitä ei hyvitetäisi.

Koivusen mukaan laskutuksesta oli pidetty koulutustilaisuuksia ja niissä oli ilmennyt epäselvyyksiä, koska operaattorit käyttivät erilaisia käsitteitä. Yliopistollisen sairaalan laskutuksen virheet olivat johtuneet asiakasdatan virheistä. Kun kahdelle yhteisölle oli ilmoitettu sama osoite, niille oli toimitettu yksi lasku. Selvittelyn ajaksi sairaalalle oli asetettu viivästysmaksunesto. Lisäksi oli ilmennyt, että TeliaSonerassa oli tehty eräässä kohdin tallennusvirhe. Koivunen on katsonut, että yhteisöt olisivat voineet jättää virheelliset laskut maksamatta ilman korkoseuraamuksia. Hänen mukaansa yhtiö ei ole kieltäytynyt hyvittävästä virheistä, vaan kaikki virheet oli hyvitetty ennen sopimuksen purkamista. Koivusen käsityksen mukaan laskutuksessa ilmenneiden virheiden määrä ei ollut ollut tavanomaisesta poikkeava.

Hyvityksistä yhtiössä laaditusta taulukosta (T98) ilmenee, että hyvitykset olivat pääasiassa koskeneet sisäpuheluja. Lisäksi oli hyvitetty joitain liittymä- ja kuukausimaksuja sekä multimediatestejä koskeneita maksuja. Suurin hyvitys oli ollut Kuopion kaupungille maksettu 4.648 euroa. Pienimmille yhteisöille oli suoritettu joitain kymmeniä tai satoja euroja. Korkan sähköpostista (T30) ja Kuopion kaupungin laskuista (T60) ilmenee, että korjattu laskutusjärjestelmä oli valmistunut 6.4.2010 ja Kuopion kaupunkia oli hyvitetty 13.7. ja 9.8.2010 päivätyissä laskuissa.

Johtopäätökset

Hankintasopimuksen osaksi tulleen tarjouspyynnön mukaan yhtiön vaihdeverkkoon kuuluneiden yhteisöjen sisäiset ja niiden väliset puhelut oli sovittu maksuttomiksi. Nämä niin sanotut ilmaiset sisäpuhelut olivat olleet yhteisöjen kannalta hankkeeseen ryhtymisen keskeisin peruste. Asialla oli ollut suuri käytännön merkitys, koska yhteisöt käyttävät toistensa palveluja ja ovat muutoinkin paljon yhteydessä keskenään. Yhdensuuntainen näyttö osoittaa, että yhteisöjä oli sopimuksen vastaisesti laskutettu sisäpuheluista.

Yhteisöiltä oli velottu virheellisesti maksuja myös vaihteen ylläpidosta, kytkennästä ja liittymistä sekä multimediatesteistä ja vieraista sekä avaamatta-

mistä numeroista. Lisäksi oli esiintynyt virheitä laskujen osoittamisessa yhteisöille ja jaottelussa niiden sisällä.

Kuten edellä kohdasta 3.3 ilmenee, matkapuhelinliikenne oli siirretty tammi-helmikuussa ja lankapuhelinliikenne tammi-maaliskuussa. Laskutusvirheet ovat voineet koskea palveluja vain näiltä toimitetuilta osin operaattorin vaihdon jälkeiseltä ajalta. Yhtiö ei Korkan kertomuksesta ilmenevän mukaisesti ollut pystynyt saamaan sisäpuheluja maksuttomiksi ensimmäisessä laskutusjaksossa. Yhtiö oli kuitenkin helmikuussa ilmoittanut hyvittävänsä virheet. Lisäksi oli ilmoitettu, ettei viivästysseuraamuksia peritty selvittelyn ajalta. Koivusen kertomuksesta ja hyvitysten taulukosta ilmenee, että virheellisesti perityt määrät oli hyvitetty yhteisöille ja että usean yhteisön osalta määrät ovat olleet vähäisiä. Koivusen mukaan hyvittäminen oli tapahtunut jo ennen sopimuksen purkamista, mutta kirjallisista todisteista ilmenee, että Kuopion kaupungin osalta hyvityksiä on suoritettu vielä 9.8.2010. Virheitä laskujen jaottelussa ja osoittamisessa yhteisöille ei kaikilta osin ole korjattu, mutta osaksi virheellisyys on aiheutunut yhteisön omassa asiakasdatassaan ilmoittamista tiedoista.

Yhtiön laskutuksessa on näin ollen esiintynyt virheitä. Yhtiö on kuitenkin kohdullisessa ajassa ilmoittanut hyvittävänsä virheellisesti perityt maksut ja oikaissut laskutusikäntöään. Tältä osin yhtiön suoritusta ei ole pidettävä virheellisenä. Siltä osin kuin asiakkaasta riippumattomia virheitä ei ole oikaistuja hyvitysten suorittaminen on viivästynyt toimituksen sovituista valmistumisajasta, suoritusta on pidettävä virheellisenä.

4.7 Raportointi

Kysymyksenasettelu

Riidatonta on, että tarjouspyynnössä edellytettyä raportointia ei ollut tehty. Kysymys on siitä, onko yhtiö on ollut velvollinen rakentamaan järjestelmän jatkuvaa seurantaa varten, onko se rakennettuja olisiko sen tullut jo raportoida virheistä.

Näyttö

Tarjouspyynnön (T1, H3, kohta 3.8) mukaan toimittajan tulee tarjota selkeät ja kattavat raportointipalvelut. Lankaverkon raportit toimitetaan asiakkaalle sähköisesti kuuden kuukauden välein. Lisäksi kalenterivuositain toimitetaan koontiraportit lankaverkon ja matkapuhelinliittymien koko vuoden liikenteestä ja suuntautuvuudesta yhteisöittäni.

Voutilaisen mukaan raportointitietojen avulla voidaan säädellä puhelunvälittäjien määrää. Sellaisia raportteja ei ollut missään vaiheessa saatu.

Virtasen mukaan raportoinnissa on kaksi osaa. Reaaliaikaisesta raportista ilmenevät jonotusajat vaihteeseen ja puhelujen määrät. Näitä tietoja oli pystytty antamaan. Tarjouspyynnöstä ei ilmene, milloin tällainen raportti on toimitettava. Liikenne raportti toimitetaan puolivuositain. Puolen vuoden aika ei ollut vielä täyttynyt.

Johtopäätökset

Tarjouspyynnön mukaan yhtiö on ollut velvollinen toimittamaan yhteisöille raportteja puolivuositain ja vuosittain. Nämä ajat eivät olleet umpeutuneen sopimuksen purkamiseen mennessä. Esitetyn näytön mukaan reaaliaikaisia raportteja oli pystytty antamaan. Yhteisöt eivät ole näyttäneet, että raportoinnin edellyttämät järjestelmät olisivat olleet rakentamatta. Raportoinnissa ei näin ollen ole näytetty olleen väitettyjä virheitä.

5. Sopimusten purkamisen edellytykset

Kysymyksenasettelu

Kysymys on siitä, onko yhteisöillä ollut viivästyksen tai virheiden taikka molempien perusteella sopimusten mukainen purkuperuste. Tällöin on kysymys erityisesti siitä, ovatko virheet tai viivästykset olleet olennaisia ja toistuvia sekä oliko yhtiölle varattu tilaisuus korjata virheet tai korvata vahinko. Kysymys on lisäksi siitä, ovatko laskutusvirheet purkamiseen oikeuttavia sopimusrikkomuksia. Kysymys reklamaatiosta on käsitelty kohdassa 2.

Viivästyspurkuperusteena

Edellä on katsottu, että yhtiö ei ollut valmistelutointen osalta rikkonut sopimusta (3.1). Matkapuhelinliittymät oli määrä toimittaa 21.1.2010 ja muut palvelut 1.4.2010 mennessä (3.2). Matkapuhelinpalvelut oli toimitettu sovitusajassa muutoin paitsi Suonenjoen ja Vesannon osalta helmi- ja maaliskuussa. Useiden yhteisöjen osalta oli sovittu, ettei niille toimitettu lankaliikennepalveluja. Lankaliikennepalvelut oli toimitettu Kuopion kaupungille ja sairaanhoitopiirille tammikuussa. Sovitun vastaisesti toimittamatta olivat jääneet Tuusniemen ja Leppävirran lankaliikennepalvelut sekä useiden yhteisöjen vaihdepalvelut (3.3). Viivästykseen olivat osaksi vaikuttaneet myös yhteisöjen puolella olleet syyt (3.4).

Sopimusasiakirjoissa ei ole erityistä ehtoa siitä, millä edellytyksillä sopimus voidaan purkaa toimittajan viivästyksen perusteella. Tarjouspyynnön mukaan siltä osin kuin hankinnan ehtoja ei ole määritelty tarjouspyynnössä, noudatetaan julkisten hankintojen sopimusehtoja (JYSE 1994) ja ICT hankintojen yleisiä sopimusehtoja (JIT 2007) (TI, H3, k. 84).

Viimeksi mainittujen kohdan 22 (1) (iii) mukaan sopijapuoli saa purkaa sopimuksen kokonaan tai osittain, kun toinen sopijapuoli on olennaisesti rikkonut sopimusvelvoitteitaan. Kohdan 22 (2) (ii) mukaan olennaisena sopimusrikkomuksena pidetään aina sitä, että toimittaja ei täytä sopimusta sovitusajassa ja viivästystä on kestänyt enemmän kuin kolmasosa sovitusajasta, kuitenkin vähintään 14 päivää. Tilaaaja saa aina purkaa sopimuksen näistä määräajoista riippumatta, mikäli viivästyksellä on hänelle oleellinen merkitys ja toimittaja on ollut tästä tietoinen.

Asiassa on näytetty Suonenjoen ja Vesannon matkapuhelinpalvelujen, Leppävirran ja Tuusniemen lankaliikennepalvelujen sekä useiden yhteisöjen vaihdepalvelujen viivästyneen. Toimitusten oli ilmoitettu valmistuvan kokonaisuudessaan toukokuun puolivälissä. Matkapuhelinpalvelujen osalta viivästys ei ole ylittänyt edellä mainittua kolmasosaa toimitusajasta. Jos lankaliikenne- ja

vaihdepalvelut olisivat valmistuneet ilmoitetussa ajassa, niidenkään osalta ei mainittua aikaa olisi ylitetty. Koska sopimus on purettu tätä ajankohtaa ennen, ei viivästyksen kesto tuolloin ole ylittänyt kolmasosaa toimitusajasta.

Tilajalla on tästä huolimatta oikeus purkaa sopimus, jos viivästyksellä on ollut sille oleellinen merkitys. Yhteisöt ovat katsoneet suorituksella olleen tällaisen merkityksen muun ohella siitä syystä, että telepalvelut ovat koskeneet yhteisöjen lakisäätteisiä tehtäviä erityisesti sairaanhoidon ja pelastustoimen alalla.

Tarkoitus oli ollut, että DNA olisi toimittanut palveluja siihen asti kunnes TeliaSonera ryhtyi niitä tuottamaan (3.1). DNA oli kuitenkin 5.3.2015 irtisanonut sopimuksen (H17). Petäjän ja Voutilaisen kertomuksista ilmenee, että Petäjä oli tehnyt DNA:n kanssa uuden sopimuksen. Puhelinpalveluja oli joitain osin toimitettu kahden operaattorin toimesta, mutta palvelut eivät olleet missään vaiheessa keskeytyneet. Edellä mainittujen neljän kunnan puhelinpalvelujen viivästyminen ei siten ole näytetty aiheutuneen haittaa niiden lakisäätteisten tehtävien hoidolle.

Vaihdepalvelut olivat useimpien yhteisöjen osalta jääneet sopimuksen purkamiseen mennessä toimittamatta (3.3). Puhelunvälitykseen liittyvät puutteet olivat kuitenkin osaksi johtuneet myös yhteisöjen omista toimenpiteistä (4.5). Tämä sekä viivästyksen kestoja sopimuksen kokonaislaajuus huomioon ottaen ei vaihdepalvelujen viivästyksellä ole katsottava olevan yhteisöille sellaista oleellista merkitystä, että niillä pelkästään sen perusteella olisi oikeus purkaa sopimus.

Virheet purkuperusteena

Tarjouspyynnön mukaan ostaja saa purkaa sopimuksen, mikäli palvelun laatu toistuvasti olennaisesti alittaa määritellyt laatuvaatimukset eikä tämä johdu ostajasta tai ylivoimaisesta esteestä eikä toimittaja ole kirjallisesta huomautuksesta huolimatta kyennyt parantamaan laatutasoaan tavoitetasoon asetettuun määräaikaan mennessä (T1, H3, k. 8.3).

Edellä esitetyn mukaan Centrex-liittymien toimittamatta jättämistä ja siitä johtuvia seikkoja ei ole pidettävä suorituksen virheenä (4.1.h, f ja g). Sama koskee DNA:n palvelujen käyttämistä ja siitä johtuvia kahden operaattorin tilanteita (4.1. aja e sekä 4.4. c, k ja p) sekä raportointia (4.7).

Vaihdepalvelujen ja puhelunvälityksen virheellisyydet olivat osaksi johtuneet yhteisöistä (4.5). Tältä osin yhteisöillä ei yllä mainitun sopimusehdon mukaan ole purkuoikeutta.

Puhelujen ohjautuminen väärin ja kuuluvuusongelmat olivat pääosin tulleet korjatuiksi (4.1.h). SIM-korttien jakelussa ja VoiP-liittymien toimittamisessa ilmenneet virheet oli korjattu nopeasti (4.4.f ja g, sekä t, u ja v). Laskutuksen virheet oli osaksi hyvitetty (4.6). Näiltä osin virheitä ei ole enää ollut olemassa silloin, kun yhteisöt olivat 4.3.2010 tehneet niiden perusteella reklamaation ja 30.3.2010 purkaneet sopimuksen. Kun yhtiöllä on sopimusehdon mukaan ollut oikeus korjata suorituksensa vielä reklamaation jälkeenkin, on sillä lähtökohdaisesti ollut siihen oikeus myös ennen sitä. Koska yhteisöt ovat sopimusaikana hyväksyneet suorituksen korjaamisen, ne eivät ole voineet purkaa sopimusta korjatuksi tulleiden virheiden perusteella.

Kuopion kaupungin, yliopistollisen sairaalan ja ammattikorkeakoulun osalta kuuluvuusparannuksia oli suunniteltu tehtäväksi vielä huhtikuun loppuun saakka (4.2-3). Laskutusjärjestelmä oli oikaistu 6.4.2010 ja Kuopion kaupunkia oli hyvitetty vielä 9.8.2010. Näiltä osin yhtiön suorituksessa on ollut virheitä, joita ei ollut korjattu sopimusaikana. Yhteisöt ovat 4.3.2010 tekemässään reklamaatiossa vaatineet yhtiötä ilmoittamaan 12.3.2010 mennessä, miten se aikoo saattaa palvelut sopimuksen mukaisiksi 30.3.2010 mennessä. Sopimusehdossa tarkoitettu kirjallinen huomautus oli siten annettu.

Jotta puhelujen väärä ohjautuminen, huono kuuluvuus ja virheelliset laskut siltä osin kuin niitä ei ollut korjattu muodostaisivat purkamisperusteen, on yhtiön suorituksen tullut sopimusehdon mukaan toistuvasti ja olennaisesti alittaa sopimusasiakirjoissa edellytetyt laatuvaatimukset.

Sopimusrikkomuksen olennaisuutta arvioitaessa otetaan tavallisesti huomioon se, olisiko tilaaja tulevasta sopimusrikkomuksesta tietoisena jättänyt sopimuksen tekemättä eikä olisi tyytynyt esimerkiksi virheen oikaisuun (Hemmo, Sopimus oikeus II s. 356). Jos pitkäkestoisessa yhteistoimintasopimuksessa osapuolten odotukset täyttyvät, yksittäiset sopimusevastaiset tapahtumat eivät perusta purkamisoikeutta. Tällaisissa sopimuksissa toimittajan huomattavan moitittava käyttäytyminen voi kuitenkin olla peruste sopimuksen purkamiselle (s. 359). Lisäksi joissakin sopimustyypeissä kuten esimerkiksi ohjelmistotuotteiden toimittamisessa on tiettyä virhemäärää pidetty normaalilaatuisten tuotteiden väistämättömänä ominaisuutena (s. 117). Hankkeen kannalta vaikutuksettomia virheitä on toleranssiraja huomioon ottaen siedettävä (s. 116).

Todistajankertomusten perusteella puhelujen väärää ohjautumista oli esiintynyt vain yksittäistapauksissa eikä virhettä siten voida pitää ehdossa tarkoitettulla tavalla toistuvana.

Puhelujen huonoa kuuluvuutta oli esiintynyt koko toimituksen ajan ja sitä oli suunniteltu parannettavaksi vielä alkuperäisen toimitusajan päättymisen jälkeen. Yhteisöjen mukaan asia on ollut olennainen, koska se on koskenut niiden lakisääteisten tehtävien hoitamista ja yhden yhteisöjen palvelun virhe on vaikuttanut kaikkiin yhteisöihin. Yhtiön käsityksen mukaan ongelmat käyttöönottovaiheessa ovat normaaleja ja virhe on vaikuttanut vain pieneen osaan yhteisöjä.

Yhteisöt ovat otaksuneet, että puhelujen kuuluvuus on heti palvelujen toimittamisen alusta lähtien hyvä. Jos ne olisivat etukäteen tienneet kuuluvuusongelmista, ne todennäköisesti eivät olisi solmineet sopimusta eivätkä olisi tyytyneet virheen oikaisuun kuin siinä tapauksessa, että oikaisu olisi tapahtunut väliittömästi. Yhtiö oli esitetyn selvityksen mukaan sopimusaikana kuitenkin monin tavoin ja useaan otteeseen parantanut kuuluvuutta sekä tehnyt suunnitelmat lisäparannuksiksi. Lisäksi on otettava huomioon, että hanke oli luonteeltaan pitkäkestoinen, laaja-alainen ja kehitystyyppinen. Todistajat ovat kertoneet vastaavanlaisten hankkeiden käyttöönottovaiheen kestäneen muualla lähes vuoden. Hankkeeseen kuuluu väistämättä, että sen alkuvaiheessa esiintyy ennalta arvaamattomia poikkeus- ja virhetilanteita. Näillä perusteilla hovioikeus katsoo, että yhtiö ei ole kuuluvuuden ja sen parantamisen osalta menetellyt huomattavan moitittavasti eikä sen suoritus ole näin ollen alittanut olennaisesti sopimuksessa edellytetyjä laatuvaatimuksia.

Laskutusjärjestelmän oikaisu on viivästynyt toimitusajasta vain vähän. Ilmaiset sisäpuhelut olivat toteutuneet laskutettujen puhelujen tultua hyvitettyiksi. Hyvityksiä on kuitenkin suoritettu vielä sopimusajan jälkeen, mutta kunkin yhteisön kokoon nähden määrät ovat olleet vähäisiä. Virheitä on pidettävä vaikutusettomina poikkeamina, joita tilaaja on näin laajassa hankkeessa velvollinen toimitusaikana sietämään.

Hovioikeus katsoo, että arvioitaessa asiaa kokonaisuutena ja otettaessa erityisesti huomioon, että purkamisen on tapahtunut toimituskauden ollessa vielä kesken, edellä mainitut viivästyksset ja virheet eivät ole muodostaneet edellä mainituissa ehdoissa tarkoitettua olennaista sopimusrikkomusta eikä yhteisöillä siten ole ollut oikeutta purkaa sopimusta.

YHTIÖN KANNE

Kysymyksenasettelu

Riidatonta on, että Suonenjoen kaupungin palvelusopimus on päättynyt 30.3.2010 hankintatoimen purettua hankintasopimuksen. Edellä hovioikeus on katsonut, että sopimuksen purkamiselle ei ollut ollut perusteita. Kysymys on siitä, onko kaupunki velvollinen korvaamaan yhtiölle sopimuksen ennenaikaisesta lakkaamisesta aiheutuneena vahinkona 28 kuukaudelta saamatta jääneet tulot ja yhdysliikennemaksut. Lisäksi on kysymys siitä, lasketaanko korvaus maaliskuu-toukokuun vai tammi-maaliskuun ajalta sekä siitä, otetaanko maksuttomiksi sovitut palvelut ja vastuunrajoitusehto huomioon.

Näyttö

Todistaja Härmeen kertomuksesta ja hänen laatimastaan laskelmasta (T91) ilmenee, että maaliskuun ja toukokuun 2010 välisenä aikana Suonenjoelta lähteneen puhelinliikenteen perusteella laskettuna yhtiön liikevaihdon oli jäljelle jääneenä sopimuskautena Suonenjoen osalta arvioitu olleen 39.956 euroa ja katteen 7.378 euroa. Kun huomioon oli otettu lisäksi tuleva liikenne, oli katteen määräksi arvioitu 16.533 euroa. Kannattavuus olisi tällöin ollut parempi, koska toiset operaattorit olisivat maksaneet yhdysliikennemaksukorvausta. Sen määrä oli laskelmaa laadittaessa arvioitu, koska korvauksen oli oletettu vastaisuudessa pienenevän viranomaissääntelyn vaikutuksesta. Tulevan liikenteen määrä oli arvioitu muiden julkishallinnon toimipisteiden liikenteen perusteella. Kun vuonna 2014 oli saatu tietoa yhdysliikennemaksun todellisesta määrästä, oli oikeaksi summaksi osoittautunut 14.446 euroa. Tiedossa ei ole ollut, että Suonenjoella olisi tarvittu vuokrajohtoja tai investointeja. Kustannukset oli laskettu käyttämällä tarjouslaskennassa käytettävää puheluminuutin kustannusta. Määrä sisältää keskimääräiset kustannukset infrastruktuurin rakentamisesta ja johtojen vuokraamisesta. Laskelmassa oli otettu huomioon, että yhteisöjen sisäinen puhelinliikenne oli veloitussetonta. Laskelma oli tehty maaliskuu-toukokuun laskutuksen perusteella, koska tuolloin puhelinliikenne oli vakiintunut.

Johtopäätökset

Hankintasopimuksen mukaan osapuoli on velvollinen maksamaan toiselle osapuolelle vahingonkorvausta osapuolelle aiheutuneista, vahinkoa kärsineen osapuolen osoittamista välittömistä vahingoista. Osapuolen vastuu rajoittuu kun-

kin kuukauden aikana enintään tuottamuksen kohteena olevaan palvelun osaan kohdistuvaa kuukauden laskutusta vastaavaan määrään laskettuna vahinkota-
pahtumaa edeltäneiden kuuden kuukauden kuukausilaskutusten keskiarvon
mukaan. Jos sopimus on ollut ennen vahingon syntymistä voimassa alle kuusi
kuukautta, vahingonkorvauksen enimmäismäärä lasketaan sopimuksen voi-
massaoloajan kuukausilaskutusten keskiarvon mukaan. Vahingonkorvausvel-
vollisuuden rajoitukset eivät koske muun ohella tapausta, jossa sopijapuoli on
aiheuttanut vahingon tahallisesti tai törkeällä huolimattomuudella.

Hovioikeus on edellä katsonut, että yhteisöt ovat purkaneet sopimukset perus-
teettomasti. Hankintasopimuksessa olevan ehdon mukaan kaupunki on velvol-
linen korvaamaan yhtiölle aiheuttamansa vahingon. Vahingon määränä on läh-
tökohtaisesti pidettävä yhtiöltä sopimuksen mukaan saamatta jäänyttä hyötyä.
Sopimusehdon mukaan korvausmäärä on rajoitettu kultakin kuukaudelta kuu-
kauden laskutusta vastaavaan määrään. Koska sopimus oli ollut voimassa alle
kuusi kuukautta, kuukauden laskutus lasketaan kuukausilaskutusten keskiar-
von perusteella. Yhtiö on edellä kohdassa 6.1 ilmoittanut Suomenjoen kaupun-
gin kuukausilaskutuksen olleen 6.666 euroa. Tällä määrällä laskettuna kor-
vauksen enimmäismäärä 28 kuukaudelta olisi suurempi kuin yhtiön vaatimat
14.446 euroa. Vastuunrajoitusehto ei siten tule sovellettavaksi. Korvauksen
määrä voidaan laskea todistaja Härmeen kertomuksesta ilmenevällä tavalla
ajalta, jolloin puhelinliikenne oli jo vakiintunut. Näillä perusteilla hovioikeus
katsoo, että Suomenjoen kaupunki on velvollinen suorittamaan yhtiölle kor-
vaukseksi saamatta jääneestä taloudellisesta edusta sen vaatiman määrän.

OIKEUDENKÄYNTIKULUT

Oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa

Yhtiö on käräjäoikeudessa katsonut, että *Suonenjoen kaupunki* on velvollinen
yksin korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut 17.11.2011 mennessä suoritetuista
toimenpiteistä ja yhtiön kanteeseen kohdistuneista todistelukustannukset sekä
asianosaiskulut. Suomenjoen kaupunki on katsonut, että oikeudenkäyntikulu-
vaatimus on määrältään kohtuuton asian taloudelliseen intressiin nähden.

Yhtiö on kanteessaan vaatinut kaupungilta palvelusopimuksen purkamisen
johdosta korvausta määrän, joka ei ole osapuolten taloudelliseen asemaan näh-
den merkittävä. Kaupungin vastatessa kanteeseen väliintulijat ovat tulleet tuke-
maan kaupunkia ja ne ovat yhdessä perustaneet vastustamisensa siihen, että
yhtiö on rikkonut sopimusta ja aiheuttanut niille vahinkoa. Tämän vuoksi han-
kintasopimus oli purettu ja samalla kaikki palvelusopimukset olivat purkautu-
neet. Asia on siten laajentunut perusteeltaan samanlaiseksi kuin millaisena se
on esitetty myöhemmissä yhteisöjen kanteissa. Tähän nähden yhtiön oikeuden-
käyntikuluvaatimusta ei ole pidettävä kohtuuttomana.

Yhtiö on käräjäoikeudessa lisäksi vaatinut, että yhteisöt velvoitetaan kukin yk-
sin ja kaikki yhteisvastuullisesti korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut
17.11.2011 jälkeisistä toimenpiteistä. Yhtiö on katsonut yhteisvastuun perustu-
van siihen, että yhteisöt ovat esittäneet vaateensa kuuluvan niille jakamatto-
masti ja siihen, että kanteet on yhdistetty. Subjektiviisen kumulaation tilantees-
sa myötäpuolet ovat yhteisvastuussa oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Li-
säksi kullakin yhteisöllä on yksinään vastuu kuluista, koska jokainen on ve-

donnut kaikkiin suoritushäiriöihin siitä riippumatta, minkä yhteisön palvelussa väitetty virhe tai viivästys on esiintynyt.

Yhteisöt ovat käräjäoikeudessa katsoneet, että niitä ei voitu velvoittaa korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikuluja yhteisvastuullisesti. Lisäksi ne ovat pitäneet vaatimusta liian suurena avustajanpalkkion 735.000 euron ylittäviltä osin ja yhtiön 14.2.2013 antamaan vastaukseensa käyttämää työmäärää liiallisena.

Yhteisöt ovat yhtiötä vastaan nostamissaan kanteissa esittäneet luettelon yhtiön toimituksessa olleista virheistä ja katsoneet, että virheet olivat ilmenneet laajasti ja samankaltaisina kaikilla yhteisöillä. Yhtiö on 14.2.2013 antamassaan vastauksessaan ilmoittanut käsityksensä virheiden esiintymisestä kussakin yhteisössä erikseen (s. 131 - 330). Koska yhtiön vastustaminen on perustunut siihen, että kaikki virheet eivät olleet esiintyneet kaikissa yhteisöissä eivätkä vaikuttaneet niihin, yhteisökohtaisen tilanteen esittäminen on ollut yhtiön puolustautumisen kannalta perusteltua.

Asia on ollut laaja ja koskenut useita yhteisöjä. Se on sisältänyt paitsi näytöllisiä myös oikeudellisia ongelmia. Asian hoitamisesta on näin ollen aiheutunut paljon työtä. Vaikka yhtiön on ollut perusteltua vastata kanteisiin yhteisö- ja virhekohtaisesti, sen kanta olisi kuitenkin ollut esitettävissä keskitetymin havainnot ja kokoamalla ja toistoja välttämällä. Asian peruskysymykset ovat lisäksi olleet samat kuin ne, jotka yhtiö on esittänyt Suonenjoen kaupungin ja väliintulijoiden vastauksen johdosta antamassaan lausumassa ja jota koskevat kulut Suonenjoen kaupunki on edellä velvoitettu korvaamaan. Näin ollen hovioikeus katsoo, että taloudellisesti tehokkaan ja järkevän asianajon sekä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin kannalta yhtiön vaatimien avustajanpalkkioiden koko määrä ei ole hyväksyttävä. Yhteisöt ovat velvolliset suorittamaan yhtiölle avustajanpalkkioista määrältään oikeaksi myöntämänsä 735.000 euroa ja korvaukseksi kuluista sekä todistelu- ja asianosaikuluista vaaditut määrät.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 9 §:n 1 momentin mukaan milloin useampi kuin yksi asianosainen on vastuussa samoista oikeudenkäyntikuluista, he vastaavat niiden korvaamisesta yhteisvastuullisesti. Pykälän 2 momentin mukaan kustannukset, jotka liittyvät ainoastaan jotakin asianosaista koskevaan asiaan, hänen on korvattava yksin.

Yhteisöt ovat jokainen nostaneet oman kanteen yhtiötä vastaan. Käräjäoikeus on yhdistänyt nämä kanteet, yhtiön kanteen ja Suonenjoen kaupungin vastakanteen toisiinsa, koska kanteiden perustana oli samat oikeustositteet sekä sama näyttöjä argumentaatio. Kaikissa asioissa on ollut kysymys hankintasopimuksen ja palvelusopimusten purkamisesta sekä yhtiön sopimusrikkomuksista. Näin ollen hovioikeus katsoo, että yhteisöt ovat velvolliset korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut yhteisvastuullisesti.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

Yhteisöt ovat hävinneet asian hovioikeudessa. Ne ovat oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n ja 16 §:n nojalla velvolliset korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut määrällisesti hyväksymällä yhtiön vaatimalla määrällä. Edellä käräjäoikeuskulujen kohdalla lausutuilla perusteilla korvausvelvollisuus on yhteisvastuullinen.

Nilsin kaupunki on liitetty Kuopion kaupunkiin 1.1.2013 ja Maaningan kunta 1.1.2015. Kuntarakennekin 36 §:n 1 momentin nojalla Kuopion kaupunki vastaa oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudesta myös entisen Nilsin kaupungin ja Maaningan kunnan osalta.

Suonenjoen kaupungin ja yhteisöjen vastavalitus

Asian näin päättyessä lausunnon antaminen vastavalituksesta raukeaa.

Tuomiolauselma

Käräjäoikeuden tuomio kumotaan.

Suonenjoen kaupungin vastakanne sekä Istekki Oy:n, Kevama Oy:n, Kuopion kaupungin, Leppävirran kunnan, Maaningan kunnan, Nilsin kaupungin, Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän, Savon koulutus kuntayhtymän, Savonia-ammattikorkeakoulun kuntayhtymän, Siilinjärven kunnan, Suonenjoen kaupungin, Tuusniemen kunnan ja Vesannon kunnan kanteet hylätään.

Suonenjoen kaupunki veloitetaan suorittamaan TeliaSonera Finland Oyj:lle korvaukseksi saamattajääneestä taloudellisesta edusta 14.446 euroa. Korvaukselle on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa 26.5.2010 lukien.

Suonenjoen kaupunki veloitetaan suorittamaan TeliaSonera Finland Oyj:lle korvaukseksi sille käräjäoikeudessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista 96.268,30 euroa. Korvaukselle on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden tuomion antamispäivästä.

Istekki Oy, Kevama Oy, Kuopion kaupunki, Leppävirran kunta, Maaningan kunta (nyk. Kuopion kaupunki), Nilsin kaupunki (nyk. Kuopion kaupunki), Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä, Savon koulutus kuntayhtymä, Savonia-ammattikorkeakoulun kuntayhtymä, Siilinjärven kunta, Suonenjoen kaupunki, Tuusniemen kunta ja Vesannon kunta veloitetaan yhteisvastuullisesti suorittamaan TeliaSonera Finland Oyj:lle korvaukseksi arvonlisäverottomista oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeuden osalta 760.956,71 euroa ja hovioikeuden osalta 385.593,36 euroa. Korvauksille on maksettava 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden tuomion antamispäivästä.

Muutoksenhaku

Muutosta tähän ratkaisuun saadaan hakea korkeimmalta oikeudelta valittamalla vain, jos korkein oikeus niillä erityisillä perusteilla, jotka ilmenevät oheisesta valitusosoituksesta, myöntää valitusluvan.

Valitusosoituksessa tarkoitettu määräaika valitusluvan pyytämiseen ja valituksen tekemiseen päättyy 29.2.2016.

Asian ovat ratkaisseet: hovioikeudenneuvos Marja-Leena Honkanen
hovioikeudenneuvos Jukka Soininen
hovioikeudenneuvos Tellervo Turunen

Äänestys

Eri mieltä olevan jäsenen lausunto asiassa S 14/1471

Hovioikeudenneuvos Tellervo Turunen:

Käsittelyratkaisujen osalta olen hovioikeuden tuomiosta ilmenevällä kannalla.

Pääasian osalta katson, että hovioikeudessa esitetty selvitys ei anna aihetta päätyä asiassa miltään osin muuhun lopputulokseen kuin mihin käräjäoikeus on päättänyt. Näin ollen hylkään yhtiön valituksen sekä Suonenjoen kaupungin ja yhteisöjen vastavalituksen. En muuta käräjäoikeuden tuomiota.

Äänestyksen lopputulokseen nähden velvollisena lausumaan Suonenjoen kaupungin korvausvelvollisuudesta sekä Suonenjoen kaupungin ja yhteisöjen velvollisuudesta korvata yhtiön oikeudenkäyntikulut asiassa ilmoitan olevani näiltä osin hovioikeuden tuomiosta ilmenevällä kannalla.

Vakuudeksi:

Tellervo Turunen